

KAMENNÉ DESKY

John G. Reisinger
(Historie vykoupení)

ZÁPAS O DUŠI

Teologie do kapsy
2. sešit, březen 2009

OBSAH

Předmluva autora	1
1. Nezbytnost používání biblického názvosloví	3
2. Stará smlouva a desatero přikázání	11
3. Problém „dvou verzí“	16
4. Desatero přikázání je „smluvní“ dokument	21
5. Desatero přikázání je „právně závazný“ dokument smlouvy „skutků“	23
6. Jakožto podmínky smlouvy bylo desatero přikázání uděleno pouze Izraeli	29
7. Sabat sedmého dne byl znamením mojžíšovské smlouvy!	36
8. Kamenné desky hrály v bohoslužbě Izraele hlavní roli	44
9. Kamenné desky – desatero přikázání měly jakožto smluvní dokument svůj historický počátek i konec	52
10. Biblický význam kamenných desek	57
11. Závěry	68
A Hermeneutika a Trojice	73
B Existuje „Boží mravní zákon“?	75
C (TS) Teologie smlouvy	78
D Komentář vydavatele k problému „dvou verzí“ ..	80
E Seznam pramenů	81

Předmluva autora

Mám radost z ohlasu, se kterým se setkala první vydání této knihy. V tomto novém vydání je látka předchozího vydání pojednána ve větší šíři a také je doplněn o další materiál. Jediná větší změna se týká naprostého ztotožnění staré smlouvy s desaterem přikázání. To jsem učinil v prvním vydání, ale později jsem názor změnil. Ačkoli podle některých oddílů Písma je stará smlouva desatero přikázání, jiné oddíly zřetelně ukazují, že se součástí „staré smlouvy“ stal celý mojžíšovský systém, včetně svátků a slavností. Důvody toho, proč jsem názor změnil, vysvětlují ve druhé kapitole, „Stará smlouva a desatero přikázání“, na str. 11.

Nepochybuji, že dříve, než se čtenář v této knize dostane daleko, vytane mu na mysli otázka:

Jestli Písmo tak zřetelně říká to, co tu tvrdíš, tak jak je možné, že to tolika teologům uniklo?

To je ve skutečnosti docela jednoduchá otázka. Židovští učitelé a představitelé měli v Ježíšově době k dispozici kompletní učení Starého zákona, který jasné mluvil o přicházejícím Mesiáši, a také tradiční moudrost svých o celá staletí starších předchůdců. Proč jim tedy uniklo, když Mesiáš přišel? Jak je možné, že katoličtí učenci studují Bibli celý život, a přitom jim uniká ospravedlnění z víry samotné? Čím to, že jedna skupina křesťanů vidí pravdivost učení o milosti, zatímco druhá jenom svobodnou vůli člověka? Proč trvají presbyteriáni na tom, že Bible požaduje křest

2 KAMENNÉ DESKY

děti, zatímco baptisté jsou přesvědčeni, že tatáž Bible učí pouze o křtu věřících, a to ponořením? Co způsobuje, že velcí vědci tráví celý život studiem skutečností, které ukazují k Bohu Stvořiteli, a nacházejí přitom jenom podporu pro evoluci? Ve všech uvedených případech je vysvětlení stejné.

Odpověď zní, že každý nachází jenom to, co hledá! Když přijmeme vyčerpávající „systém“ názorů a když jsme přesvědčeni, že je náš systém správný, automaticky uzavíráme svou mysl vůči jakémukoli novému pochope- ní nebo změně. Od té chvíle spočívá veškeré naše studium pouze v hledání dalších důkazů pro to, čemu již věříme. Naším jediným průvodcem a naší konečnou autoritou už nebude výhradně Boží slovo. To je jedno z úskalí každého teologického systému, zejména v konfesní církvi. Často jsem byl svědkem toho, jak se upřímní věřící dožadují diskuze o nějaké doktríně s otevřenou Bibli, a jak jim jiní upřímní věřící odpovídají:

Tady přece není o čem diskutovat: všechno je to v konfesi, ve vyznání. Doufám, že podtitul knihy čtenáře neodstraší. „Historie vykoupení“ znamená prakticky totéž jako „Příběh Bible“. Tímto názvem se snažím naznačit, že se hodlám zabývat úlohou, kterou desatero přikázání hraje v Božím plánu spasení milosti skrze víru, tak jak se tento plán začíná odvíjet ve Starém zákoně, pokračuje v Novém zákoně a nakonec dospívá až do života dnešní církve. Tento materiál zaujme zvláště ty, kdo se zajímají o biblický vztah mezi zákonem a milostí. Doufám, že se mi podaří poskytnout Božímu lidu jasné biblické odpovědi, které mu pomohou v naplnění příkazu:

◆ *Svatí buďte, neboť já jsem svatý*
(1Pt 1:15-16).

Pokud kdokoli z Božího lidu díky této knize lépe pochopí Boží slovo a bude proto Pána Ježíše více milovat a usilovněji mu sloužit, bude to znamenat, že mé úsilí přineslo ovoce.

Záměrně jsem se vyhýbal užívání teologických pojmů, které nepocházejí z Bible. Tato kniha není ani teologickým pojednáním, ani biblicko-teologickou studií. Takové práce začínají tam, kde tato skončí. Když začínáme studovat jakoukoli biblickou otázku, měli bychom vždy brát v úvahu samo Boží slovo. V první řadě musíme rozumět tomu, co proroci a apoštolové skutečně říkají, než začneme diskutovat o tom, co tím míní. Nepřestávám se divit, když vidím, jak daleko se mnozí teologové ve svých spisech vzdálili od původních slov, která osobně inspiroval Duch svatý. V této knize hodlám nejprve vyjít z toho, co říká samo Písmo, a pak teprve zkoumat, jak tyto různé verše zapadají do určitého teologického systému.

Teologické pojmy jsou užitečné potud, pokud vyjadřují biblickou pravdu. Trvám na tom, že pojmy, které používáme, musí být nejprve podloženy zřejmými pravdami, převzatými z konkrétních oddílů Písma.^[1] Při každém biblickém studiu bychom měli vyjít od biblických pojmů, protože naše názory by měly vyrůstat ze studia samotné Bible. Vždy bychom měli začít od toho, že naše klíčové pojmy důsledně definujeme na základě zřejmých biblických skutečností a jasných textů Písma. „Dobré a nutné důsledky“, které „lze odvodit“ z jasného *biblického textu*, a „dobré a nutné důsledky“, které „lze odvodit“ z *teologického systému*, jsou často dvě naprosto rozdílné věci. V této studii budu nejprve vycházet ze slov, která používá sám Duch svatý – o říká ve svém vlastním slově sám Hospodin – teprve potom budu zkoumat, co k tomu říkají kředa a otcové.

[1] Viz dodatek A, „Hermeneutika a Trojice“, na str.73. Čtenář udělá velmi dobře, když si tento stručný dodatek přečte co nejdříve a bude jej mít při další četbě knihy stále na paměti. V opačném případě se mu snadno může stát, že nepochopí, co autor míní, když některé pojmy a myšlenky označuje jako „nebiblické“ či „mimobiblické“, a že si v důsledku toho vytvoří mylnou představu o jeho stanovisku. – pozn. překl.

1. Nezbytnost používání biblického názvosloví

Než vůbec můžeme začít doufat, že pochopíme, co text Bible *znamená*, musíme nejprve vědět, co přesně *říká*. Pro naše studium je zásadní, abychom chápali, co Boží slovo říká o desateru přikázání. Ke studiu kteréhokoli biblického učení bychom měli vždy přistupovat s jednoznačným pochopením pojmů, které používá Duch svatý. Nejprve se podíváme na význam slov „desatero přikázání“ všude, kde Písmo tento pojem používá. Potom prozkoumáme slova, která Bible užívá jako synonyma pro desatero přikázání. Tak si uděláme jasný biblický obrázek o tom, jak máme podle Božích představ uvažovat o slovech, která na Sínaji zapsal na kamenné desky.

Kde se slova „desatero přikázání“ objevují v Bibli poprvé?

Toto spojení se poprvé objevuje ve 2. Mojžíšově 34:28, kde je desatero poprvé zapsáno na kamenné desky a předáno izraelskému národu jakožto základní podmínky uzavírané smlouvy. Toto je příslušný verš a jeho podtext:

◆ *Hospodin řekl Mojžíšovi: „Napiš tato slova, neboť podle těchto slov uzavírám s tebou a s Izraelem smlouvu.“ A byl tam s Hospodinem čtyřicet dní a čtyřicet nocí; chleba nepojedl a vody se nenapil, nýbrž psal na desky slova smlouvy, desatero přikázání. (Ex 34:27-28)*

Někteří komentátoři Bible se hodně ohánějí takzvaným „zákonem první zmínky“. Podle tohoto pravidla nám první výskyt kteréhokoli pojmu v Písmu dává klíč k pochopení biblického významu té které věci či tématu. O tom, jak daleko lze s tímto tvrzením zajít, by se dalo debatovat, přesto je zákon první zmínky často užitečný. V průběhu této studie se zřetelně ukáže, jak významné je to, že podtextem prvního biblického výskytu slov „desatero přikázání“ je právě udělení zákona na Sínaji. Proza-

tím můžeme říct, že způsob, jakým je toto spojení v Božím slově poprvé představeno, je velmi poučný. Jsou v něm uvedeny následující skutečnosti:

1. Autorem desatera přikázání na kamenných deskách je sám Bůh.
2. Desatero přikázání bylo vydáno, když Bůh na Sínaji uzavřel s Izraelem smlouvu a tak s ním vstoupil do zvláštního a jedinečného vztahu.
3. Desatero přikázání bylo na Sínaji zapsáno na kamenné desky konkrétně jako „smluvní dokument“ *...podle těchto slov uzavírám smlouvu* a je pro ně použit rovněž pojem „slova smlouvy“ *...psal na desky slova smlouvy, desatero přikázání*
4. Desatero přikázání bylo jako smluvní dokument dáno pouze izraelskému národu *...podle těchto slov uzavírám s tebou a s Izraelem smlouvu*

Tyto čtyři věci by nám tedy měly vytahnout na mysl, kdykoli se v Písmu setkáme s pojmem „desatero přikázání“ nebo jeho synonymy. Ve 2. Mojžíšově 34:27-28 je pojem „desatero přikázání“ postaven na roveň slovu „smlouva“ a podobnému spojení „slova smlouvy“. Naše první seznámení s pojmem „desatero přikázání“ v Bibli zní:

◆ *...podle těchto slov uzavírám s tebou a s Izraelem smlouvu. ...psal na desky slova smlouvy, desatero přikázání.*

Ani Starý, ani Nový zákon nikde nemění nic z toho, co se o desateru přikázání říká zde. Povaha, smysl i účel desatera přikázání zůstává už navždy v souladu s tím, co o nich říká tato první zmínka v Bibli. Nikdy nejsou přímo ani nepřímo označeny za „neměnný Boží mravní zákon“; ani v tomto oddílu z 2. Mojžíšovy, kde vstupují na scénu, ani nikde jinde v celé Bibli. Nazývat desatero přikázání „Božím mravním zákonem“ znamená používat čistě teologický pojem^[2] bez jakékoli podpory ať už tohoto nebo kteréhokoli jiného textu Písma. K tomu se ještě vrátíme.^[3]

4 KAMENNÉ DESKY

Je nezbytné, abychom tato biblická fakta, vyložená ve verších, které nám poprvé představují pojem „desatero přikázání“ a jeho synonyma, pochopili a zaznamenali jednou provždy. Informaci, že výrazy „Izrael“, „desatero přikázání“, „hora Sínaj“, „kamenné desky“ a „slova smlouvy“ se v Božím slově vždycky vyskytují ruku v ruce, bychom si měli vlepťat do paměti. Žádná diskuze o desateru přikázání, která by je v jakémkoli smyslu oddělovala od slov smlouvy, zapsaných na kamenných deskách a předaných Izraeli na Sínaji, nerespektuje biblický způsob používání těchto pojmů. Abychom správně pochopili povahu, smysl a účel „desatera přikázání“ v historii vykoupení, musíme tyto verše číst pozorně a naslouchat tomu, co říkají. Pokud se pustíme do studia, aniž bychom správně rozuměli jejich počátečnímu použití, těžko můžeme čekat, že pochopíme i pozdější výskyty tohoto spojení.

Jak často používá Bible slovní spojení „desatero přikázání“?

Slova „desatero přikázání“ se v celé Bibli vyskytují pouze třikrát. To je pro lidi často šok. Najdeme je ve 2. Mojžíšově 34:28 (viz výše) a v 5. Mojžíšově 4:13 a 10:4.

- ◆ *Oznámil vám svou smlouvu, kterou vám přikázal dodržovat, desatero přikázání, a napsal je na dvě kamenné desky. (Dt 4:13)*
- ◆ *I napsal na desky totéž, co bylo napsáno poprvé, desatero přikázání, která k vám mluvil Hospodin na hoře zprostředku ohně v den shromáždění... (Dt 10:4)*

Tyto dva texty opakují údaje uvedené již ve 2. Mojžíšově 34:28. Verš 5. Mojžíšova 4:13 začíná tím, že Bůh Izraelcům oznámil „svou smlouvu“ a potom dodává, že tato smlouva, kterou Bůh s Izraelci uzavřel, bylo „desatero přikázání“. V Novém zákoně se slova „desatero přikázání“ nevyskytují ani jednou; nenajdeme je ani v žádném z kázání, napomínání či apelů žádného ze

starozákonních proroků. Žalmisté toho mají na srdci spoustu, pokud jde o „zákon“ a „přikázání“, ale ani jediný z nich, dokonce ani autor Žalmu 119 nikdy nepoužije slova „desatero přikázání“. Neexistuje žádný biblický podklad pro to, abychom desatero přikázání nazývali Božím mravním zákonem.

Celá Bible nehovoří o desateru přikázání jakožto o určitém celku či dokumentu nikde jinde, než v uvedených třech verších, které se vztahují k tomu, jak Bůh na Sínaji napsal desatero přikázání na kamenné desky a dal je Izraeli jako podmínky své smlouvy. O „desateru přikázání“ je nezbytné nutno uvažovat jako o jediném celku a jako o smluvním dokumentu. Jednotlivá přikázání mohou (ale také nemusí) zůstat v platnosti jakožto konkrétní nezávislé příkazy i poté, co kamenné desky jakožto smluvní dokument platnosti pozbydou. O tom si více řekneme později. Mnozí teologové tento jasný a důležitý biblický fakt přehlížejí. Není divu, že je tolik nedorozumění a sporů ohledně skutečného smyslu a biblického významu desatera přikázání. Písmo nazývá desatero přikázání podmínkami jedné konkrétní smlouvy; dnes je příliš mnoho teologů, kteří tuto skutečnost neberou v úvahu a bez sebezbatnějšího náznaku podpory v biblickém textu nazývají desatero mravním zákonem. Žádný z autorů biblických knih desatero nikdy mravním zákonem nenazval. Je tak „běžné zváno“ pouze teology.

Jakými dalšími synonymy (souznačnými výrazy) Bible nahrazuje pojem „desatero přikázání“?

Písmo pro desatero přikázání používá přinejmenším pět dalších pojmů. Po řadě se na ně jednotlivě podíváme a uvedeme si příklady jejich výskytu. První citace u každého výrazu bude většinou představovat první výskyt tohoto výrazu v Božím slově. Když si uvědomíme, že si za slova „desatero

příkázání“ můžeme dosadit kterýkoli z následujících pěti výrazů, velice nám to pomůže pochopit povahu, smysl a účel desatera. Všechny tyto obraty označují v Bibli jednu a tu samou věc. Pokud vaše představa o desateru příkázání takovouto záměnu neumožňuje, potom není biblická.

1. Kamenné desky: Tento pojem je jedním z nejběžnějších označení pro desatero příkázání; Bible je používá čtrnáctkrát. Ty, kdo nikdy podrobně nezkoumali, jak ta slova, která Bůh napsal na Sínaji, vlastně nazývá Duch svatý, to obvykle překvapí. Podívejme se na několik konkrétních biblických textů:

◆ *I řekl Hospodin Mojžíšovi: Vstup ke mně na horu a buď tam; a dám tobě **tabule kamenné**, zákon i příkázání, kteráž jsem napsal, abys je učil. (Ex 24:12) [KR]*

Všimněte si, že pojem „tabule kamenné“ je oddělen od pojmu „zákon i příkázání“ [v originále *spojkami a – pozn. překladatele*]. Všichni se shodují v tom, že kamenné desky jsou něco zvláštního a jedinečného. Jedinečné ovšem nejsou proto, že bychom je mohli ztotožňovat s takzvaným mravním zákonem, ale proto, že jsou zhuštěným smluvním dokumentem, kterým bylo stanoveno zvláštní smluvní postavení Izraele vůči Bohu.

◆ *Oznámil vám **svou smlouvu**, kterou vám **přikázal dodržovat**, **desatero příkázání**, a napsal je na **dvě kamenné desky**. (Dt 4:13)*

Tento oddíl se o desateru příkázání vyjadřuje výslovně jako o „smlouvě“, kterou Bůh napsal na kamenné desky. Slova, která se Duch svatý rozhodl použít, musíme respektovat. Desatero příkázání je *smluvní* dokument, který byl dán pouze Izraeli. Není to neměnný mravní zákon pro všechny lidi všech dob. Při pohledu na to, co skutečně říká biblický text, nemůžeme nevidět, že desatero příkázání představovalo podmínky smlouvy, kterou měl Izrael

„dodržovat“. K tomuto smluvnímu ujednání byly jakožto podmínky smlouvy postupně doplněny další zákony a obřadní pravidla, a celé toto mojžíšovské uspořádání vešlo ve známost jako „stará smlouva“. Desatero příkázání si však i nadále zachovalo velmi mimořádné a jedinečné postavení a podle toho se s ním i zacházelo: bylo uchováváno jakožto zastřešující smluvní dokument ve schráně smlouvy.

◆ *A Hospodin mi dal obě **kamenné desky** psané prstem Božím, na nichž byla všechna příkázání, o kterých s vámi Hospodin mluvil na hoře zprostředku ohně v den shromáždění. (Dt 9:10)*

◆ *V Truhle nebylo nic než dvě **kamenné desky**, které tam uložil Mojžíš na Chorébu, když Hospodin se syny Izraele uzavřel smlouvu po jejich odchodu z Egypta. (1Kr 8:9)*

Znovu vidíme, že spojení „kamenné desky“ lze nahradit slovem „smlouva“ – a smlouva, o které je řeč, je ta, kterou Hospodin uzavřel s Izraelem na Sínaji.

◆ *Je přece zjevné, že vy jste listem Kristovým, vzniklým z naší služby a napsaným ne inkoustem, nýbrž Duchem Boha živého, ne na **kamenných deskách**, nýbrž na živých deskách lidských srdcí. (2K 3:3)*

Je to zvláštní, když někteří lidé tvrdí, že desatero příkázání je „neměnný mravní zákon“ jenom proto, že ho Bůh zapsal na kamenné desky. Podle této logiky je použití kamene jakožto záznamového média důkazem trvalé platnosti textu. Pavel tvrdí pravý opak. Prohlásil, že smlouva zapsaná do kamene nebyla trvalá, ale jen dočasná, a to právě proto, že byla zapsaná do kamene. Samotná tato skutečnost dokazuje, o kolik byly podmínky smlouvy zapsané do kamene podřadnější než podmínky Nové smlouvy zapsané do srdce. Když Pavel mluví v 2. Korintským 3:7-9 o „smlouvě literami vytesané do kamene“, není pochyb, že má na mysli desatero příkázání.

6 KAMENNÉ DESKY

A opět si můžeme všimnout, že každá biblická zmínka o „kamenných deskách“ se stejně jako v případě synonymního pojmu „desatero přikázání“ váže k Sínaji a k smlouvě, kterou tam Hospodin uzavřel s Izraelem. Toto je smysl, který Duch svatý soustavně dává desateru přikázání, kdykoli se o něm zmíní jako o jediném celku, ať už pro ně používá kterýkoli pojem. „Desatero přikázání“ a „kamenné desky“ znamenají v Písmu jednu a tutéž věc s jedním a týmž smyslem a účelem.

2. Desky svědectví: Druhý výraz, kterým lze „desatero přikázání“ nahrazovat, je pojem „desky svědectví“. Tento pojem je použit pouze dvakrát ve 2. Mojžíšově. A znovu, v obou případech, je řeč o Sínaji, kde Bůh předal Izraeli „desky svědectví“ (desatero přikázání) jako zápis podmínek smlouvy, který bude v případě, že Izraelci smlouvu poruší, právně svědčit proti nim. Pokud vím, žádný kazatel ani pisatel tento biblický pojem pro desatero přikázání nikdy nepoužil. Je to opomenutí velmi politováníhodné. Toto jsou příslušné biblické zmínky:

- ◆ *Když přestal k Mojžíšovi na hoře Sínaji mluvit, dal mu dvě desky svědectví; byly to kamenné desky psané Božím prstem. (Ex 31:18)*
- ◆ *Když pak Mojžíš sestupoval z hory Sínaje, měl při sestupu z hory desky svědectví v rukou. Mojžíš nevěděl, že mu od rozhovoru s Hospodinem září kůže na tváři. (Ex 34:29)*

Pojem „desky svědectví“ se stejně jako předchozí dva vyskytuje pouze ve spojení s jednáním mezi Bohem a izraelským lidem na Sínaji, kdy s ním Bůh uzavřel zvláštní vztah založený na smlouvě. Výrazy „desatero přikázání“, „kamenné desky“ a „desky svědectví“ používá Písmo jako pojmy rovnocenné.

3. Svědectví: Slovo „svědectví“ se pro desatero přikázání používá mnohem častěji než kterýkoli jiný výraz. Poprvé se vyskytuje v instrukcích, které

Bůh dává Mojžíšovi ohledně stavby schrány smlouvy, v níž má být „svědectví“ čili desatero přikázání uloženo. Když je pak schrána hotova, Mojžíš do ní desatero ukládá. Všimněme si, že o desateru se mluví jako o „svědectví“ a o schráně smlouvy jako o „schráně svědectví“. Zde jsou dva oddíly, které mluví jednoznačně:

- ◆ *Tyče prostrčíš skrz kruhy po stranách schrány, aby bylo možno na nich schránu nést. Tyče zůstanou v kruzích, nebudou vytahovány. Do schrány uložíš svědectví, které ti dám. (Ex 25:14-16)*

- ◆ *Potom vzal svědectví a dal je do schrány... (Ex 40:20)*

Významnou roli hraje skutečnost, že slovo „svědectví“ je používáno v jednotném čísle, přestože na deskách bylo zapsáno „deset“ přikázání. Tento fakt svědčí o tom, že desatero přikázání bylo pokládáno za jediný nedělitelný dokument a že tento dokument je svědectvím či dokladem o smlouvě mezi Bohem a Izraelem. Když čteme uvedené verše, můžeme si za „svědectví“ dosadit „smlouvu“ nebo „desatero přikázání“, protože všechny tyto pojmy označují jedno a totéž.

Je životně důležité dívat se na desatero přikázání jako na souhrn podmínek staré smlouvy uzavřené s Izraelem. Desatero poskytne svědectví, na jehož základě bude Izrael odsouzen, pokud nedodrží podmínky smlouvy: desatero přikázání, napsané Božím prstem na deskách smlouvy.

4. Slova smlouvy: Čtvrtým synonymem, které Duch svatý používá pro desatero přikázání, je výraz „slova smlouvy“. Tento pojem dokládá nade vši pochybnost, že desatero přikázání je dokumentem smlouvy, kterou byl Izrael na Sínaji ustaven jakožto národ či politická jednotka. V následujícím verši si všimněme, že desatero přikázání je výslovně označeno jako „slova smlouvy“. Všimněte si této skutečnosti v následujících verších:

- ◆ *A byl tam s Hospodinem čtyřicet dní a čtyřicet nocí; chleba nepojedl a vody se nenapil, nýbrž psal na desky slova smlouvy, desatero přikázání. (Ex 34:28)*

Není možné přechíst si tento verš, a přitom popírat, že – přinejmenším zde – je desatero přikázání totožné se slovy (či podmínkami) smlouvy uzavřené s Izraelem na Sínaji. Duch svatý se vyjádřil dost jasně a jednoznačně – „psal na desky slova smlouvy, desatero přikázání“.

- ◆ *Oznámil vám svou smlouvu, kterou vám přikázal dodržovat, desatero přikázání, a napsal je na dvě kamenné desky. (Dt 4:13)*

A stejně jako v předchozích třech případech i zde spojuje biblický text „slova smlouvy“ s tím, jak na Sínaji předal Bůh Izraeli desatero přikázání jako podmínky smlouvy. Tento fakt nelze v textu přehlédnout. Říká se tu výslovně, že „slova smlouvy“ jsou „desatero přikázání“. Výrazy „desatero přikázání“, „kamenné desky“, „desky svědectví“, „svědectví“ a „slova smlouvy“ znamenají v Písmu totéž a lze je navzájem zaměňovat.

5. Desky smlouvy: Pátým výrazem, který je v Bibli synonymem pojmu „desatero přikázání“ je spojení „desky smlouvy“. Mojžíš tohoto výrazu používá v 5. Mojžíšově při druhém vyhlášení zákona. Když Mojžíš Izraelcům připomínal, že jim Bůh dal desatero přikázání zapsané na deskách smlouvy jako podmínky smlouvy, jistě jim tím chtěl do hlavy vštípit slovo „smlouva“. Není možné číst následující Mojžíšovo svědectví a nevidět přitom, že desky smlouvy jsou v tomto oddílu přesně totéž, co desatero přikázání:

- ◆ *Když jsem vystoupil na horu, abych přijal kamenné desky, desky smlouvy, kterou s vámi Hospodin uzavřel, zůstal jsem na hoře čtyřicet dní a čtyřicet nocí, chleba jsem nejedl a vody nepil. A Hospodin mi dal obě kamenné desky psané*

prstem Božím, na nichž byla všechna přikázání, o kterých s vámi Hospodin mluvil na hoře zprostředku ohně v den shromáždění. Po uplynutí čtyřiceti dní a čtyřiceti nocí mi Hospodin dal obě kamenné desky, desky smlouvy. (Dt 9:9-11)

Mojžíš při této příležitosti připomíná, jak Bůh vydal Izraeli na Sínaji desky smlouvy, na něž zapsal desatero přikázání. V Novém zákoně se s tímto výrazem setkáváme ve verši Židům 9:4:

- ◆ *Tam byl zlatý kadidlový oltář, truhla smlouvy, ze všech stran krytá zlatem, v ní pak byla zlatá nádoba s manou, Áronova hůl, která se kdysi zazelenala, a desky smlouvy. (Žd 9:4)*

Devátá kapitola listu Židům staví do kontrastu Áronovu službu v pozemském stánku uprostřed Izraele s Kristovou službou v pravém stánku v samotném nebi. I zde celou kapitolou neustále prolíná téma smlouvy. Verš 4 nám říká, že kamenné desky smlouvy byly uchovávány ve schráně (truhle) smlouvy za oponou nejsvětější svatyně. Musíme si uvědomit, že nejen schránka, ale celý stánek byl zkonstruován se zřetelem na desky smlouvy. Veškerá kněžská služba a všechny oběti kroužily kolem tohoto smluvního dokumentu, desatera přikázání, jenž byl uložen ve schráně smlouvy. Celý systém židovského náboženství znázorňoval skutečnost, že k Bohu nelze přistupovat, pokud nejsou splněny podmínky smlouvy, uložené ve schráně smlouvy, jež byla zacloněna oponou:

- ◆ *Tím Duch svatý naznačuje, že ještě nebyla otevřena cesta do nejsvětější svatyně, pokud stála přední část stánku. To bylo podobenstvím pro nynější čas, neboť dary a oběti, které se tam přinášely, nemohly dokonale očistit svědomí toho, kdo je obětuje... (Žd 9:8-9)*
- ◆ *Zákon obsahuje pouhý stín budoucího dobra, ne samotný obraz skutečností. Proto nemůže týmiž neustále přinášeny každoročními*

obětmi nikdy přivést k dokonalosti ty, kdo s nimi přicházejí. Cožpak by jinak nepřestaly být obětovány? Ti, kdo konají tuto bohoslužbu, by přece již neměli žádné vědomí hříchů, neboť by byli jednou provždy očištěni. Těmi obětmi se ale hříchy každoročně připomínají, neboť je nemožné, aby krev býků a kozlů odstranila hříchy. (Žd 10:1-4 NBK)

S tím, že žádný z obřadů spojených se starou smlouvou nedokázal „očistit svědomí“ (Židům 9:9), souvisí podle těchto oddílů také skutečnost, že byla uzavřena „cesta do nejsvětější svatyně“ (Židům 9:8). Pisatel listu Židům nám ukazuje, že Kristus svou obětí, kterou přinesl „jednou provždy“ (Židům 10:2), tento nedostatek odstranil a otevřel cestu do nejsvětější svatyně navěky. Srovnává neúčinné zvířecí oběti s naprosto účinnou, lepší Kristovou obětí, která své poslání splnila. V Židům 9:15 vysvětluje, proč vlastně k ustavení Nové smlouvy nestačilo nic menšího než krev Božího jednorozrozeného Syna:

◆ *Proto [aby bylo dosaženo toho, čeho stará smlouva dosáhnout nemohla] je Kristus prostředníkem nové smlouvy, aby ti, kdo jsou od Boha povoláni, přijali věčné dědictví [tedy ne pouze na jediný rok], které jim bylo zaslíbeno – neboť jeho smrt [pod kletbou smlouvy uložené ve schráně svědeckví] přinesla vykoupení [Galatským 4:4-6] z hříchů, spáchaných za první smlouvy. (Žd 9:15)*

Žádný z hříchů proti staré smlouvě nebyl doopravdy smyt, dokud na Golgotě nezemřel Kristus. Žádná oběť přinesená před ukřížováním nedosáhla skutečného usmíření. Každá kapka zvířecí krve prolitá na oltáři znamenala jenom dluhopis: „Dlužím Ti.“ Náš Pán – díky mu za to – vzal všechny tyto dluhopisy na kříž a tam je v plné výši splatil. Kristovo dílo smíření mu dalo právo seslat dar Ducha svatého. Příchod Ducha svatého o letnicích byl jádrem a podstatou toho, co slibovala starozákonní Písma (Skutky 2:32-33). Tento

slib ovšem nemohl být splněn, dokud byl v platnosti stánek setkávání – a stánek setkávání musel být v platnosti tak dlouho, dokud byly v platnosti podmínky smlouvy uchovávané ve schráně smlouvy (totiž desatero přikázání) jakožto podklad Božího smluvního vztahu k Izraeli. To všechno stojí a padá společně.

Stejně jako v předchozích případech vidíme i zde, že kdekoli se hovoří o desateru přikázání (ať už je pro ně použit kterýkoli výraz), tam se vždy vyskytují tytéž prvky. Sousloví (1) *desatero přikázání*, (2) *kamenné desky*, (3) *desky svědeckví – svědeckví*, (4) *slova smlouvy a* (5) *desky smlouvy* používá Bible k označení jedné a téže podstaty. Všechny pět výrazů lze navzájem zaměňovat, pokud není narušen smysl myšlenky. Nemyslím si, že by o tom někdo mohl při pohledu na uvedené verše pochybovat. Jak ještě uvidíme, pro někoho může být obtížné začlenit tyto skutečnosti do svého teologického systému. Když například někdo řekne:

Věřím, že desatero přikázání představuje soubor pravidel pro život dnešního křesťana,

měl by si uvědomit, že vlastně říká:

Věřím, že slova (podmínky) smlouvy uzavřené s Izraelem a uchovávané ve schráně smlouvy představují soubor pravidel pro život dnešního křesťana.

Podle Bible znamenají oba tyto výroky přesně totéž.

A co mravní zákon?

Když jsem poprvé zapsal tento seznam synonymních pojmů pro „desatero přikázání“ na tabuli, kdosi se mne zeptal:

Proč nejmenujete některé verše, které v souvislosti s desaterem přikázání mluví o mravním zákoně?

Dost ho zaskočilo, když jsem mu odpověděl:

Žádné takové odkazy neuvádím z toho prostého důvodu, že *žádné takové verše neexistují!*

Bible žádný takový pojem jako „mravní zákon“ ani nepoužívá, natož aby ho *ztotožňovala s desaterem přikázání*.

Patrně trochu předbímám, ale snad nebude od věci připomenout, že výraz „mravní zákon“ je pojem čistě teologický; naprosto v žádném smyslu to není pojem biblický. Možná lze (a možná nelze) jeho vhodnost prokázat na základě Písma. Kdyby byl Písmem prokázán, potom by to byl správný termín a jeho používání by bylo opodstatněné. Napřed by ovšem musel být podložen zřejmými biblickými oddíly, které jasně definují učení v tomto pojmu obsažené nebo jím označené. Až na jediný případ jsem nikdy neviděl, že by se toto někdo pokusil provést pro pojem „mravní zákon“.^[4] Správnost tohoto pojmu se prostě předpokládá. Porušení některých zákonů, které se nám zdají být svou povahou „obřadní“ – dejme tomu obřizka – bylo trestáno smrtí. Jiné zákony pokládáme za „mravní“ – řekněme vražda nebo smilstvo – a přitom i za jejich porušení byl stanoven trest smrti. Byl to „mravní“ závazek nebo „obřadní“ povinnost vykonat obřizku novorozeného syna? Byl zákaz vraždit „mravní“ nebo „obřadní“? Jestliže oba zákony vydal Bůh a jestliže za jejich porušení stanovil v obou případech stejný trest, totiž smrt, je mezi vraždou a neprovedením obřizky nějaký vnitřně nutný rozdíl? Je možné klást jedno z těchto provinění na seznam hříchů proti „mravnímu“ zákonu a druhý na seznam hříchů proti „obřadnímu“ zákonu? Je v Písmu vůbec nějaký doklad o tom, že by tímto způsobem chápali své povinnosti vůči Bohu staří Izraelci? Nepochybují, že je zřejmé, proč myšlenka „mravního zákona“ vyvolává nedorozumění: prostě proto, že to není biblický pojem.

Představou mravního zákona se ještě budu zabývat (v dodatku B, str. 75). Prozatím mne zajímá jenom to, co říká Boží slovo samo, ne nebiblické pojmy, které vyvinuli teologové a bez

kterých se pak neobejdou, když svůj teologický systém vyučují. Moje otázka zní:

Co bychom měli mít na mysli podle Božích představ, když mluvíme a přemýšlíme o „desateru přikázání“? Když se řídíme příkladem, který nám v Bibli dává Duch svatý a používáme pojmy, které o sám inspiroval, je odpověď prostá: vždycky budeme mít na mysli představu *smlouvy*.

Možná bude dobré, když se vrátíme k citovaným biblickým veršům, které mluví o desateru přikázání, ať už je nazývají kterýmkoli z pěti uvedených synonym, a shrneme si, co přesně o něm říkají. Následující vyjádření, sestavené ze zstručněných biblických textů, představuje souhrnné prohlášení o tom, jak Bible chápe pojem „kamené desky“:

Bůh na Sínaji vstoupil do jedinečného smluvního vztahu s izraelským národem. Za základní podmínky této smlouvy je někdy považováno **desatero přikázání**, jindy **Kniha smlouvy**. Desatero přikázání je také někdy označováno jako **první či stará smlouva**, zejména tehdy, když je stará smlouva postavena vedle **Nové smlouvy**, která ji naplňuje. Jindy používá Písmo pojmů „první“ či „stará smlouva“ i k označení celého Mojžíšova zákona.

První smlouva byla uzavřena na Sínaji, a to pouze s izraelským národem. Vlastní „**slova smlouvy**“ představuje **desatero přikázání**, jak je Bůh zapsal na **kamenné desky**. Tomuto smluvnímu dokumentu se také říká **desky svědectví** nebo prostě **svědectví**. Vlastním smluvním dokumentem, který byl při obřadu uzavření smlouvy ve 2. Mojžíšově 24:1-8 pokropen krví, byla **Kniha smlouvy**, jejíž původní obsah je zaznamenán ve 2. Mojžíšově v kapitolách 20 až 23. Ke Knize smlouvy byly později připojeny další zákony, například řady jednotlivých svátků a různých forem sabatu,

10 KAMENNÉ DESKY

kteří byly rovněž pokládány za součást staré smlouvy. Pojmy **desatero přikázání, kamenné desky, desky svědectví, svědectví, slova smlouvy a desky smlouvy** pokládá Písmo za synonymní. Všechny označují stejnou věc.

Pokud toto prohlášení vnáší do našeho uvažování nejistotu nebo pokud vyvolává problémy v našem teologickém systému, je to proto, že o desateru přikázání neuvažujeme v *biblických pojmech*. Pokud jsou pro nás tyto jasné biblické skutečnosti z výše citovaných veršů, které jsem právě s použitím pojmů převzatých z Písma shrnul, něčím novým, znamená to, že naše pojetí desatera přikázání nebylo biblické. Opakuji: musíme se naučit používat *biblické pojmy*. Při studiu kteréhokoli biblického učení bychom měli vždy vycházet od jasného pochopení vlastních biblických textů, které se daným tématem zabývají. Dosud jsem se nesetkal s pojednáním o desateru přikázání, které by začínalo výčtem a rozbořením biblických zmínek o desateru, jak jsem to právě udělal.

Většinu lidí udivuje, že Nový zákon nepoužívá výraz „desatero přikázání“ ani jednou. Nelze vyloučit, že jsou to ti, kteří se při studiu otázky desatera přikázání nepodívali na patřičné biblické verše, kde o desateru přikázání mluví sám Bůh. Kdyby se podívali a kdyby se nad jejich obsahem zahloubali, možná by byly některé ze závěrů, k nimž dospívají, a určitě mnohé z pojmů, které používají, zásadně jiné.

Shrnutí

Bible mluví o desateru přikázání vždy pouze v souvislosti s Izraelem na Sinaji. Desatero přikázání byla „slova smlouvy“ zapsaná na kamenných deskách, uložených ve schráně smlouvy. Výrazy *desatero přikázání, kamenné desky, desky svědectví, svědectví, slova smlouvy a desky smlouvy* označují všechny stejnou věc.

Nikde v Písmu není řečeno ani naznačeno, že bychom pod slovy „desatero přikázání“ měli chápat něco jako „neměnný mravní zákon“. O desateru přikázání bychom měli uvažovat jako o „smluvním dokumentu“. Měla by se nám vybavit jistá sada pravidel (desatero přikázání), kterou jistý smluvní dokument učinil podmínkami jisté smlouvy. Vždy musíme mít na paměti, že desatero přikázání představovalo do kamene zapsané podmínky právě té konkrétní smlouvy, která ustanovila zvláštní vztah Izraele vůči Bohu. Desatero přikázání, Izrael, Sinaj a smlouva prostě patří jedno k druhému.

Požadavky samotných přikázání jsou ovšem něco docela jiného. Jakožto smluvní dokument bylo desatero přikázání nahrazeno Novou smlouvou, ale jednotlivá přikázání buď zůstávají v platnosti, nebo platnosti pozbývají, nebo jsou upravena – podle toho, jak se k nim staví Ježíš Kristus. Devět z nich je – s určitými obměnami – jednoznačně zopakováno v rámci zákonů, udělených lidu Nové smlouvy v Písmech Nového zákona, a tato přikázání jsou tedy dnes stejně závazná, jako když byla udělena na Sinaji.

- [2] Pojem „mravní zákon“ pochází z *Westminster Confession of Faith*, kapitola XIX., oddíl III. a V. Vyznání si klade otázku: „Je správné podřizovat se kromě desatera přikázání ještě jiným zákonům?“ A odpovídá na ni: „Vedle tohoto zákona [totiž desatera přikázání], obecně zvaného mravní zákon...“
- [3] K diskuzi na toto téma viz dodatek B, „Existuje ‚Boží mravní zákon?‘“ na str. 75.
- [4] Tom Wells: 'The Meaning and Source of Moral Law' (Význam a zdroj mravního zákona), Tom Wells, Fred Zaspel: *New Covenant Theology* (Teologie Nové smlouvy), str. 161-167. Knihu lze získat prostřednictvím nakladatelství New Covenant Media, 5317 Wye Creek Drive, Frederick, MD 21703-6938, U. S. A.

Tomu, kdo není obeznámen s teologií smlouvy, doporučujeme, aby si dříve než bude pokračovat přečetl Dodatek C na straně 78.

2. Stará nebo první smlouva a desatero přikázání

Při zběžném pohledu se dá říct, že Písmo staví zvlášť vlastní *smluvní dokument* (totiž kamenné desky) a všechny dodatečné zákony, které spoluutvářejí zákon, vydaný na Sínaji a v moábské zemi. Z dosud citovaných starozákonních textů a z oddílů jako Židům 9:4-5 je zřejmé, že za „první“ čili „starou smlouvu“, byly pokládány desky smlouvy, tedy desatero přikázání. V prvním vydání této knihy jsem tvrdil, že výrazy „stará smlouva“ a „první smlouva“ můžeme považovat za další názvy pro „kamenné desky“; jinými slovy, že na seznam synonymym pojmu „desatero přikázání“, z nichž pět je vyjmenováno v první kapitole (str. 3-10), můžeme doplnit také spojení „první smlouva“ a „stará smlouva“. Dnes se domnívám, že jsem se v tomto závěru dopustil omylu. Jak jsem řekl, některé texty Písma (2. Mojžíšova 34:28, 5. Mojžíšova 4:13, Židům 9:4 a jiné) opravdu starou smlouvu jednoznačně ztotožňují s desaterem přikázání. Kdyby se k danému tématu nevyjadřovaly žádné jiné verše, nebylo by pochyb, že pojmy „stará smlouva“ a „desatero přikázání“ lze navzájem zaměňovat. Jiné pasáže Písma ovšem svědčí o tom, že do staré smlouvy toho bylo zahrnováno mnohem více než jenom samotné kamenné desky.

Ještě před nedávnem bych byl trval na tom, že „desky smlouvy“ nemají s „knihou smlouvy“ vůbec nic společného a že „desky smlouvy“ samotné a jediné představují „starou smlouvu“ úplnou a celou.^[6] Nyní už to tvrdit nemohu. Je pravda, že jsou navzájem zřetelně rozlišeny jako dva různé dokumenty: ve schráně smlouvy byly uchovávány pouze kamenné desky, zatímco Kniha smlouvy byla uložena „po straně schránky smlouvy“ (5. Mojžíšova 31:26). Stejně zřejmé ovšem je, že celý obsah Knihy smlouvy – jak desatero přikázá-

ní, tak další zákony včetně těch, jejichž jediným účelem bylo zajišťovat řád pro obřady a slavnosti – byl pokládán za součást „staré smlouvy“ a že měl stejnou smluvní závaznost jako desky smlouvy uložené ve schráně. Starozákonní proroci evidentně vnímali zákony, kterým podléhaly obřady, slavnosti a občanská jednání, jako součást nároků, které stará smlouva vznášela na Izrael. Zde jsou dva příklady:

◆ *Toto praví Hospodin, Bůh Izraele: Já jsem uzavřel smlouvu s vašími otci v den, kdy jsem je vyvedl z egyptské země, z domu otroctví: „Koncem sedmého roku propustíte každý svého hebrejského bratra, který se ti prodal. Bude ti sloužit šest let a pak ho propustíš od sebe na svobodu.“ Ale vaši otcové mě neposlechli a nenaklonili ucho. (Jr 34:13-14)*

Z tohoto textu je patrné, že zákon upravující trvání otroctví (5. Mojžíšova 15:12) byl součástí staré smlouvy. Podobně byla součástí staré smlouvy i slavnost hodů beránka.

◆ *Kráľ vydal rozkaz veškerému lidu: „Slavte hod beránka Hospodinu, svému Bohu, jak je psáno v této Knize smlouvy.“ (2Kr 23:21)*

Myslím, že tuto skutečnost učí i Nový zákon. Nevěřím, že by ve verši 2. Korintským 3:14 mohl mít Pavel na mysli desatero přikázání.

◆ *Avšak jejich myšlení otupělo. Až do dnešního dne zůstává při čtení Staré smlouvy tentýž závoj neodkrytý, protože pomílají jen v Kristu. Ale až dodnes, kdykoli se předčítá Mojžíš, leží závoj na jejich srdci. (2K 3:14-15 KMS)*

Jsem ochoten souhlasit s klasickou poučkou teologie smlouvy, že židé nepochápali skutečný dosah desatera přikázání; to ovšem není všechno, o čem Pavel v tomto verši mluví. Třebaže se v dřívějších pasážích listu o kamenných deskách zmiňuje (2. Korintským 3:3, 7), záznam ve Skutcích 13:15 dokládá, že tím, co se v synagóze obvykle před-

12 KAMENNÉ DESKY

čítalo, byl „Zákon a Proroci“. Pro tento závěr svědčí také Pavlova činnost v Římě, jak ji zachycuje kniha Skutků:

- ◆ *Od rána do večera k nim [k představitelům římských Židů] hovořil a vydával svědectví o Božím království. Přesvědčoval je o Ježíšovi důkazy z Mojžíšova zákona i z proroků. (Sk 28:23b)*

Reakce, kterou to vyvolalo, pozoruhodně souhlasí s tím, o čem Pavel mluví ve 2. Korintským: někteří odmítli uvěřit, protože Krista v Zákoně ani v Prorocích neviděli a neslyšeli (Skutky 28:24-27). Když Pavel mluví ve 2. Korintským 3:14-15 o „staré smlouvě“, má očividně na mysli Písma Starého zákona. Místo „stará smlouva“ můžeme klidně číst „Zákon a Proroci“, případně jenom „Zákon“, a smysl se nezmění. Tím, vůči čemu zůstával neznovuzrozený Žid slepý, byla skutečnost, že v obřadech, obětech a slavnostech staré smlouvy je vyobrazen Mesiáš. Musíme mít na paměti, že právě to byly způsoby, jimiž bylo evangelium zvěstováno nejsrozumitelněji.

Toto širší pojetí staré smlouvy neznamena, že by některé ze zákonů doplněných k etickým podmínkám smlouvy, které byly zapsány na kamenných deskách, mohly tyto podmínky v jakémkoli smyslu pozměnit. Ani to neznamena, že by podmínky, stanovené desaterem přikázání, samy o sobě nebyly pro uzavření smlouvy dostatečné. Znamená to jen, že to, čemu říkáme stará smlouva, tvoří kromě desek uložených ve schráně smlouvy také Kniha smlouvy, která určuje, jak mají být smluvní podmínky na kamenných deskách vykládány a uplatňovány v různých konkrétních situacích. Pasáže jako Jeremjáš 34:13-20 říkají velice jasně, že za součást Mojžíšova zákona, čili staré smlouvy, byly pokládány i zákony, které označujeme jako „občanské“ nebo „obřadní“.

Dnes už netvrdím, že desatero přikázání (tedy kamenné desky) jsou přesně totožné se starou či první

smlouvou. Dnes říkám, že desatero přikázání (kamenné desky) jsou zastřešujícím dokumentem staré smlouvy. Tento souhrnný dokument stanovuje základní podmínky zvláštního smluvního vztahu mezi Izraelem a Bohem. Tyto základní smluvní podmínky byly dále upřesňovány, až nakonec dosáhly toho rozsahu, ve kterém je známe jako Mojžíšův zákon. Všechny zákony izraelské teokracie bez ohledu na jejich druh či povahu tvořily součást Mojžíšova zákona, čili „staré smlouvy“. Když Mojžíš pokropil lid krví a řekl:

- ◆ *Hle, krev smlouvy, kterou s vámi uzavírá Hospodin na základě všech těchto slov (Ex 24:8b),*

mluvil o Knize smlouvy, ne o kamenných deskách. V tomto okamžiku již bylo desatero přikázání vyhlášeno ústně a zaznamenáno spolu s ostatními zákony, které Bůh Mojžíšovi oznámil (2. Mojžíšova 20-24:4). Dosud však nebylo zaznamenáno písemně jako samostatný dokument na kamenných deskách.

Na základě veršů jako 2. Korintským 3:14 nebo Židům 8:13 lze usuzovat, že onu starou smlouvu, kterou popisují jako pomíjející, zdaleka nepředstavují jen desky smlouvy – desatero přikázání. Jde o celou starou smlouvu včetně způsobu jejího provádění. Jde o celý Mojžíšův zákon. „Stará smlouva“, která se čte se závojem na srdci, poukazuje nepochybně více na významné předpovědi o Mesiáši než na samotné desatero přikázání.

Když jsem si tuto oblast znovu promyslel, dospěl jsem k těmto závěrům:

Desatero přikázání bylo nejprve oznámeno Mojžíšovi a zaznamenáno v knize smlouvy; teprve potom bylo zapsáno samostatně na kamenných deskách. Tato skutečnost je zřejmá, když si pozorně přečteme 2. Mojžíšova 20-24.

Ve 2. Mojžíšově 19:3-6 je zaznamenán Mojžíšův první výstup na horu. Bůh Mojžíšovi nejprve připomíná milosrdenství, s nímž je vyvedl z Egypta (19:4), a

potom mu přikazuje, aby Izraelcům oznámil, že budou-li dodržovat Hospodinovu smlouvu, budou jeho zvláštním lidem (19:5) – „královstvím kněží, pronárodem svatým“ (19:6). Mojžíš lidu Boží vzkaz vyřídí (19:7) a Izraelci slíbí, že udělají všechno, co jim Bůh přikáže. Ve verši 19:8 se Mojžíš vrací na horu a podává Bohu zprávu o tom, co Izraelci slíbili. Bůh pak Mojžíšovi řekne, že s ním bude mluvit tak, aby Izraelci slyšeli Boží hlas a aby v důsledku toho uvěřili, že Mojžíš skutečně mluví Božím jménem (19:9). Mojžíš se má vrátit dolů, posvětit lid (19:10) a varovat, aby se k hoře nikdo nepřibližoval, jinak že zemřou (19:11-13). Mojžíš se tedy vrátí dolů, posvěti Izraelce (19:14) a vyřídí jim varování (19:15). Třetího dne Bůh sestoupí na horu a Mojžíš se na ni vypraví do třetice, aby se s ním setkal (19:16-20). Varování je zopakováno a Mojžíš dostane pokyn, aby se opět vrátil dolů s tím, že brzy půjde nahoru počtvrté, tentokrát spolu s Áronem (19:21-24). Mojžíš tedy podle pokynu sestoupí na úpatí hory a zopakuje lidu Boží varování, aby se k hoře nepřibližovali (19:25). V tuto chvíli, kdy Mojžíš stojí spolu s lidem v určité vzdálenosti od hory (viz 20:18-19), promluví Bůh sám (20:1).

Dvacátá kapitola nám v prvním verši říká, že „Bůh vyhlásil všechna tato přikázání“, načež zaznamenává desatero přikázání (20:2-17). O kamenných deskách dosud nepadla ani zmínka. Izraelci desatero přikázání nejprve slyšeli z Božích úst, a teprve potom je dostali zapsané Božím prstem na kameni. Ve verši 20:19 se ukazuje, že Izraelci mají z Boha strach, když prosí Mojžíše, aby s nimi mluvil jenom on. Mojžíš pak mizí v mračnu, které zahaluje horu (20:21) a Bůh mu dává další zákony (20:22). Především opakuje varování před modloslužbou (20:23) a dává základní pokyny pro budování oltářů (20:24-26). Od 2. Mojžíšovy 21:2 až do konce kapitoly 23 následuje výčet zákonů, které Bůh Mojžíšovi při této

příležitosti předal. Mojžíš pak ještě dostane pokyn, aby s sebou přišel přivedl Árona a několik dalších osob (24:1-2). Když se Mojžíš vrátí k Izraelcům, předloží jim všechny zákony, které mu Bůh oznámil (včetně desatera přikázání), a Izraelci se opět ústně zaváží, že budou Boha na slovo poslouchat (24:3). Mojžíš pak všechno, co Bůh řekl – a lze předpokládat, že se to týká i desatera přikázání – zapiše a teno zápis nazve Knihou smlouvy (viz 24:7). Poté, co postaví oltář (24:4) – podle pokynů, které již obdržel (20:24-26) – dá Mojžíš obětovat několik zvířat (24:5), vezme jejich krev, polovinu jí uschová a druhou polovinou pokropí oltář (24:6). Potom lidem přečte Knihu smlouvy a oni se opět zaváží, že budou dodržovat všechno, co je v ní přikázáno (24:7). Mojžíš Izraelce pokropí uschovanou polovinou krve a řekne jim:

◆ *Hle, krev smlouvy, kterou s vámi uzavírá Hospodin na základě všech těchto slov (Ex 24:8b).*

V tomto okamžiku Bůh s Izraelem uzavřel formální smlouvu. Desatero přikázání bylo součástí této smlouvy. Nejprve bylo vyhlášeno ústně a poté zapsáno v knize smlouvy. Bůh se zdálky ukáže Áronovi a dalším představitelům lidu (24:9-11), načež Mojžíše vyzve, aby vystoupil až k němu, a slíbí mu:

◆ *Dám ti kamenné desky – zákon a přikázání, které jsem napsal... (24:12b).*

Mojžíš v Jozuově doprovodu (24:13) vystoupí na horu a zdrží se tam čtyřicet dní a čtyřicet nocí (24:18). Bůh pak udílí Mojžíšovi instrukce ohledně stavby svatyně, ustanovení kněžstva, obětí a podobně. Ty jsou zaznamenány v kapitolách 25 až 31. Ve verši 31:18 čteme:

◆ *Když přestal k Mojžíšovi na hoře Sínaji mluvit, dal mu dvě desky svědeckví; byly to kamenné desky psané Božím prstem.*

Bůh Mojžíšovi kamenné desky slíbil ve 2. Mojžíšově 24:12, ale dal mu je teprve ve 2. Mojžíšově 31:18. Musíme rozli-

14 KAMENNÉ DESKY

šovat mezi *Knihou smlouvy*, která obsahovala všechno, co je zaznamenáno ve 2. Mojžíšově 20-23, a *deskami smlouvy*, na kterých bylo zapsáno pouze desatero přikázání. Ve 2. Mojžíšově 34:27-28 je výslovně řečeno, že podmínkami smlouvy, kterou Bůh uzavřel s Izraelem, bylo desatero přikázání. Ve 2. Mojžíšově 24:3-8 je řečeno právě tak výslovně, že smluvním dokumentem byla *Knihou smlouvy*, v níž sice desatero přikázání bylo zahrnuto, ale nevyčerpávalo ji. Zásadní důležitost pro nás má 5. Mojžíšova 31:24-26:

◆ *Když Mojžíš dokončil zápis slov tohoto zákona do knihy, přikázal lévickým nosičům schránu Hospodinovy smlouvy: „Vezměte knihu tohoto zákona a uložte ji po straně schrány smlouvy Hospodina, vašeho Boha. Tam bude proti tobě svědkem...”*

Ze 2. Mojžíšovy 25:16-21 víme, že ve schráně mělo být uloženo „svědectví“. O něco později se dočteme, že šlo o „dvě desky svědectví; byly to kamenné desky psané Božím prstem.“ (2. Mojžíšova 31:18). Podle těchto veršů bylo desatero přikázání pokládáno za základní smluvní dokument, protože „schrána Hospodinovy smlouvy“ byla vyrobena k tomu, aby v ní byly uloženy právě tyto desky. Tento oddíl z 5. Mojžíšovy ukazuje, že kniha zákona, ačkoli také obsahovala desatero přikázání, je jiný dokument než kamenné desky. Uložili ji po *straně schrány*, desatero přikázání zapsané na kamenných deskách už bylo uloženo ve *schráně* (2. Mojžíšova 40:20). Kniha zákona byla po straně schrány smlouvy uložena proto, aby dosvědčovala hřích Izraele, když Izrael smlouvu poruší. Knihu zákona později různí lidé doplňovali,^[6] ale desatero přikázání zůstalo beze změny až do příchodu našeho Pána. Kniha zmíněná v 5. Mojžíšově 31:26 podle všeho nebyla touž knihou, kterou Mojžíš pokropil krví ve 2. Mojžíšově 24:7-8, přesto je i tato pozdější verze nazývána *Knihou smlouvy*.

Měl bych zmínit několik skutečností hodných pozornosti. U Nehemjáše 8:1 vyzývá všechny lid Ezdráše,

◆ *...aby přinesl knihu Mojžíšova zákona, který vydal Hospodin Izraeli, a o sedm veršů dále čteme:*

◆ *Četli z knihy Božího zákona...*

Zdá se, že „*kniha Božího zákona*“ a „*kniha Mojžíšova zákona*“ byly jedno a totéž. Rozhodně při čtení knihy nevyndávali desky smlouvy ze schrány. Kdyby je vyndali, těžko by se dožili toho, aby o tom mohli vyprávět.

Písmo používá pojmy jako *knihou Zákona, kniha Mojžíšova zákona a tato kniha*. Podle 5. Mojžíšovy 31:24-26 napsal Mojžíš „*knihu Zákona*“ a dal ji uložit „po straně“ schrány smlouvy. Jozue buď napsal další „*knihu Božího zákona*“, nebo doplnil tu, kterou napsal Mojžíš (Jozue 24:26). Samuel napsal knihu „o právu královském“ a pak ji „uložil před Hospodinem“ (1. Samuelova 10:25). Chilkijáš našel v chrámu „*knihu Zákona*“ a Šafan ji četl králi Jósijášovi (2. Královská 22:8-11).

Těmito „*knihami Zákona*“ nemohou být míněny kamenné desky, jelikož schrány svědectví se nikdo nesměl ani dotknout, nefuku-li ji otevřít a vyjmout z ní desky. S deskami se vždy zacházelo odlišně. Původně představovaly základní smluvní dokument a bylo možno je ztotožňovat se „*starou smlouvou*“. Za součást „*smlouvy*“ mezi Bohem a Izraelem ovšem byly pokládány i další „*knihy Zákona*“. Také celý obřadní systém byl považován za součást staré smlouvy, kterou Izrael na Sínaji přijal. To je zřejmé ve 2. Královské 23:21, v případě „*knihy Zákona*“ objevené za Jósijášovy vlády, jejíž veřejné předčítání vyvolalo probuzení:

◆ *Všechny kněze posvátných návrší, kteří tam byli, obětoval na oltářích, na nichž spaloval lidské kosti. Potom se vrátil do Jeruzaléma. Král vydal rozkaz veškerému lidu: „Slavte hod beránka Hospodinu, svému Bohu, jak je psáno v této knize smlouvy.“ (2. Královská 23:20-21)*

Ustanovení o hodu beránka tedy bylo zapsáno v „Knize smlouvy“. Na kamenných deskách, jak víme, žádné přikázání o hodu beránka nebylo. Pochybují, že by se v Písmu vůbec někdy mluvil o vyučování Božího či Mojžíšova zákona, a přitom se tím minilo pouze desatero přikázání. „Knihu Zákona“, o které se píše v Galatským 3:10 (KMS, NBK), nelze ztotožňovat se samotným desaterem, i když má status smlouvy s pravomocí odsoudit člověka k smrti pro nejmenší přestupek. Pavel cituje buď 5. Mojžíšovu 27:26, nebo Jeremjáš 11:3, který se ovšem odkazuje zpět na 5. Mojžíšovu 27:26. Kletba určená člověku, který nedodrží „slova tohoto zákona“, je poslední z dlouhé řady kleteb za nejrůznější přestupky, z nichž o některých se desatero přikázání nezmiňuje. A tyto kletby samy uzavírají dlouhou sbírku ustanovení, která začíná v kapitole 4 slovy:

◆ *Nyní tedy, Izraeli, slyš nařízení a práva, která vás učím dodržovat...*

V této sbírce instrukcí najdeme i desatero přikázání, ovšem tím není ani zdaleka vyčerpána.

Účelem této kapitoly je ukázat, že:

(1) desatero přikázání zapsané Božím prstem na kamenných deskách lze právem vnímat jako dokument, jímž byla doložena smlouva, která určovala zvláštní postavení Izraele vůči Bohu.

(2) ke staré smlouvě patřil i úplný souhrn všech zákonů daných Izraeli. Smlouva i způsob jejího provádění tak tvořily jediný celek.

Když uvažujeme o desateru přikázání čili o deskách smlouvy, neměli bychom zapomínat na několik podstatných věcí:

Za prvé, desky s desaterem především nikdy neopustily schránku smlouvy, která zůstávala na svém místě ve vesvatyni. Nebyly změněny v jediné podrobnosti a nedotkla se jich lidská ruka.

Za druhé, vždy se s nimi zacházelo naprosto jedinečným způsobem. O tom, že se s desaterem přikázání

zapsaného na kamenných deskách zacházelo zcela jinak než s ostatními zákony, není sporu. Ne všichni se však shodnou na tom, proč se s ním tak jedinečně zacházelo. Když se na ně pohlíží jako na výjimečné a výlučné, není to nikdy proto, že by desatero bylo takzvaným mravním zákonem.

Za třetí, smysl desatera je vyjádřen v tom, jak byla nazývána truhla, v níž bylo uloženo. Tato truhla byla výjimečná a svatá pouze díky tomu, co obsahovala. Byla posvátná proto, že v ní byly uloženy desky smlouvy, podle níž byl Izrael ustaven jakožto národ. Současně byly svědectvím proti Izraeli, pokud smlouvu poruší, a tedy základem pro jeho zavržení. Kdyby bylo desatero přikázání zapsané na deskách uložených v truhle „neměnným Božím mravním zákonem“, potom by se mělo říkat jeho úkrytu „schrána mravního zákona“ místo „schrána Hospodinovy smlouvy“.

Shrnutí

Základním smluvním dokumentem, který stanovil vlastní podmínky staré smlouvy, byly kamenné desky čili desatero přikázání. Na desatero lze také pohlížet jako na shrnutí celého smluvního vztahu mezi Bohem a Izraelem. Když uvažujeme o staré smlouvě, musíme mít na paměti dvě skutečnosti, a obě zároveň: (1) musíme si uvědomovat, že desatero přikázání je základním dokumentem smlouvy, která ustavuje Izrael jako národ s teokratickým systémem; a přitom si (2) musíme uvědomit, že „starou smlouvu“ tvoří všechny zákony včetně ustanovení svátků i kněžských a obětních řádů. V Písmu (ve 2. Mojžíšově 24:1-8 a v dalších oddílech) je tento rozdíl zřejmý.

[5] Za tuto změnu ve svých názorech vděčím Gregovi Weltmu. V průběhu dlouhé a velmi podrobné diskuze vedené prostřednictvím e-mailů mne nakonec přesvědčil, že za „starou smlouvu“ byl považován celý mojžíšovský systém.

[6] Například Jozue 24:26. — pozn. překl.

3. Problém „dvou verzí“

Tato část našeho úvodu k desateru přikázání je věnována potřebě zjistit co nejpřesněji, co vlastně bylo na kamenných deskách zapsáno. Je vyloučeno, abychom pochopili teologický smysl desek smlouvy, pokud nevíme, co tyto smluvní podmínky vyžadovaly. Nejprve musíme zjistit, jaká povinnost je uložena, než budeme moci začít diskutovat o její povaze a účelu. Když nebudeme mluvit o stejné věci, nemůže z toho vzejít nic než zmatky a nedorozumění.

Co bylo

na kamenných deskách zapsáno? Jak desatero přikázání přesně zní?

Co bylo vlastně obsahem té staré smlouvy, kterou Bůh zapsal vlastním prstem na kamenné desky? Člověk by řekl, že taková otázka je zbytečná, a někdo se možná diví, že začínáme něčím tak jednoduchým. Jenže kdybychom nezačali právě tady, kdybychom prostě předpokládali, že odpověď každý zná, přispívali bychom k tomu, aby se dále rozmáhala jak nevědomost o desateru přikázání, tak nesprávná teologie, k níž tato nevědomost vede.

Je zásadní, abychom si všimli, že Bible podává dvě *odlišné verze* desatera přikázání, jak bylo zapsáno na prvních kamenných deskách. Ve 2. Mojžíšově 20 i v 5. Mojžíšově 5 je řeč o jedné a těch samých deskách smlouvy. Zpráva ve 2. Mojžíšově 20 zachycuje událost na Sínaji; v 5. Mojžíšově 5 Mojžíš o této události znovu vypráví, aby lidem osvěžil paměť. Vzhledem k určitém podstatným rozdílům mezi oběma verzemi je vyloučeno, že by na jediných kamenných deskách mohlo být zapsána všechna slova 5. Mojžíšovy 5:6-21 a zároveň všechna slova 2. Mojžíšovy 20:2-17. Následující tabulka porovnává některé významnější rozdíly mezi oběma verzemi desatera přikázání, jak je nacházíme ve 2. Mojžíšově 20 a v 5. Mojžíšově 5. První tři a posledních pět přikázání se prakticky neliší. S největší-

mi rozdíly se setkáváme ve čtvrtém a pátém přikázání. Protože nás v tuto chvíli zajímá pouze skutečnost, že uvedené záznamy desatera přikázání jsou odlišné, podíváme se pouze na rozdíly ve čtvrtém přikázání.

Kurzíva vyznačuje text, který najdeme pouze v jedné verzi, tečky naznačují, že ve druhé verzi tento text chybí. Stačí letmý pohled na množství teček a kurzívou zvýrazněný text, a hned vidíme, že mezi oběma záznamy čtvrtého přikázání jsou značné rozdíly:

2. Mojžíšova 20	5. Mojžíšova 5
8. Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý.	12. Dbej na den odpočinku, aby ti byl svatý, <i>jak ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh.</i> ⁷¹
9. Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci.	13. Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci. .....
10. Ale sedmý den je den odpočinutí Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty ani tvůj syn a tvá dcera ani tvůj otrok a tvá otrokyně .... ani tvé dobytče ani tvůj host, který žije v tvých branách.	14. Ale sedmý den je den odpočinutí Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty ani tvůj syn a tvá dcera ani tvůj otrok a tvá otrokyně ani tvůj býk a tvůj osel, žádné tvé dobytče ani tvůj host, který žije v tvých branách, aby odpočinul tvůj otrok a tvá otrokyně tak jako ty. .....
11. V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku a oddělil jej jako svatý.	15. Pamatuj, že jsi byl otrokem v egyptské zemi a že tě Hospodin, tvůj Bůh, odtud vyvedl pevnou rukou a vztaženou paží. Proto ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh, dodržovat den odpočinku. .....

Překvapivě, poněkud až nezodpovědně, dnešní teologové těmto rozdílům prakticky nevěnují pozornost. Mějme na paměti, že mluvíme o původních deskách s desaterem psaným Božím prstem. Text zapsaný na jedné, konkrétních kamenných deskách přece nemůže existovat ve dvou verzích.

Mezi čtvrtým přikázáním, jak je zaznamenáno ve 2. Mojžíšově 20:8-11, a tímž přikázáním, jak je podává 5. Mojžíšova 5:12-15 je jeden velký rozdíl. V 5. Mojžíšově 5 chybí celý verš 20:11 ze 2. Mojžíšovy, a podobně 2. Mojžíšova 20 neví nic o tom, co říká verš 5:15 z 5. Mojžíšovy. Mojžíš tedy uvádí dva velmi rozdílné důvody pro svěcení sabatu. První z nich, řídit se příkladem, který nám dal Bůh při stvoření v 1. Mojžíšově 2:3, najdeme ve 2. Mojžíšově 20:11; druhý, nezapomínat na nedávné vysvobození z Egypta, je zachycen v 5. Mojžíšově 5:15. Jen velmi málo autorů se o těchto rozdílech mezi oběma verzemi desatera přikázání vůbec zmiňuje, a většina z nich se ani nepokouší vypořádat se zřejmými problémy, které vyplývají z toho, že není možné, aby existovaly *dvě odlišné verze* textu zapsaného na *jediných kamenných deskách*.

A. W. Pink ve svém komentáři ke 2. Mojžíšově knize tomuto problému vůbec nevěnoval pozornost. Walter Chantry nejenže v knize *God's Righteous Kingdom (Boží spravedlivé království)* opomenul zmínku o existenci rozdílů, ale navíc používá verš 5. Mojžíšova 5:22 způsobem, který celý problém ještě dále komplikuje.^[8] Chantry tvrdí, že když Mojžíš říká „a víc nepřipojil“, Bůh tím výslovně míní, že k přikázáním, jak jsou zaznamenána v 5. Mojžíšově 5:6-21 „nelze nic připojovat“. To by znamenalo, že ani jediné slovo ze 2. Mojžíšovy 20:2-17, které v 5. Mojžíšově 5 chybí, nelze *do 5. Mojžíšovy 5 doplnit* a pokládat je za součást vlastního přikázání, tak jak bylo vyryto do kamene. Patrick Fairbairn je ze všech autorů, které jsem studoval, jediný, kdo

se tento problém pokouší seriózně řešit, a to v knize *The Revelation of God in Scripture (Zjevení Boha v Písmu)*.^[9] Nezmiňuje ovšem komplikaci, kterou vyvolávají slova „a víc nepřipojil“ v 5. Mojžíšově 5:22.

Lze, myslím, naprosto poctivě prohlásit, že jakýkoli pokus pochopit skutečný význam a pravou roli kamenných desek v historii vykoupení, který začíná snahou jednoznačně zjistit, co vlastně na těchto deskách bylo napsáno, je předem odsouzen ke zmatku a k vnitřním rozporům. Jak bychom mohli znát skutečný smysl a význam přikázání, když ani nevíme jistě, co dané přikázání skutečně říká? A podobně cítím považovat něčí chápání významu desatera přikázání za poněkud povrchní, pokud si ten dotyčný nikdy ani nevšiml, že nám Bible tato přikázání podává ve dvou verzích, které se rozcházejí.

Jaké důsledky vyplývají ze skutečnosti, že v Bibli nacházíme „dvě rozdílné verze“ desatera přikázání?

Za prvé: Problém se mimo jiné týká učení o doslovné inspiraci Písma.

Nemluvíme o dvou verzích podobnosti nebo příběhu o zázraku; zabýváme se mimořádným, výjimečným a nesmírně významným souborem přikázání, která Bůh sám vlastním prstem zapsal na kamenné desky. Tato přikázání byla dokumentem, zachycujícím podmínky určité smlouvy – co jiného by mělo být přesnější a jednoznačnější? Je vyloučeno, aby desatero přikázání, které zapsal Bůh na kamenné desky, bylo totožné jak s celým textem 2. Mojžíšovy 20:2-17, tak s celým textem 5. Mojžíšovy 5:6-21. Někde je evidentně nějaká nesrovnalost a dokud nebude problém vyřešen, jsou v sázce určité životně důležité články víry. Řešení by mohlo být o něco jednodušší, kdyby tyto rozdílné verze pocházely od dvou různých autorů, ale v tomto případě je autorem 2. Mojžíšovy 20 i 5. Mojžíšova 5 Mojžíš.

18 KAMENNÉ DESKY

Patrick Fairbairn se pokouší obě verze smířit v podstatě na základě teorie „dynamického ekvivalentu“. Tato teorie přichází s myšlenkou, že autor může ve dvou zprávách o téže události použít odlišné výrazy nebo obraty, ale tak, že základní smysl obou textů zůstane stejný. I kdybychom tuto metodu přijali jako oprávněnou, nelze ji dovést do takové krajnosti, jakou by bylo tvrzení, že smiřuje ten zásadní rozdíl mezi 2. Mojžíšovou 20:11 a 5. Mojžíšovou 5: 15. Jak by mohl být Boží čin vysvobození Izraele z Egypta v jakémkoliv smyslu dynamickým ekvivalentem Božího díla stvoření nebe a země v šesti dnech a Božího odpočinku sedmého dne?

Názor, že desatero přikázání v té podobě, v jaké je zaznamenáno ve 2. Mojžíšově 20 a v 5. Mojžíšově 5, je „Božím neměnným mravním zákonem“, nám problémy jenom přiděluje. Jak máme věřit tomu, že Bůh chtěl z kamenných desek mít cosi, co někteří kazatelé – bez sebemenšího biblického dokladu – neústupně nazývají „Božím neměnným mravním zákonem“, a že přitom Mojžíše inspiroval, aby nám tento „neměnný mravní zákon“ zanechal ve dvou rozdílných verzích? Samotná skutečnost, že máme tyto dvě verze, by měla být pro intelektuálně poctivou mysl dostatečným důvodem k tomu, aby se zarazila a začala přemýšlet. Pro to, abychom mohli bezpečně zjistit, co Bůh vlastně na kamenné desky zapsal, je nejprve zapotřebí vysvětlit rozdíly mezi oběma verzemi desatera. Někteří lidé horlivě obhajují „neměnný zákon“, a přitom ani nevědí, co tento zákon vlastně říká. Následují tři možné přístupy k problému dvou různých verzí desatera přikázání:

a) Bible si protičeří. Pro každého věřícího, který Bibli pokládá za Boží slovo, je toto vysvětlení nepřijatelné.

b) Mojžíš v 5. Mojžíšově 5 zapomněl, co přesně Bůh ve 2. Mojžíšově 20 na kamenné desky zapsal, a tak se stalo, že vynechal zmínku o stvoření. Fairbairnovy argumenty jsou v tomto

bodě slabé: Mojžíš 5. Mojžíšovu 5 doplnil vysvětlivkou o vysvobození z Egypta, třebaže v původním desateru přikázání ve 2. Mojžíšově 20 nebyla. I toto vysvětlení musíme odmítnout. Je to pouhá racionalizace prvního přístupu, totiž Mojžíšovy zapomnělosti.

c) Je možné, že na kamenných deskách nebylo zapsáno nic víc než samotná přikázání. V případě čtvrtého přikázání by šlo pouze o slova:

◆ *Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý.*

Všechna ostatní slova, která Bůh Mojžíšovi řekl ohledně dodržování sabatu, jak ve 2. Mojžíšově 20, tak v 5. Mojžíšově 5, jsou tedy významným Božím podnětem pro zachovávání sabatu, který Mojžíš bezchybně tlumočil, přestože nejsou součástí vlastního přikázání zapsaného na kamenných deskách.

Z navržených tří řešení je v souladu s doslovnou inspirací Pisma jenom to poslední, i když někteří teologové s ním mohou mít potíže. Bylo by celkem na místě, kdyby se Bůh, prostřednictvím Mojžíše Izraelcům na Sínaji připomněl jako Stvořitel, aby jim poskytl základ pro dodržování přikázání o sabatu jakožto znamení právě uzavřené smlouvy. Jak ještě uvidíme (v sedmé kapitole na str. 36), sabat sedmého dne byl konkrétním znamením mojžíšovské smlouvy, která izraelský národ na Sínaji ustanovila jakožto politickou jednotku. Právě tak by bylo na místě, aby Mojžíš Izraeli při druhém vydání zákona v 5. Mojžíšově 5 připomněl Boží slova, že Bůh má vůči Izraeli vykupitelská práva, protože ho nedávno osvobodil krví a mocí z Egypta. Oba důvody dohromady znamenají, že Bůh má vůči svému vyvolenému národu jistá práva jako Stvořitel i jako Vykupitel. Dvojnásobně podtrhují povinnost vyvoleného národa dodržovat znamení smlouvy (sabat) a tím i smlouvu samotnou, kterou toto znamení představuje. Byla by to látka na úžasně kázání, ale my musíme mít nyní na paměti, že je velmi pravděpodobné, že ani jeden z těchto dvou dů-

vodů, které Mojžíšovi Bůh řekl ohledně svěcení sedmého dne, nebyl zahrnut do přikázání samotného, a že tedy netvořil součást smluvních podmínek, které Bůh zapsal na kamenné desky. Oběma těmito Bohem vyřčenými důvody Mojžíš tlumočí mimořádný význam smluvního znamení (sabaty), které bylo Izraeli právě dáno.

Za druhé: *Řešení této otázky má vliv na to, jak budeme chápat přikázání o sabatu.*

Učení, že sabat sedmého dne je takzvaným „ustanovením od stvoření – již od Adama“, nelze obhajovat na základě 2. Mojžíšovy 20:11. Abychom mohli tento důvod v tomto verši považovat za součást 4. přikázání jako takového, museli bychom mít možnost přidat k tomuto přikázání také důvod z 5. Mojžíšovy 5:15. Jak ovšem ukázal Walter Chantry, 5. Mojžíšova 5:22, jakékoli podobné rozšiřování vylučuje.

a) Když Mojžíš v 5. Mojžíšově 5:22 říká „Tato slova mluvil Hospodin...“, myslí tím slova, která právě citoval ve verších 5:1-21.

b) V 5. Mojžíšově 5 není žádná zmínka o stvoření, stejně jako ve 2. Mojžíšově 20 není žádná zmínka o vysvobození z Egypta.

c) Mojžíš důrazně prohlašuje, že Bůh ke slovům zapsaným v 5. Mojžíšově 5:6-21 „víc nepřipojil“.

Chantry se na 5. Mojžíšovu 5:22 odvolává, aby dokázal, že sabat sedmého dne je ustanovení od stvoření. Neuvědomil si ale, že jeho vlastní výklad 5. Mojžíšovy 5:22 mu brání použít 2. Mojžíšovu 20:11 jako důkaz, že sabat byl ustanoven již při stvoření. Aby Chantry mohl pokládat 2. Mojžíšovu 20:11 za součást čtvrtého přikázání, musel by jasně ukázat, jak by bylo možné připojit slova tohoto verše ke slovům 5. Mojžíšovy 5:15, aniž by připustil, že slova „víc nepřipojil“ v 5. Mojžíšově 5:22 ve skutečnosti neznamenají, že nic „víc nepřipojil“. Jestliže někdo věří, že přikázání o sabatu platilo už před Sinají, a že jej zachovával i Adam,

musí pro to hledat důkazy jinde než ve 2. Mojžíšově 20 a v 5. Mojžíšově 5.

Podstatné je, že slova „jak ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh“ se v záznamu desatera přikázání objevují teprve v 5. Mojžíšově 5 a ne už ve 2. Mojžíšově 20. Díky tomu můžeme určit, o které době se v 5. Mojžíšově 5 mluví. Kdy „přikázal Hospodin“ Izraeli, aby světil sedmý den (5. Mojžíšova 5:12)? Mojžíš mohl těžko mít na mysli Adama v době stvoření, a to z těchto důvodů:

a) Mojžíš neříká „jak Adamovi přikázal“ ale „jak ti přikázal“.

b) V 5. Mojžíšově 5:3 (NBK) Mojžíš výslovně prohlašuje:

◆ *Tuto smlouvu Hospodin neuzavřel s našimi otci, ale s námi, kteří tu dnes jsme, s námi všemi, kteří žijeme.*

Uzavřel ji tedy na Sinaji s těmi, kdo vyšli z Egypta. Proto 5. Mojžíšova 5:15 neopakuje *stvořitel*ský podnět pro zachování sabatu z 2. Mojžíšovy 20:11, ale představuje další významný, *spasitelský* podnět pro zachování sabatu, což je vyvedení Izraele z Egypta. Adam si přece nemohl, na rozdíl od Izraelců, „pamatovat“ na to, jak ho Bůh „vyvedl“ z egyptského otroctví, a z toho důvodu zachovávat sabat.

c) Adamovi ani nikomu jinému Bůh nikde v 1. Mojžíšově zachování sedmého dne nepřikazuje; vůbec poprvé to přikazuje teprve Izraeli ve 2. Mojžíšově 16:23-29.

d) Nikdo si nemohl připomínat vysvobození z Egypta, dokud k němu nedošlo.

(Na tomto místě odkazujeme čtenáře na dodatky D vydavatele na str. 80)

Za třetí: *Konečně i pro teologický předpoklad „neměnného mravního zákona“ plynou z existence „dvou verzí“ tohoto zákona dalekosáhlé důsledky.*

Jak už jsem řekl, musíme si položit otázku: „Kdyby Bůh zamýšlel, aby kamenné desky byly zjevením jeho „jediného a neměnného mravního zákona“, zanechal by nám *dvě rozdílné verze* toho, co na ně zapsal?“ Domnívám se,

20 KAMENNÉ DESKY

že taková představa je vnitřně sporná. Musíme se naučit uvažovat a hovořit novým způsobem, který spočívá v používání *biblických*, nikoli *teologických* pojmů. Místo abychom teologické pojmy stavěli na roveň veršům Písma, musíme vždy požadovat jasný biblický text. Bible o desateru přikázání nikdy nemluví jako o „Božím neměnném mravním zákonu“, proto bychom o přikázáních tak neměli mluvit ani my. Místo toho o nich musíme uvažovat a mluvit biblicky. Musíme je označovat, spolu s autory biblických knih, pojmem „desky smlouvy“ nebo některým jiným ze synonymních biblických výrazů. Kdykoli slyšíme „desatero přikázání“, mělo by nás v první řadě automaticky napadnout „podmínky staré smlouvy zapsané na Sínaji na kamenné desky“. Dokud se nenaučíme přemýšlet a mluvit tímto způsobem, nebudeme přemýšlet a mluvit v biblických pojmech.

Vůbec se nepokouším naznačovat, že by žádná z povinností zapsaných na kamenných deskách nebyla nadčasová. Značná část desatera přikázání je pro dnešního křesťana právě tak závazná jako pro Mojžíše a tehdejší Izrael. To je ovšem rozhodně něco jiného, než představa, že desatero přikázání, jak bylo zapsáno na kamenných deskách, představuje *Boží jediný, věčný a neměnný mravní zákon*. Neváhám prohlásit, že „desatero přikázání, ne jako celek zapsaný na Sínaji na kamenné desky, ale jako jednotlivá přikázání, jak je v *Písmech Nové smlouvy* vykládá a uplatňuje náš Pán a jeho apoštolové, představují velmi podstatnou část souboru pravidel pro náš život“.

Musíme si prostě vstřípnout do mysli, že se v Bibli o desateru přikázání vždycky mluví jako o nedělitelné jednotce či uceleném seznamu, který tvoří dokument určité smlouvy. Když tato smlouva pozbyla platnosti, přestalo platit všechno, co představovala. Ale, povinnosti vyjádřené v jednotlivých přikázáních, která byla na deskách zapsána, jsou ovšem něco docela jiného.

Devět z deseti přikázání se znovu objevují jako povinnosti, které svým následovníkům ukládá Pán Ježíš Kristus a po něm i apoštolové ve svých listech.

Každý příkaz, který Bůh vydává, je pro člověka, který tento příkaz obdržel, „absolutně mravně závazný“. Sbírat dříví v den sabatu bylo jedním z nej přísněji trestaných hříchů, kterých se člověk vázaný starou smlouvou mohl dopustit. Bylo snad sbírání dříví „mravně nesprávné“? Co je na zvednutí několika klacků tak zásadně mravně špatného? Sbíráni dříví není v žádném smyslu samo v sobě a o sobě „mravně nesprávné jednání“. Ve 4. Mojžíšově 15:32-36 byl provinilec ukamenován, protože čtvrté přikázání, které bylo *znamením smlouvy*, výslovně zakazovalo vykonávat sedmého dne jakoukoli fyzickou práci. Samo o sobě budí toto přikázání dojem, že je svou povahou čistě „obřadní“; když je ale Bůh učinil *smluvním znamením*, stalo se „mravní“ povinností. O smluvních znameních si více povíme v 7. kapitole na str. 36.

Podle stejné staré smlouvy, která přikazovala člověka ukamenovat za sbírání dříví, nebylo „nemravné“, aby si člověk vzal druhou manželku. „*Kniha smlouvy*“ (2. Mojžíšova 24:7), *nařizovala* „pamatuj na den odpočinku“ (2. Mojžíšova 20:8), a tatóž „*Kniha smlouvy*“ *přikazovala*, aby muž, který si vzal dvě manželky, *spal s oběma* (2. Mojžíšova 21:10). Může někdo doopravdy věřit tomu, že by Bůh někomu přikazoval dopouštět se smilstva, ať už z jakéhokoliv důvodu? Není jednodušší věřit tomu, co je z Písma zřejmé, totiž že podle staré smlouvy polygamie u Izraelců nebyla hřích? Podle Nové smlouvy platí v těchto dvou případech pravý opak. Ve čtvrtém přikázání byl sabat ustanoven jako obřadní znamení staré smlouvy. Toto znamení pozbylo platnosti, když byla smlouva, jejímž znamením bylo, naplněna v Kristu (Koloským 2:16-17; Židům 8:13). Sedmé přikázání Kristus jako nový zákonodárce změnil a pozvedl na vyšší úroveň. I když nemá-

me žádný konkrétní text, který by konstatoval, že polygamie je nyní hřích, dá se argumentovat jasnými důsledky textů jako Efezským 5:21-33 nebo 1. Korintským 7. Myslím, že se dá říct, že „polygamie je dnes považována za smilstvo“. Podle smlouvy, kterou byl vázán například David, polygamie nepředstavovala hřích proti takzvanému „Božím mravním zákonu“, ale podle Nové smlouvy, pod kterou žije dnešní křesťan, to hřích je. Podle staré smlouvy bylo sbírání dříví v den sabatu hodno trestu smrti. Nová smlouva žádný svatý čtyřadvacetihodinový interval nezná. Bible definuje povinnosti věřícího na základě zákonů té smlouvy, kterou je právě tento věřící vázán; nikdy jakýmsi imaginárním etickým kódexem, zvaným „neměnný mravní zákon“.

Shrnutí

Skutečnost, že Bible zaznamenává *dvě odlišné verze* desatera přikázání, vytváří určité obtíže. Zdá se, že na deskách toho bylo zapsáno méně, než si většinou představujeme. Ve 2. Mojžíšově 20 a v 5. Mojžíšově 5 se setkáváme se dvěma rozdílnými podobami čtvrtého přikázání (přikázání o sabatu). Protože si nemůžeme být jisti, co přesně desatero přikázání ve skutečnosti říká, připadá mi nemyslitelné, že by Bůh chtěl, abychom o tomto desateru uvažovali jako o „Božím věčném a neměnném mravním zákoně“. Povinnosti, které Bůh předepsal Izraelcům, nebyly shodné se závazky dnešních křesťanů; křesťanův závazek je vzhledem k milosti mnohem vyšší (Židům 12:25-29). Podle podmínek určité smlouvy se může ohavným hříchem stát i jednání, které samo o sobě mravně závadné není.

[7] V sedmé kapitole „Sabat sedmého dne byl znamením mojžíšovské smlouvy!“ (str. 36) se budeme zabývat otázkou, kdy přesně to Bůh přikázal. Někteří tvrdí, že toto přikázání bylo dáno už Adamovi při stvoření; jiní říkají, že je poprvé dostal teprve Izrael na Sínaji.

[8] Walter Chantry: God's Righteous Kingdom, str. 87-88.

[9] Patrick Fairbairn: The Revelation of God in Scripture, str. 325-334.

4. Desatero přikázání je „smluvní“ dokument

Některé biblické oddíly označují kamenné desky, čili desatero přikázání, pojmem „smlouva“ a mluví o nich jednoduše jako o konkrétním smluvním dokumentu. Již jsme to srozumitelně vysledovali v několika úryvcích z Písma. Někteří teologové ovšem nechtějí připustit, že desatero přikázání je smluvní dokument, ačkoli biblický text o tom svědčí více než dostatečně. Jejich základní předpoklad, že existuje „jen jedna smlouva prováděná dvěma způsoby“, jim znemožňuje uvažovat a mluvit o desateru přikázání jako o dokumentu určité, nezávislé a úplně jiné smlouvy. To by totiž rozbilo samotné základy jejich teologického systému. V tomto systému nelze připustit, že by „mojžíšovské uspořádání“ či „mojžíšovský způsob provádění smlouvy“⁽¹⁰⁾ mohl být nezávislým dokumentem jakékoli smlouvy – a zvláště právně závazné smlouvy. „Mojžíšovské zřízení“ (oblíbená fráze teologů smlouvy) musí představovat „jeden ze způsobů provádění jediné smlouvy milosti“. Jenže Boží slovo jasně říká, že desatero přikázání je dokument, který představuje konkrétní právní podmínky samostatné právně závazné smlouvy. Zřetelně to dokládají například následující verše:

◆ *Oznámil vám svou smlouvu, kterou vám přikázal dodržovat, desatero přikázání, a napsal je na dvě kamenné desky. (5. Mojžíšova 4:13)*

◆ *Když jsem vystoupil na horu, abych přijal kamenné desky, desky smlouvy, kterou s vámi Hospodin uzavřel... A Hospodin mi dal obě kamenné desky psané prstem Božím... Po uplynutí čtyřiceti dní a čtyřiceti nocí mi Hospodin dal obě kamenné desky, desky smlouvy. (5. Mojžíšova 9:9-11)*

◆ *Hospodin řekl Mojžíšovi: „Napiš si tato slova, neboť podle těchto slov uzavírám s tebou a s Izraelem smlouvu.“ A byl tam s Hospodinem*

čtyřicet dní a čtyřicet nocí; chleba nepojedl a vody se nenapil, nýbrž psal na desky slova smlouvy, desatero přikázání.

(2. Mojžíšova 34:27-28)

Může člověk číst tyto verše, brát vážně slova, která jsou v nich použita, a přitom popírat, že desatero přikázání je dokument, zachycující slova či podmínky jedné určité samostatné smlouvy? Teologický systém postavený na nebiblických pojmech, který odmítá používat biblické pojmy by měl být podezřelý. Když někdo používá pojmy, které jsou charakteristické, jedinečné a zároveň nezbytné právě jenom pro jeho vymezený teologický systém, měli bychom si na něj i na jeho systém dát pozor.

Dokud se nevrátíme, abychom vyšli z bodu, z kterého vychází Boží slovo, nemůžeme ani v tom nejzákladnějším smyslu porozumět tomu, jakou roli a jaký účel desatero přikázání v historii vykoupení plní. Musíme začít tím, že budeme používat pojmy, které si vybral Duch svatý. Když to uděláme, začneme o desateru automaticky uvažovat a hovořit v první řadě jako o dokumentu nezávislé smlouvy. Pokud nám to náš teologický systém nedovoluje nebo jenom znesnadňuje, pokud nám v tom třeba jen maličko překáží, mělo by nám být zřejmé, že v této věci není v souladu s Biblií.

Boží slovo klade vždy důraz na skutečnost, že kamenné desky zachycují podmínky smlouvy

V první kapitole jsme viděli, že Bible zachází s pojmy *desatero přikázání*, *desky smlouvy* a *slova smlouvy* jako s rovnocennými a navzájem zaměnitelnými výrazy. Ze všech biblických oddílů, které jsme tam citovali, je zjevné, že pokaždé, když Bůh v Písmu použije spojení „desatero přikázání“ nebo kterýkoli z pěti synonymních výrazů (str. 5-7) pro desatero, chce, abychom si pod nimi představili *smlouvu*. Uvažovat o desateru přikázání odděleně od „slov smlouvy“ zapsaných na kamenných

deskách znamená uvažovat nebiblicky. Bible nám nikdy neříká, abychom desatero přikázání chápali jako *věčný a neměnný mravní zákon*. Přezkoumejte znovu biblické texty, ve kterých se o desateru přikázání mluví, a uvidíte, jak je tato skutečnost v každém z nich očividná. A netýká se to jenom původních desek; stejně zřetelně se to projevuje i v případě druhých desek, vytesaných poté, co Mojžíš první desky roztříštil. Když Bible v následujících verších říká, že desatero přikázání jsou přesně slova smlouvy, čili smluvní podmínky, už to prostě nemůže říct jasněji:

◆ *Když se Mojžíš přiblížil k táboru a uviděl býčka a křepčení, vzplanul hněvem, odhodil desky z rukou a pod horou je roztříštil.*

(2. Mojžíšova 32:19)

◆ *Hospodin řekl Mojžíšovi: „Vytesej si dvě kamenné desky jako ty první, já na ty desky napíšu slova, která byla na prvních deskách, jež jsi roztříštil. ...“* (2. Mojžíšova 34:1)

◆ *Hospodin odpověděl: „Hle, uzavírám s vámi smlouvu. ...“*

(2. Mojžíšova 34:10)

◆ *Hospodin řekl Mojžíšovi: „Napiš si tato slova, neboť podle těchto slov uzavírám s tebou a s Izraelem smlouvu.“*

(2. Mojžíšova 34:27)

◆ *... psal na desky slova smlouvy, desatero přikázání.*

(2. Mojžíšova 34:28)

Shrnutí

Pojetí desatera přikázání jako smluvního dokumentu není řadou teologických závěrů postupně odvozených z mého teologického systému; je to vyjádření biblického faktu, jak ho dokládají verše, jimiž jsme se právě zabývali. *Bible učí*, že desatero přikázání je *konkrétní, samostatný smluvní dokument*. Bible učí, že desatero přikázání představuje podmínky staré smlouvy. *Bible používá výrazy* „desatero přikázání“, „kamenné desky“, „desky svědectví“, „slova smlouvy“ a „desky smlouvy“

jako navzájem zaměnitelné pojmy. *Podle Bible* označují všechna tato slovní spojení jedno a totéž. Každé tvrzení, které jsem v předcházejícím odstavci uvedl, je založeno na *konkrétním biblickém verši*. Ani jedna jeho věta či tvrzení není „odvozena“ z teologie. Pokud náš teologický systém nelze uvést do souladu s pojmy a výroky, které výslovně používá sám Duch svatý, bylo by radno tento systém odložit.

Pokud jsme se v rámci svého teologického systému neučili považovat desatero přikázání za samostatný a nezávislý smluvní dokument, pak jsme se o něm neučili uvažovat biblicky. Pokud jsme se učili vnímat kamenné desky jako „neměnný Boží mravní zákon“, potom jsme se učili uvažovat pouze v teologických pojmech, které si vymysleli lidé. Je politováníhodné, že jsme se přitom zároveň učili nebrat na vědomí slova a pojmy, které se rozhodl použít sám Duch svatý. I když jsme to snad udělali nevědomky, nahradili jsme biblická slova teologickými pojmy. A co horšího, pokud jsme se učili, že desatero přikázání prostě *nemůže být* dokument samostatné a nezávislé smlouvy, že je jen jedním ze dvou *způsobů provádění* jedné, takzvané smlouvy milosti, pak jsme se učili přímo protičeřit slovům Písma. Jestliže náš teologický systém není schopen přijmout a používat jasné biblické pojmy, které použil sám Duch svatý, měli bychom si tento systém důkladně prověřit. Pokud se naše teologie nedokáže vyrovnat se skutečností, že Duch svatý *vždycky* spojuje desatero přikázání, jakožto nedělitelný celek, se „slovy smlouvy“ zapsanými na Sínaji na kamenné desky, je s naší teologií něco v nepořádku.

[10] Tyto výrazy používají teologové, kteří v této oblasti učení nemohou nebo nechtějí používat biblické pojmosloví. Když nějaký autor k popisu toho, k čemu došlo na Sínaji, používá slova „uspořádání“, „zřízení“ či „transakce“, protože nedokáže napsat „mojíšovská smlouva“, je pro něj podle všeho jeho teologický systém včetně příslušné terminologie důležitější než konkrétní inspirovaná slova, která používá Duch svatý sám.

5. Desatero přikázání je „právně závazný“ dokument smlouvy „skutků“

Kamenné desky, na něž Bůh zapsal desatero přikázání, nebyly jen zastřešujícím dokumentem určité smlouvy. Byly dokumentem právě té konkrétní právně závazné smlouvy uzavřené na hoře Sínaj, v níž byl Izrael ustanoven jako Boží zvláštní národ. Schrána smlouvy svou existencí potvrzuje, že právě desatero přikázání shrnovalo právně závazné podmínky smlouvy, která byla základem Božího zvláštního vztahu s izraelským národem. Desatero přikázání bylo totéž co vlastní „slova smlouvy“, kterou na Sínaji uzavřel Bůh s Izraelem. Tuto skutečnost jednoznačně vyjadřují oddíly jako 2. Mojžíšova 34:27-28 nebo 5. Mojžíšova 4:13. Desatero přikázání bylo uloženo ve schráně smlouvy právě proto, že bylo zastřešujícím dokumentem smlouvy, která ustanovila a upravovala zvláštní postavení Izraele vůči Bohu.

Samotný název truhly, ve které bylo desatero uloženo, a zvláštní péče, která jí byla věnována, jasně ukazují skutečný význam desek smlouvy čili desatera přikázání. Boží slovo ani v nejmenším nikde nenaznačuje, že by význam schrány smlouvy spočíval v tom, že by v ní byl uchováván takzvaný věčný a neměnný Boží mravní zákon. Byl v ní uchováván dokument staré smlouvy určující postavení Izraele jako Božího zvláštního a jedinečného národa, který zachycoval rámcové podmínky tohoto smluvního vztahu (totiž desatero přikázání). Nebyla to „*schrána mravního zákona*“. Byla to „*schrána smlouvy*“ a podmínkami této smlouvy bylo desatero přikázání zapsané na deskách a uložené ve schráně.

Důležitost, kterou Písmo přikládá desateru přikázání, je vždy bez výjimky spojena se zvláštním postavením Izraele jako Božího jedinečného národa

24 KAMENNÉ DESKY

Tuto skutečnost zdůrazňuje řada oddílů Písma. Pro každou diskuzi o desatera přikázání jsou jedním z nejdůležitějších biblických textů kapitoly 2. Mojžíšova 19 až 24. Devatenáctá kapitola zachycuje přípravu k ústnímu předání desatera přikázání, které je znamenáno v kapitole dvacáté. Dvacátá čtvrtá kapitola podává zprávu o slavnostním schválení Knihy smlouvy a o zpečetění této ratifikace krví. Pisatelé, kteří patří k jisté škole teologického myšlení, zdůrazňují „milost“, kterou Bůh projevil v tom, že Izraelce vysvobodil z egyptského otroctví (2. Mojžíšova 19:3-4), ale podle všeho přehlížejí dva verše, které následují hned poté:

◆ *Nyní tedy, **budete-li** mě skutečně poslouchat a dodržovat mou smlouvu, **budete** mi zvláštním vlastnictvím jako žádný jiný lid, třebaže má je celá země. Budete mi královstvím kněží, pronárodem svatým. To jsou slova, která promluvíš k synům Izraele.*

(2. Mojžíšova 19:5-6)

Je pravda, že Bůh vůči Židům projevil zvláštní laskavost, když je vykoupil z Egypta; bylo to však *fyzické vykoupení*. Tito Izraelci byli dosud z větší části zatvrzelí hříšníci, které bylo třeba přesvědčit, že jsou v padlém stavu (Židům 3:16-19). Bůh *nedal* desatero přikázání „vykoupenému (spasenému) lidu aby jim byl posvěcován“. Takový názor je neudržitelný prostě proto, že většina příslušníků tohoto lidu nebyli *spasení věřící*. Bůh vydal desatero přikázání jako *právně závaznou smlouvu s mocí nad životem a smrtí* a dal jí lidu, který se skládal především z pyšných hříšníků, ale také z ostatku spasených věřících, aby ty pyšné vedl k víře v evangelium zvěstované Abrahamovi prostřednictvím spaseného ostatku. Jak uvidíme dále, první funkcí a hlavním účelem desatera přikázání byla služba smrti, která spočívala v usvědčování svědomí z viny.

Nesmíme zaměřovat milostivý zá-
měr, který Bůh sledoval, když smlouvu

na Sínaji vydal, s *povahou* smlouvy samotné. Ve smlouvě jako takové nebylo milosti ani za mák, ale od Boha to byla veliká milost, že smlouvu Izraelci dal. Tato smlouva totiž byla nástroj, kterým byli Izraelci usvědčeni z hříchu a přivedeni ke spasení z víry v evangelium, které bylo zvěstováno Abrahamovi. Smlouva zapsaná na kamenných deskách vykonávala službu smrti – usvědčovala svědomí z hříchu. To však mohla dělat pouze v případě, že měla moc nad životem a smrtí. Ano, Sínaj byla *službou* evangelia milosti, ale nesmíme ji zaměřovat s evangeliem milosti samotným.

Jednu z mála výjimek mezi pisateli reformované tradice představuje John Owen. Bylo mu jasné, že desatero přikázání je dokument právně závazné smlouvy, která naprosto postrádá jakýkoli milostivý obsah. Patřil k té hrstce autorů (spolu s Johnem Bunyanem), kteří chápali rozdíl mezi zákonem a milostí. Když cituji následující úryvek z jeho kázání, někteří mne obviňují, že „podávám zavádějící obraz“ Owenova stanoviska. V žádném případě netvrdím, že by John Owen byl teologem Nové smlouvy. To by skutečně bylo zavádějící. Tvrdím ovšem – a také to nepochybnitelně prokazují – že Owenova podvojná definice pojmu „zákon“ v následujícím citátu přesně vyjadřuje to, co je podle mého názoru smyslem tohoto slova. Citáty jsou převzaty z kázání podle verše Římanům 6:14 nazvaného „Nejste pod zákonem, ale pod milostí“, které vydala jeho manželka po jeho smrti. Byla to jedna z posledních věcí, které napsal.

Zákon je chápán dvěma způsoby:

(1) Jako **celé Boží zjevení ve Starém zákoně**. V tomto smyslu obsahoval milost, a proto dával život, světlo i sílu proti hříchu, jak tvrdí žalmista (Žalm 19:8-10). V tomto smyslu nezahrnoval jen zákonná pravidla pro církev, ale také zaslíbení a sílu. V tomto smyslu se o něm zde [v Římanům 6:14] **nemluví**,

ani není nikdy stavěn do protikladu k milosti.

(2) Jako **smluvní pravidlo** dokonalé poslušnosti: „Tyto skutky čiň a budeš žít.“ V tomto smyslu se říká, že lidé jsou „pod zákonem“, **v protikladu** ke stavu, kdy jsou „**pod milostí**“. Jsou pod mocí, vládou, podmínkami a pravomocí zákona jakožto smlouvy.^[11]

Owen zřetelně chápal, že rozumíme-li „zákonem“ starozákonní *Písma*, pak v „zákoně“ milost je, ale pokud „zákon“ chápeme jako podmínky staré smlouvy, žádná milost v něm není. Stará smlouva byla právně závazná smlouva skutků. Desky smlouvy stanovily smluvní podmínky v podobě: *Čiň skutky a budeš žít, neposlechni a bez milosti zemřeš* (Židům 10:28). Izrael byl „pod zákonem“ jakožto pod smlouvou, která měla moc nad životem a smrtí, ve smyslu Owenovy druhé definice zákona, kde zákon označuje jako „**smluvní pravidlo** dokonalé poslušnosti“. Ve shodě s Pavlem Owen respektuje zřetelný kontrast mezi smlouvou danou Izraeli a smlouvou danou církvi. Jednoznačně to řekl v posledních dvou větách citovaného úryvku. Izrael byl „pod zákonem“ ve smyslu, který vyjadřuje protiklad k obratu „pod milostí“. Podléhal smlouvě – kamenným deskám – a to, jak Owen ukázal, znamená, že jsou „pod mocí, vládou, podmínkami a pravomocí zákona jakožto **smlouvy**“.

Owen směle prohlásil, že v zákoně, pokud jím myslíme právně závaznou smlouvu danou na Sínaji izraelskému národu, není ani špetka milosti:

..., **Kristus v zákoně není**; není v něm nabízen, není jím zvěstován, zákon nám na Kristu nedává žádný podíl. To je dílo milosti, evangelia. V něm je Kristus zjeven; ono jej nabízí a ukazuje...^[12]

Pokud nás toto tvrzení šokuje nebo překvapuje, pak jsme ještě nepochopili biblické učení o zákoně a milosti. Neporozuměli jsme povaze, účelu ani smyslu desatera přikázání jako smluv-

ního dokumentu. Přešléli jsme, že Bůh dal Izraeli kamenné desky pro službu smrti. Tento smluvní dokument by určen k tomu, aby Izraelce vedl k víře v evangelium zvěstované Abrahamovi. V podmínce „*čiň skutky a budeš žít, neposlechni a zemřeš*“ nenajdeme ani Krista, ani evangelium – a tak zněly smluvní podmínky zapsané na kamenných deskách na Sínaji. Právě tyto smluvní podmínky se Izraelci zavázali plnit pod trestem smrti. Právě neplnění těchto smluvních podmínek vedlo k jejich opakovaným zajeitím a nakonec k jejich národnímu zavržení.

Mnozí reformovaní pisatelé zdůrazňují Boží milost, která se projevila v tom, že Izrael *fyzicky* vysvobodil z Egypta, ale zcela opomíjejí skutečnost, že se vzápětí Izrael na Sínaji podrobil *podmíněné a právně závazné* smlouvě. To uvádí do rozpaků, zvláště když to Písmo říká tak jasně. Stejně zřejmé je, že všeobecnými podmínkami této podmíněné a právně závazné smlouvy nebylo nic menšího než desky smlouvy, na nichž bylo zapsáno desatero přikázání. Všimněte si, jak zřetelně ukazuje tuto podmíněnou povahu smlouvy v následujícím biblickém textu vazba typu „budete-li – budete“:

◆ *Vy sami jste viděli, co jsem učinil Egyptu. Nesl jsem vás na orlích křídlech a přivedl vás k sobě. [To, že Bůh Izrael vysvobodil z fyzického otroctví, nepochybně byla veliká milost.] Nyní tedy, **budete-li** mě skutečně poslouchat a dodržovat mou smlouvu, **budete** mi zvláštním vlastnictvím jako žádný jiný lid, třebaže má je celá země. [Izrael se Božím lidem nikdy doopravdy nestal z toho prostého důvodu, že tyto smluvní podmínky nikdy nespíňoval.] **Budete** mi královstvím kněží, pronárodem svatým. To jsou slova, která promluvíš k synům Izraele.*

(2. Mojžíšova 19:4-6)

Nezdá se, že by se tento vztah typu „pokud – pak“ doslovně „budete-li – budete“ dal chápat jakkoli jinak než jako právně závazná smlouva, která

26 KAMENNÉ DESKY

slibuje určitá požehnání jako protihodnotu za plnění smluvních podmínek. Výjimečné národní postavení Izraele bylo založeno na desateru přikázání – na dokumentu smlouvy; tato smlouva byla podmíněná; byla to právně závazná smlouva skutků, která slibovala život a hrozila smrtí. Izrael, jak už jsem výše zmínil, se nikdy doopravdy nestal svatým národem. Byl zavržen a slíbená požehnání jako celek nikdy neobdržel. „Svatým národem“ čili Božím Izraelem je církev – všichni její příslušníci z židů a z pohanů jsou „královské kněžstvo“, „svatý národ“ a „zvláštní Boží vlastnictví“ jak je zřejmé ze Zjevení 5:10 a následujícího verše:

- ◆ *Vy jste však vyvolený rod, královské kněžstvo, svatý národ, lid získaný do vlastnictví, abyste hlásali ctnosti Toho, který vás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla. (1 Petrův 2:9)*

Křesťus, jako ručitel Nové smlouvy (Židům 7:22), dodržel podmínky staré smlouvy za svůj lid a získal tak všechna požehnání, která slibovala. Když oddílý jako 5. Mojžíšova 7:6 mluví o Izraeli jako o „svatém národu“, který si Bůh „vyvolil jako svůj zvláštní lid“, neznamená to, že to snad byli spasení a posvěcení lidé, vyvolení v Kristu před založením světa. Jistě, byli vyvoleni – jako fyzický národ – mezi všemi ostatními národy; to ale není „vyvolení ke spasení“. Ano, byli vykoupeni zviřecí krví a vysvobození z egyptského zajetí, ale nebyli vykoupeni Kristovou krví a vysvobození ze zajetí hříchu. Samozřejmě, ostatek v tomto národě byl skutečně spasen, ale většina národa se to netýkalo. Ve verších Židům 3:18 - 4:2 je to řečeno jasně.

Už při zběžném porovnání 2. Mojžíšovy 19:5-6 s 1. listem Petrovým 2:9 se ukáže, že oba texty používají sice stejná slova, ale v různém smyslu.^[13] Tato slova se nejprve vztahují na Izrael jakožto jedinečný národ mezi ostatními národy, a tím Izrael skutečně byl – „Božím odděleným etnikem“. Táž slova se

také vztahují na pravý Boží Izrael, čili na vykoupené Kristovo Tělo. Ve 2. Mojžíšově 19 najdeme seznam konkrétních požehnání, která Bůh Izraeli slíbil, budou-li dodržovat podmínky smlouvy – *desatero přikázání*. Izrael tyto smluvní podmínky nikdy nesplnil a uvedená požehnání proto nikdy neobdržel. Nakonec byl jako národ zavržen a ztratil své výsadní postavení zvláštního vyvoleného národa. Slíbené, podmíněné požehnání izraelskému národu, bylo naplněno v Kristově těle, v církvi, protože Kristus nepřišel první smlouvu zrušit, ale naplnit. Zde je slovo za slovem porovnána 2. Mojžíšova 19:5-6 s 1. listem Petrovým 2: 9-10:

Exodus 19:5-6	1. Petr 2:9-10
Nyní tedy, <u>budete-li</u> mě skutečně poslouchat a dodržovat mou smlouvu, BUDETE mi	Vy však JSTE <i>[protože Kristus naplnil smlouvu místo vás]</i>
(1) zvláštním vlastnictvím jako žádný jiný lid, třebaže má je celá země.	(1) rod vyvolený,
(2) Budete mi královstvím kněží,	(2) královské kněžstvo,
(3) pronárodem svatým.	(3) národ svatý, lid náležející Bohu,
To jsou slova, která promluvíš k synům Izraele.	abyste hlásali mocné skutky toho, kdo vás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla. <u>Kdysi jste vůbec nebyli lid, nyní však jste lid Boží; pro vás nebylo slitování, ale nyní jste došli slitování.</u>

Počátek i konec výsadního postavení Izraele jako zvláštního vyvoleného národa má spojitost s dodržováním a porušováním desatera přikázání.

Platnost tohoto tvrzení pro případ založení národa nepochybně prokazuje citovaný text 2. Mojžíšovy 19:5-6 v levém sloupci tabulky. Stejný princip se však prokazuje i v případě ukončení zvláštního postavení izraelského národa. Izrael ztratil své výsadní postavení jako zvláštní vyvolený národ ve chvíli,

kdy přestala platit smlouva, která ho činila národem. Jak pro dispensaciona-
 lismus, tak pro teologii smlouvy je jed-
 ním z nejdůležitějších versů Nového
 zákona Matouš 27:51. Tento vers vy-
 mazuje naprosto jednoznačně konec
 určitého právního období (dispenzace)
 nebo určitého smluvního uspořádání
 Izraele. Ve chvíli, kdy Ježíš na kříži
 odevzdal svého ducha Otci a skonal,
 zpečetila Kristova krev Novou smlouvu
 a tak se stará smlouva naplnila a poz-
 byla platnosti. V téže chvíli skončilo
 celé teokratické království zřízené na
 Sínaji. To obojí se stalo ve chvíli, kdy
 Boží prst roztrhl chrámovou oponu od-
 shora až dolů. Přístup do nejsvětější
 svatyně je nyní otevřen všem věřícím
 čtyřadvacet hodin denně. Tentýž Bůh,
 který vlastním prstem zapsal do kame-
 ne první smlouvu, nyní tímž prstem
 píše Novou smlouvu, když trhá oponu a
 otevírá vstup do své přítomnosti všem,
 kdo přijdou. První smlouva říkala:

Nepřibližujte se hoře, ani se jí nedo-
 týkejte, abyste nezemřeli.

Ale Nová smlouva říká:

Pojďte dál a buďte vítáni, brána je
 otevřená.

Celý rozdíl mezi následujícími oddíly
 Pisma spočívá v tom, že stará smlouva
 byla naplněna a vystřídána novou:

3. Moj. 16:2	Židům 10:19-20
Hospodin řekl Mo- žíšovi: „Promluv ke svému bratru Aro- novi, ať nevstupuje v libovlně době do svatyně dovnitř za oponu k příkrovu, který je na schráně, aby nezemřel...“	Protože Ježíš oběto- val svou krev, smí- me se, bratři, od- vážít vejít do sva- tyně cestou novou a živou... přistupujme před Boha s opravdovým srdcem a v plné jistotě víry...

Právě v té chvíli, kdy se roztrhla
 opona, bylo výsadní postavení Izraele
 jako vyvoleného národa stejně jako
 všechno, co s tímto zvláštním smluv-
 ním vztahem souviselo, ukončeno.^[14]
 Áronovské kněžství skončilo, oběti
 pomíny, stánek přestal být svatý a
 desky smlouvy – desatero přikázání ve
 schráně smlouvy jakožto smluvní zá-

klad vztahu mezi Bohem a Izraelem
 pozbyly platnosti. Kamenné desky vy-
 střídala „lepší smlouva“ založená „na
 lepších zaslíbeních“ (Židům 8:6). Ma-
 toušovo „Vtom“ zachycuje ten přesný
 okamžik, kdy došlo k tomu rozhodující-
 mu historickému zvratu od staré smlou-
 vy k nové.

♦ *Ježíš znovu hlasitě vykřikl a vypus-
 til ducha. **Vtom se chrámová opona
 roztrhla vedví odshora až dolů,
 země se třásla, skály pukaly, ...**
 (Matouš 27:50-51) NBK*

Ukončení výsadního postavení Izraele
 zapříčiněné změnou v platnosti smluv
 bylo skutečností, kterou židé odmítli
 vzít na vědomí. Slova „není rozdíl“

♦ *Vždyť Písmo říká: „Kdokoli v něj
 věří, se jistě nezklame.“ Mezi Ži-
 dem a Řekem tedy **není rozdíl:**
všichni mají téhož Pána, štědrého
ke všem, kdo ho zývají.
 (Římanům 10:11-12)*

pohřbila i tu poslední špetku důvodů
 k pyše na původ, obřízku nebo na to,
 že jenom oni mají zákon. S nastolením
 království milosti se staly dvě věci:

Za prvé, věřící pohan byl v jednom
 novém člověku čili v Kristově Těle uč-
 něn rovnoprávným dědicem s židov-
 ským věřícím (Efezským 2:14-16)

Za druhé, nevěřící Žid se dostal na
 stejnou úroveň a do stejného postavení
 před Bohem jako nevěřící pohanský
 pes. Do Kristova příchodu byly mezi
 Židem a pohanem obrovské rozdíly co
 do výsad, jichž se jim dostalo (viz Efez-
 ským 2; Římanům 9), ale jakmile o Let-
 nicích vzniklo Kristovo tělo a judaismus
 ve své plnosti zanikl, všechny rozdíly
 mezi nimi zmizely. Stejně jako mají
 všichni věřící stejné postavení „v Kris-
 tu“, tak mají všichni ztracení lidé stejné
 postavení „bez Krista“.

Ve všech snáhách zachovat za
 každou cenu věci, které byly charakte-
 ristické pro starou smlouvu a které se
 přičily Nové smlouvě, se jen dál projevo-
 valo to, že Židé Ježíše jako Mesiáše
 odmítli. Židovský národ odmítl nejen
 zvěst, kterou Ježíš hlásal, ale dokonce

28 KAMENNÉ DESKY

i jedno z největších fyzických znamení, která kdy Bůh někomu dal. Není známo, zda oponu sešili nebo zda vyrobili novou, ale tak či onak, když ji znovu pověsili, odmítli se tím přihlásit ke všem zaslíbením, která Bůh právě splnil, a přivolali na sebe všechny soudy, které jim jejich proroci jasně předpovídali. Mesiášská doba a požehnání evangelia pro všechny národy, které Bůh slíbil ve své smlouvě s Abrahamem, byly konečně tady. Jenže židovský národ nedokázal uvěřit pravdě. Slova *není rozdíl* nedokázala proniknout k zaslepeným očím a zatvrzelým srdcím Židů, kteří se před nedávnem těšili zvláštní přízni.

Když se opona roztrhla, byla kromě velesvatyně zrušena ještě další chrámová prostora; napříště už nemělo existovat ani oddělené nádvoří pohanů. Jádrem této pravdy vysvětluje Pavel v Římanům 2; 3; 9:1-18; 10:1-13; Efezským 2:11-21 a Galatským 3:19-4:7.

Smluvním dokumentem, jímž byl Izrael ustaven jako národ, bylo desatero přikázání čili kamenné desky

„Smlouva“ byla doplněna o řadu podrobností, které vysvětlovaly, jak mají být smluvní podmínky zapsané na deskách smlouvy vykládány a uplatňovány v různých oblastech života a bohoslužby. Celý text 2. Mojžíšovy 20-22 je nazýván „Kniha smlouvy“. Mojžíšův zákon zahrnoval celý Pentateuch, a Pentateuch byl tedy v tomto smyslu někdy nazýván prostě „zákon“ či „smlouva“. Snad si můžeme desky smlouvy představovat jako zastřešující dokument, který zastupuje celé smluvní uspořádání, podobně jako znamení smlouvy zastupuje celou smlouvu. Tak či onak musíme mít stále na paměti, že kamenné desky, desatero přikázání, byly zvláštním smluvním dokumentem, který ustanovil Izrael národem, ve stejném smyslu, v jakém je Ústava Spojených států amerických smluvním dokumentem, který ustanovuje národem lid Spojených států. Zákony Kongresu, rozhodnutí Nejvyššího soudu, předpisy

Finančního úřadu, vyhlášky Ministerstva zdravotnictví a podobně – to všechno dohromady tvoří „právo Spojených států amerických“. Stejně tak tvoří všechny soudní, obřadní, sociální a hygienické předpisy v pěti knihách Mojžíšových „Mojžíšův zákon“. Nicméně, Ústava zůstává tím jedinečným, nezávislým dokumentem, na němž spočívá všechno ostatní. Totéž platí o deskách smlouvy – o desateru přikázání.

Všechny zákonné úpravy vydané jednotlivými vládními institucemi vycházejí z Ústavy. Určují, jak se mají ty které body ústavy uplatňovat v konkrétních situacích. Nadále však platí, že vlastním *smluvním dokumentem*, který ustanovuje lid naší země národem a kterému nadále podléháme, je Ústava. Ve stejném smyslu představovala „slova smlouvy“, totiž desatero přikázání zapsané na kamenných deskách, *smluvní základ* zvláštního postavení izraelského národa před Bohem. K pochopení této skutečnosti nám snad pomůže přehledné porovnání v tabulce:

Smluvní dokument Izraele	Smluvní dokument Spojených států
Desatero přikázání	Ústava USA
Zákony v Knize smlouvy	Zákony Kongresu
Soudci a správci	Nejvyšší soud
Občanské a sociální zákony	Ministerstvo spravedlnosti
Hygienické předpisy	Ministerstvo zdravotnictví
Zákony o desátcích	Ministerstvo financí
„Mojžíšův zákon“	„právo USA“

Shrnutí

Uvedená tabulka zdůrazňuje hlavní body, které se snažíme prokázat. Desatero přikázání je smluvním dokumentem, v němž jsou stanoveny určité smluvní podmínky. Plní funkci „zakládající listiny“ podobně jako Ústava kteréhokoliv státu. V Ústavu ustanovených zemích nebo národech vznikly a vznikají různé instituce a zákonné úpravy,

jimž podléhají různé stránky života občanů, žijících v působnosti Ústavy. Podobně měl i Izrael zákony různých druhů, kterými se řídil jeho život v rámci smlouvy. Musíme si dát pozor, abychom se nedopustili ani jednoho ze dvou omylů:

Za prvé, stejně jako Ústava kteréhokoliv státu nezahrnuje veškeré právo tohoto státu, tak desatero přikázání není „veškerý Boží zákon“ pro Izrael.

Za druhé, nesmíme popírat, že jak Ústava, tak desky smlouvy – desatero přikázání je základním smluvním dokumentem, na němž je založena existence příslušného státu nebo národa.

Hlavní příčinou odporu vůči chápání desatera přikázání jako právně závazného smluvního dokumentu je skutečnost, že toto pojetí se neslučuje s principem „smlouvy skutků, jež Bůh uzavřel s Adamem před pádem; a s principem smlouvy milosti, jež Bůh uzavřel s Adamem po pádu“ [*Westminster Confession of Faith, kapitola VII., oddíly II., III. – pozn. překl.*]. Za těchto konfesních předpokladů nemohla být uzavřena další, smlouva skutků na Sínaji poté, co se Adamovi nepodařilo „získat život“ na základě takzvané smlouvy skutků v Edenu. Také nemohla být uzavřena smlouva skutků, když už jednou nabyla platnosti takzvaná smlouva milosti. Sínajskou „transakcí“ je nutno změnit na „způsob provádění smlouvy milosti“, jinak se celý konfesní, smluvní systém zhroutí. Pokud máme přijmout koncepci „smlouvy skutků a smlouvy milosti uzavřených s Adamem“, pak Hora Sínaj prostě nemůže představovat právně závaznou smlouvu.

[11] John Owen: The Works of John Owen (Spisy Johna Owena), sv. 7., str. 542.

[12] John Owen: The Works of John Owen, sv. 7., str. 551.

[13] Tuto otázku jsem podrobně rozebral v 11. kapitole knihy „Čtyři Abrahamova potomstva“ Zápas o duši 2003. <http://www.reformace.cz>. V této knize zkoumám základní východiska dispenzacionalismu a teologie smlouvy ve vztahu k „zaslíbení danému Abrahamovi a jeho potomstvu“.

[14] Jsem přesvědčen, že Písmo zřetelně rozlišuje Izrael jako „národ“ a Izrael jako „etnický lid“. To první je ukončeno, to druhé nikoli. Problematikou toho, jaké naděje má etnický Izrael do budoucna, se zabývá John Murray v The New International Commentary on the New Testament; The Epistle to the Romans (Nový mezinárodní komentář k Novému zákonu; List Římanům), sv. 2, str. 65-90.

6. Jakožto podmínky smlouvy bylo desatero přikázání uděleno pouze Izraeli

Starozákonní Pisma neustále opakují, že smlouva, jejíž podmínky byly zapsány na kamenných deskách, byla uzavřena pouze s Izraelem. Viděli jsme to v první kapitole, kde jsme se dívali na první výskyt spojení „desatero přikázání“ v Bibli (str. 3). Písmo říká zcela zřetelně, že desatero přikázání jakožto smluvní dokument bylo dáno pouze izraelskému národu:

◆ *Hospodin řekl Mojžíšovi: „Napiš si tato slova, neboť podle těchto slov uzavírám s tebou a s Izraelem smlouvu.“ A byl tam s Hospodinem čtyřicet dní a čtyřicet nocí; chleba nepojedl a vody se nenapil, nýbrž psal na desky slova smlouvy, desatero přikázání. (2. Mojžíšova 34:27-28)*

Když Mojžíš Izraelcům pro osvěžení paměti připomínal jejich smluvní vztah s Bohem, výslovně uvedl, že smlouva – slova smlouvy – desatero přikázání bylo dáno na Chorébu pouze Izraeli. Následující text mluví jasně:

◆ *Hospodin, náš Bůh, s námi na Chorébu uzavřel smlouvu. [Nezapomínejme, že podmínkami této smlouvy bylo desatero přikázání – kamenné desky.] Tuto smlouvu Hospodin neuzavřel s našimi otci, ale s námi, kteří tu dnes jsme, s námi všemi, kteří žijeme. (5. Mojžíšova 5:2-3 NBK)*

Mojžíš tvrdí, že Bůh smlouvu „neuzavřel s našimi otci“ – totiž s praotci¹⁵⁾ – ale s lidem, který vyšel z Egypta. Potom

30 KAMENNÉ DESKY

opakuje slova smlouvy – desatera přikázání, která Bůh zapsal na desky smlouvy na Sínaji.

Proroci viděli a nadšeně oslavovali blížící se příchod Nové smlouvy. Kdykoli ji srovnávali se starou smlouvou, vždycky připomínali, *kdy* a *s kým* byla stará smlouva uzavřena. Všimněme si této klasické pasáže z Jeremjáše:

◆ *Hle, přicházejí dny, je výrok Hospodinův, kdy uzavřu s domem izraelským i s domem judským novou smlouvu. Ne takovou smlouvu, jakou jsem uzavřel s jejich otci v den, kdy jsem je uchopil za ruku, abych je vyvedl z egyptské země... (Jeremjáš 31:31-32)*

Tento text jasně ukazuje následující:

a) Bůh řekl, že hodlá uzavřít Novou smlouvu. („... uzavřu ... **novou smlouvu.**“)

b) Tato Nová smlouva bude smlouva jiné povahy než stará smlouva, kterou má nahradit. („**Ne takovou smlouvu, jakou jsem uzavřel s jejich otci ...**“)

c) Stará smlouva, která měla být vystřídána, byla uzavřena na Sínaji, a to pouze s Izraelem. (Bůh ji „uzavřel s jejich otci **v den, kdy jsem je uchopil za ruku, abych je vyvedl z egyptské země.**“)

Je snad možné přečíst si takhle slova z Jeremjáše, a přitom tvrdit, že „Bůh ve skutečnosti neslibuje, že s Izraelem uzavře novou a úplně jinou smlouvu, ale ve skutečnosti slibuje jen *nový způsob provádění stále stejné smlouvy*, pod kterou již byli od Adama? Podle mého názoru taková prohlášení odporují tomu, co Jeremjáš tvrdí. A zbytek Bible v této věci s Jeremjášem souhlasí. Následující verš z 1. Královské vypadá, jako by se snažil potvrdit skutečnosti, které zde předkládáme, za každou cenu:

◆ *Ve schráně nebylo nic než dvě kamenné desky, které tam uložil Mojžíš na Chorébu, kde Hospodin uzavřel smlouvu s Izraelci, **když** vyšli z egyptské země. (1. Královská 8:9)*

Výrazy *kamenné desky, Mojžíš na Chorébu, uzavřel smlouvu s Izraelci* v tomto verši představují stejné klíčové složky, s nimiž se v souvislosti s desaterem přikázání setkáme pokaždé. Písmo zde danou událost vymezuje jednak pomocí *kde*, jednak pomocí *když*. Za slovem *Izraelci* by klidně mohla být tečka a naše argumentace by tím nijak neutrpěla. Poslední vedlejší věta v celém souvětí *když vyšli z egyptské země* je vlastně skoro zbytečná. Zdá se, že Duchu svatému muselo hodně záležet na tom, abychom si tuto skutečnost vtiskli do paměti.

Nový zákon spojuje starou smlouvu čili desatero přikázání vždy pouze s Izraelem

Verše Židům 8:8-9 jsou inspirovaným apoštolským podáním Jeremjáše 31:31-32. Pisatel listu Židům nemá nejmenší pochybnosti, pokud jde o to,

- (1) kdy byla stará smlouva uzavřena,
- (2) s kým byla uzavřena
- (3) a zda bude Nová smlouva jiná než stará smlouva. Říká jasně:

◆ *... Hle, přicházejí dny, praví Hospodin, kdy s **domem izraelským** i s domem judským uzavřu smlouvu novou, **ne jako byla ta smlouva, kterou jsem uzavřel s jejich otci v den, kdy jsem je vzal za ruku, abych je vyvedl ze země egyptské...** (Židům 8:8-9)*

Nerad bych donekonečna probíral něco, co už bylo jednou řečeno dostatečně jasně, a nemám v úmyslu to dál ožiovat. Nemohu ovšem pochopit, jak je možné, že upřímní lidé, kteří věří v *doslovnou* inspirovanost Písma, odmítají uznat a používat inspirovaná slova, pro jejichž použití se rozhodl sám Duch svatý. Ať si čtenář sám odpoví na tyto otázky:

- (1) Slíbil Bůh výslovně *Novou smlouvu*, nebo slíbil *nový způsob provádění stále stejné smlouvy*?
- (2) Byla stará smlouva uzavřena s *Izraelem* na Sínaji, nebo s *Adamem* v Edenu? Co říká Písmo? Ten nej-

důležitější rozdíl mezi izraelským národem a pohanskými národy spočíval v tom, zda „mají zákon“ stanovený ve smlouvě a příslib evangelia, nebo zda „nemají zákon“, smlouvu ani naději (Efezským 2:11-21).

Pro naši otázku mají rozhodující význam tyto verše:

- ◆ *Když totiž pohané, kteří nemají Zákon, přirozeným způsobem činí to, co Zákon požaduje, pak jsou sami sobě Zákonem, ač Zákon nemají. Ukazují, že mají dílo Zákona napsané ve svých srdcích. Jejich svědomí bude svědčit... (Římanům 2:14-15 KMS)*

„Zákonem“ zde musí být míněny kamenné desky, jakožto smluvní dokument. Nemůže být řeč o pouhém „svědomí“, protože Pavel už v první kapitole ukázal, že nikdo, Židé ani pohané, nemá výmluvu, a ve druhé kapitole dospěl k závěru, že všichni lidé, ať Židé nebo pohané, kteří vynášejí mravní soud nad jinými, pak sami podléhají soudu. Každý člověk má určitý smysl pro etickou povinnost. Pavel mluví výslovně o takovém zákoně, jaký někteří lidé *nemají*. Kdyby navíc všichni lidé, pohané stejně jako Židé, opravdu „měli zákon“ v tom smyslu, jak o tom zde mluví Pavel, jeho argumentace by potom nedávala smysl. Protiřečil by sám sobě. V podtextu této pasáže se Pavel snaží ukázat, že vina Židů je větší než vina pohanů. Jeho důkaz je postaven na skutečnosti, že pohané vedou „bez zákona“ lepší život než Židé „podle zákona“. Pouze Židé dostali zvláštní dar, zákon v podobě smluvního dokumentu. A tento zákon, o kterém mluví, je zákon smluvních podmínek zapsaný na kamenných deskách. Pavel dává jen příklad, kdy desky svědectví, desatero přikázání, usvědčují Izrael, že jeho provinění je větší, protože, na rozdíl od pohanů, má zákon.

V Římanům 2:14-15 nemůže mít Pavel na mysli takzvaný obřadní zákon. Ať mluví o jakémkoli zákoně, je to zá-

kon, který usvědčuje svědomí z hříchu. Svědomí už ze své podstaty nemůže člověka bez zvláštního zjevení usvědčit z neposlušnosti vůči „obřadním“ zákonům. Odlišnou povahu přikázání o sabatu oproti ostatním devíti přikázáním dokládá mimo jiné skutečnost, že není znám ani jediný případ, kdy by někdo sám od sebe věděl, že by měl dodržovat zákon o sabatu sedmého dne, který byl oznámen pouze Izraeli. Toto konkrétní přikázání je vždy třeba vyučovat jako zvláštní zjevení; tak, jak bylo sděleno Izraeli na Sínaji.^[16] Pohané intuitivně vědí, že smilstvo není správné a že by měli uctívat Boha, ale o jednom zvláštním dni v sedmidenním cyklu nebo vůbec o nějakém posvátném dni nemají ani tušení, dokud jim to někdo neřekne.

Verše Římanům 2:14-15 člověk snadno ocituje nesprávně. Pavel neříká, že je v srdcích pohanů zapsán zákon, ale *dílo zákona*. Účel zákona spočívá v tom, že „působí hněv“ (Římanům 4:15). Právě proto jej Bůh vydal. Zákon, ať už jde o jakýkoli zákon, může ovšem „působit hněv“ jen natolik, nakolik jej člověk zná. Pavel s odvoláním na určité způsoby lidského chování ukazuje, že každý člověk si je vědom, co je správné a co ne. Je to projev toho, že i pohanovo svědomí žije a dělá svou práci. Ve skutečnosti je pohanovo svědomí dokonce živější a pracuje lépe než svědomí Židovo. Tímto způsobem svědčí jejich svědomí o tom, „že mají dílo Zákona napsané ve svých srdcích“. „Dílem“ zákona je obviňovat nebo obhajovat v souladu s normami, které jsou v něm zjeveny; zákon odsuzuje páchaní všeho, o čem je známo, že je to nesprávné, a chválí plnění všeho, o čem je známo, že je to správné. Všichni lidé mají svědomí a všichni občas mají tu zkušenost, že více či méně bezpečně vědí, zda jednají správně nebo nesprávně.

Ve skutečnosti to bylo tak, že Izraelci „měli zákon“, ale *ne* měli „dílo zákona“ napsané ve svých srdcích. Jejich

32 KAMENNÉ DESKY

svědomí bylo sežehnuté. Pohané „zákon“ *neměli*, ale „dílů zákona“ ve svých srdcích *měli*. Zákon může „působit“ a usvědčovat viníka jenom tehdy, když dotyčný zná jeho podmínky. Smlouva, ve které dal Bůh Izraelcům zákon, poučila jejich mysl a zbystřila jejich svědomí. Bůh zavázal jejich svědomí starou smlouvou pod hrozbou soudy. Následkem toho v srdcích těch Židů, kteří skutečně prožili to, k čemu byl zákon dán, totiž opravdové usvědčení z viny, zahynula veškerá naděje dosáhnout věčný život vlastním snažením; zatímco ostatní Židy tentýž zákon doslova „zaslepil“ v jejich samospravedlivosti, takže na tom po duchovní stránce nakonec byli hůř než pohané.

Od Boha to jistě byla nesmírná *milost*, že dal Izraeli zákon, aby Izraelce zbavil vší naděje, kterou mohli skládat ve vlastní úsilí. K tomu ovšem bylo zapotřebí smluvně daného zákona s mocí nad životem a smrtí. Kamenné desky neobsahovaly ani špetku milosti, ale od Boha to byla velká milost, že je Izraeli dal jako dokument smlouvy, která mohla připravit srdce k tomu, aby přijalo milost!

Ať čtenář s tím, co bylo právě řečeno, souhlasí nebo nesouhlasí, jedno je jisté: Nemůžeme změnit text Písma, který důrazně tvrdí, že Izrael *měl* určitý zákon, zatímco pohané jej *neměli*, tak, aby tvrdil: „Všichni lidé mají stejný zákon.“ Tím bychom ho zcela zbavili jakéhokoli smyslu. Nevidím možnost, jak by Pavel mohl mluvit o něčem jiném než o kamenných deskách jakožto o smluvním dokumentu. To ovšem pro tezi této knihy není v žádném směru podstatné.

Vždy znovu a znovu žasnu, je to až tragikomické, jak se lidé chvíli naklání na jednu, chvíli na druhou stranu, když se jim nedaří zasadit jasné biblické texty do jejich teologických systémů. Je-li řeč o „věčném a neměnném mravním zákonu“, pak přívrženci teologie smlouvy trvají na tom, že „mravní zákon“ (desatero přikázání) je zapsán v srdci každého člověka. Pokud je ale

řeč o souboru pravidel pro dnešního věřícího, tvrdí titíž lidé, že „mravní zákon“ (desatero přikázání) je zapsán do srdce Duchem svatým při znovuzrození. V obou případech to přitom má být *tentýž zákon*, o kterém Písmo jasně říká, že byl zapsán na kamenných deskách a vydán na Sínaji *pouze* pro izraelský národ.

Když se pokusíme složit všechny tyto střípky teologie smlouvy dohromady, zdá se, že někde něco nesedí.

a) Pokud platí první bod – totiž tvrzení, že oním takzvaným „mravním zákonem“ je skutečně desatero přikázání a že tento „mravní zákon“ vydaný Izraeli na Sínaji (desatero přikázání) má skutečně každý člověk zapsán v srdci – pak nelze tvrdit, že by pohané byli „bez zákona“. Nemohou být bez zákona, který mají zapsaný v srdci.

b) Pokud platí druhý bod – totiž tvrzení, že týž zákon, který má pohan zapsaný v srdci a který byl vydán Izraeli na Sínaji je také zapsán do srdce věřícího konkrétně při znovuzrození – pak patrně vzniká spor. Proč by bylo zapotřebí zapisovat do srdce něco co už tam je? Možná se to dá trošku „oprášit“, ale když už to tam jednou je, tak se to tam zapsat nedá.

Desatero přikázání musíme rozlišovat

a) jako celý dokument zachycující podmínky právně závazné smlouvy a

b) jako povinnosti uložené jednotlivými přikázáními: některé z nich leží v oblasti etiky, jiné (přinejmenším jednu) lze bez váhání charakterizovat jako obřadní. Když si všimneme tohoto rozdílu mezi celkem jako takovým (desaterem přikázání) a souhrnem jeho částí (deseti jednotlivými přikázáními), zbavíme se mnoha nejasností a některé obtížné pasáže Písma se stanou zřejmými a jednoduchými. Rád bych to ilustroval na jednom biblickém oddílu, který má ve svém podtextu zásadní význam pro správné pochopení změny, k níž dochází změnou smlouvy:

- ◆ (6) Ježíši však byla svěřena mnohem vznešenější služba, neboť se stal prostředníkem lepší smlouvy, založené na lepších zaslíbeních. (7) Kdyby té první smlouvě nebylo co vytknout, nebylo by jí potřeba nahrazovat jinou. (8) Bůh však svůj lid kárá, když říká: „Hle, přicházejí dny, praví Hospodin, kdy uzavřu s domem Izraele a s domem Judy novou smlouvu. (9) Ne ovšem takovou smlouvu, jakou jsem uzavřel s jejich otci v den, kdy jsem je vzal za ruku a vyvedl je z Egypta. Vždyť oni v této mé smlouvě nezůstali a já jsem se od nich odvrátil, praví Hospodin. (10) Nuže, toto je smlouva, kterou po těch dnech uzavřu s domem Izraele, praví Hospodin: **Své zákony vložím do jejich mysli a napíši jim je na srdce.** Pak budu jejich Bohem a oni mým lidem. (11) Každý už nebude druhého poučovat, každý už nebude bratra nabádat: ‘Poznej Hospodina!’ Všichni od nejmenšího až po největšího z nich mne totiž budou znát, (12) a tehdy se slítnou nad jejich nepravostmi a na jejich hříchy a zločiny už nikdy nevzpomenou.“ (13) Když tedy Bůh mluví o nové smlouvě, prohlašuje tu první za starou; a to, co stárne a chátrá, nutně zaniká. (Židům 8:6-13) NBK
- Ve verši 6 už jsme si všimli tří zřetelných kontrastů:

- Kristova služba je lepší než Áronova služba, protože
  - smlouva, kterou nám zprostředkuje Kristova služba, je lepší než smlouva, kterou zprostředkovala Áronova služba, a to proto, že
  - zaslíbení, na nichž je založena smlouva, kterou nám přinesla Kristova služba, jsou lepší než zaslíbení, na nichž byla založena smlouva, pod kterou sloužil Áron.
- Verše 7-9 poskytují historické pozadí a konečnou odpověď na otázku kdy (na Sínaji) a s kým (pouze s Izraelem) byla uzavřena stará smlouva. Verš 11

navazuje na uvedené kontrasty a ukazuje, že ve společenství Nové smlouvy (čili v církvi) bude „znát Pána“ každý bez výjimky. Jinými slovy: tento text dokazuje, že členskou základnu církve, která se zrodila z Nové smlouvy, tvoří ze sta procent znovuzrození věřící. To se o národu, který se zrodil na Sínaji, říct nedá. Verš 10 zdůrazňuje několik důležitých myšlenek:

- ◆ Nuže, toto je **smlouva, kterou po těch dnech uzavřu s domem Izraele, praví Hospodin: Svě zákony vložím do jejich mysli a napíši jim je na srdce.** Pak budu jejich Bohem a oni mým lidem. (Židům 8:10)

Bůh především slibuje, že uzavře Novou smlouvu, a to „s domem izraelským“. Tento slib, jak je formulován v Jeremjášovi 31:33, se zřejmě týká izraelského národa. Ovšem z verše Židům 8:10 také není úplně zřejmé, že v naplnění tohoto zaslíbení je zahrnuta církev. Za pochopení této skutečnosti však vděčíme Pavlovi, který v Efezským 2:11-22 říká jednoznačně, že nyní je v Kristu jak Žid, tak pohan jediným novým člověkem. Jsou jediným novým chrámem, v němž prostřednictvím svého Ducha přebývá Bůh, a jejich postavení je spojeno. V důsledku toho je smlouva uzavřená s jedním uzavřena se všemi. Kristova krev, která ze Žida a z pohana dělá jednoho nového člověka, je táž krev, která zpečetuje Novou smlouvu (1. Korintským 11:25). Tato Nová smlouva se nemůže vztahovat pouze na židovský národ, ani ji nelze odsouvat do jakéhosi budoucího milénia. Boží lid je dnes jediný a nedělitelný – je vyvolený jak z domu Izraelova, tak i z pronárodů. Autor listu Židům nemluví v budoucím, ale v přítomném čase. Jedním z hlavních témat listu Židům je Kristovo velekněžství v církvi. Tím se v této knize však nezabýváme.

Druhou hlavní myšlenkou verše Židům 8:10 je Boží zaslíbení, že svému lidu Nové smlouvy vloží své zákony do mysli a zapíše je do srdcí. Tím vyvstá-

34 KAMENNÉ DESKY

vá otázka: *Je v tomto textu mezi slovy „smlouva“ a „zákony“ nějaký rozdíl? Pokud ano, v čem spočívá? Co přesně Bůh v tomto verši slibuje? Co vlastně je ta „Nová smlouva“, kterou se chystá uzavřít a jaké zákony hodlá zapsat do srdcí svého lidu?*

Měli bychom si povšimnout, že Bůh *neříká*:

Po oněch dnech zavedu nový a lepší *způsob provádění jedné a té samé smlouvy*, kterou jsem dal Izraeli. Do křesťanova nového srdce zapíše ten starý zákon vydaný na Sínaji.

Takhle čtou tento oddíl někteří teologové. *Neříká* se tu však ani:

Uzavřu Novou smlouvu, která zruší všech deset přikázání a nechá věřícího, aby si dělal, co se mu líbí.

Z takového čtení jsou někteří lidé *obviňováni*. Ne, tento oddíl ve svém širším podtextu mluví o dvou smlouvách; jak o nové a lepší smlouvě, než byla stará smlouva uzavřená na Sínaji, tak o nové zkušenosti, která spočívá v tom, že „Duch svatý, jenž ve věřícím přebývá, zapsal Boží zákon do jeho srdce“. Pokud měl za staré smlouvy věřící ve stejném smyslu zapsán v srdci týž zákon, který je za Nové smlouvy zapsán do srdce věřícího při jeho znovuzrození, tak co je na Nové smlouvě tak skvělého a nového? Obě smlouvy vypadají úplně stejně. Sláva Nové smlouvy se ztrácí.

Odpovědi na tyto otázky se skrývají v pochopení oněch tří srovnání z verše 6. Proč stará smlouva selhala, takže musela být nahrazena novou a lepší smlouvou? Odpověď zní, že za staré smlouvy bylo nezbytné dodržovat její podmínky, a to tato smlouva nebyla schopna zajistit. Nedokázala zapsat do srdce *touhu* plnit povinnosti zapsané na deskách smlouvy. Uměla psát do kamene, ale ne do živého těla (2. Korintským 3). Každý ztracený člověk automaticky nenávidí Boží autoritu (Římanům 8:7), a na to, aby se tato vzpoura

změnila v opravdovou touhu poslouchat, nestačí ani moc Božího zákona. Stará smlouva nemohla přivést hříšníky do Boží přítomnosti, protože nebyla určena k tomu, aby změnila jejich srdce. Nebylo v jejich slách přemoci lidskou hříšnou přirozenost ani očistit svědomí od vědomí viny.

Uvědomme si dobře! Větší sláva Nové smlouvy *nespočívá* v tom, že by byla snížena laťka nebo že by byly zákony odstraněny. *Nespočívá* v tom, že by morálka, o kterou se opírají požadavky zákona zapsaného na kamenných deskách, pro křesťana už nebyla závazná. Větší sláva Nové smlouvy spočívá v tom, že podmínky pro *vstup* do Boží přítomnosti, kterým je třeba vyhovět, již nevyžadují vůbec žádnou „poslušnost“ z naší strany. A to platí prostě proto, že požadavky desek smlouvy byly definitivně a absolutně naplněny v osobě a díle našeho ručitele, Pána Ježíše Krista. Ten prokázal právě tu spravedlnost, kterou stará smlouva vyžadovala, a zároveň na sebe vzal tu strašlivou kletbu, kterou tatáž smlouva uvrhla na neposlušné. Sláva Nové smlouvy spočívá ve slovech: „JE DOKONÁNO!“ (Jan 19:30 NBK). Pavel hlásá slávu Nové smlouvy v tomto klasičtém výroku z Římanům 4:5. Sledujte pozorně slova verše i jejich parafráze doplněné pro vysvětlení:

◆ *Kdo ale místo skutků věří v Toho, [a světlí tak Krista jako pravý sabat] který ospravedlňuje bezbožného, [tedy kdo se nesnaží si Boží přízeň zasloužit skutky, ale vírou samotnou vstupuje do pravého Božího odpočinutí v Kristu,] tomu se za spravedlnost počítá jeho víra. (Římanům 4:5 NBK)*

Toto je „odpočinutí“, do kterého vstupují unavené duše, když na sebe vezmou Kristovo „jho“. Jeho jho je v příkrém protikladu vůči jhu smlouvy dané na Sínaji Mojžíšovi. Nepochybují, že právě tento kontrast měl náš Pán Ježíš na mysli, když v Matoušovi 11:28-30 vyslovil ono slavné pozvání evangelia:

- ◆ *Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a jste obtěžkáni, a já vám dám odpočinout. Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem mírný a pokorný v srdci; a najdete odpočinek [sabat] pro své duše. Vždyť mé jho je příjemné a mé břemeno lehké.*

(Matouš 11:28-30 NBK)

Tato pasáž ostře kontrastuje s Mojžišem a starou smlouvou zákona. Jho smlouvy zapsané na kamenných deskách bylo břemenem, které se nedalo unést (Skutky 15:10). Nést jho smlouvy zapsané krví na Golgotě je ctí a potěšením. Nová smlouva není nic jiného než sám Kristus a jeho dokonané dílo. Když Bůh řekl, že uzavře, ustaví nebo dá Novou smlouvu, říkal tím: „Ustavím, dám vám Krista, který bude smlouvu pro vás dodržovat. Dodrží celý zákon a zemře pod jeho kletbou.“ Poselství už nezní: „Skutky nebo život!“ Zní: „JE DOKONÁNO.“ Nová smlouva – na rozdíl od staré smlouvy – je smlouvou milosti, nikoli smlouvou skutků.

O jakých zákonech se to tedy v Židům 8:10 mluví? Které zákony to vlastně Duch svatý zapíše do srdce věřícího Nové smlouvy? V Židům 8:10 nenacházíme *dva protichůdné* a navzájem neslučitelné zákony, jako kdyby snad existovaly dvě různé morálky. Zato tam nacházíme jeden kontrast a jednu paralelu s veršem 11.

a) Výrok „Své zákony vložím do jejich myslí“ je v *kontrastu s výrokem* „Každý už nebude druhého poučovat, každý už nebude bratra nabádat: `Poznej Hospodina!`“

b) Výrok „napiší jim je [své zákony] na srdce“ *odpovídá výroku* „Všichni od nejmenšího až po největšího z nich mne totiž budou znát [milovat]“.

Mít zákon zapsaný na srdci znamená znát Boha. Znat Boha znamená daleko víc než prostě uznávat jeho existenci – znamená to milovat všechno, čím Bůh je, tak jak nám to o sobě ukázal.

Nová smlouva nezačíná úplně od nuly, ale navazuje na to, co už Bůh zjevil ve staré smlouvě. Věřící Nové smlouvy tedy neháze „za hlavu“ povinnosti, uložené ve smlouvě zapsané na kamenných deskách, ale uvědomuje si, že kamenné desky byly jen neúplným zjevením. Dokázaly předat zjevení, které vedlo k poznání Božího charakteru, ale lásku k Bohu, jehož charakter zjevovaly, vzbudit neuměly. Kristus zjevuje o Bohu mnohem více, než kdy mohl zjevit Mojžiš. Kristus je dokonale věrným obrazem Boží bytosti, zatímco Mojžiš znal z Boha jen tolik, kolik se Bohu líbilo mu o sobě zjevit. Za Nové smlouvy vydává Kristus dodatečné zákony, které Mojžiš nikdy vydat nemohl. To samozřejmě neznamená, že by Mojžišovi protičečil; znamená to prostě, že Kristus oslovuje srdce, která milují Boha.¹⁷⁾ List Židům porovnává dvě odlišné *motivace*, ke kterým vedou dvě různé *smlouvy*. Prvotním významem představy „zapsání zákona na srdce“ je znovuzrození, při němž dostává věřící nové srdce, které jednak touží, a jednak už dokáže být poslušné. Hlavní kontrast nespočívá v *obsahu* toho, co je na srdce zapsáno, ale v *motivaci* – v upřímné touze poslouchat Boha.

Třetí kapitola 2. Korintským může být číst jako vysvětlivky Ducha svatého k verši Židům 8:10. Ani v jednom z těchto dvou oddílů se neučí, že by nám Bůh na srdce vytevoval doslovné znění desatera. Zato se v obou píše o mohutném účinku znovuzrození, které přináší nový a úplně jiný postoj vůči Bohu. Oba oddíly popisují odstranění *kamenného srdce*, které nenávidělo *kamenné desky* i všechno, co představují. Ukazují, jak je kamenné srdce při znovuzrození nahrazeno srdcem z masa. Toto nové, živé srdce miluje *veškerý* Boží zákon zjevený v Kristu a ne jen zkrácený seznam příkazů, a to prostě proto, že miluje nového zákonodárce, jenž tento zákon vyučuje.

Rozdíl mezi starou a Novou smlouvou nespočívá v první řadě v tom, které konkrétní povinnosti věřícímu ukládají, ale v tom, v čem se liší zákon a milost, když jsou vyjádřeny *smlouvami*. Je to rozdíl mezi *doдрžováním povinností*, v některých případech dokonce *stejných povinností*, vynucovaných *zvenčí*, strachem a silou – což je případ staré smlouvy; a *doдрžováním povinností*, jež *vyvěrají zevnitř*, z lásky a ze srdce, které se raduje ve smlouvě založené na milosti. V těchto dvou oddílech vidíme rozdíl mezi svědomím zajatým v moci starého vychovatele, totiž kamenných desek, a svědomím osvobozeným mocí nového Vychovatele, totiž Ducha svatého, jenž ve věřícím přebývá.

Shrnutí

Z Písma je zřejmé, že desatero přikázání bylo jako smluvní dokument dáno pouze Izraeli. „Mít“ nebo „nemít“ zákon je často vnímáno jako to, čím se od sebe Izrael a pohané liší. Pohané, protože zákon nemějí,

♦ *byli bez Krista, odděleni od společnosti Izraele, cizí pokud jde o smlouvy zaslíbení, bez naděje a bez Boha na světě. (Efezským 2:12).*

Stará smlouva, která zahrnovala desatero přikázání, byla právně závaznou smlouvou založenou na skutcích zákona, zatímco Nová smlouva je založena na Kristových zásluhách, které jsou nám darovány z čiré milosti. Podstatou rozdílu mezi starou a Novou smlouvou nejsou žádné „dva různé zákony“, ale to, na jakém základě je udělováno požehnání: na základě *zákona a skutků* nebo na základě *milosti a víry*. Obrat „zákon zapsaný na srdce“ se týká znovuzrozeného srdce, které miluje Boha a upřímně touží plnit veškerou jeho vůli, jak je zjevena v Kristu. Toto požehnání prožívá každý věřící Nové smlouvy.

[15] Pisatel listu Židům (Židům 8:8-9), stejně jako Jeremjášovo proroctví o nové smlouvě (Jeremjáš 31:31-32), potvrzují nad veškerou pochybnost, že zmínění „otcové“ jsou vlastně

praotcové. Kdyby měla být řeč o bezprostředních otcích lidí, k nimž Mojžíš mluví, bylo by to v rozporu se skutečností, že smlouva na Sinaji uzavřel Bůh právě s těmito bezprostředními „otci“ – na rozdíl od praotců, kteří žili ještě před vydáním zákona.

[16] John Bunyan napsal vynikající článek, ve kterém dokazuje, že sabat sedmého dne nemůže být „ustanovením od stvoření“. Pokud je mi známo, ještě nikdo se nepokusil na jeho argumenty odpovědět. Viz *The Works of John Bunyan* (Spisy Johna Bunyana), sv. 2., 359-367. Viz též John G. Reisinger: *The Believer's Sabbath* (Sabat věřícího). Knihu lze získat prostřednictvím nakladatelství New Covenant Media.

[17] O tom podrobněji pojednávám v knize *But I Say Unto You, ... (Ale já vám pravím)*, kde ukazuji, že Kristus Mojžíše nahrazuje a převyšuje jako nový zákonodárce, stejně jako nahrazuje Árona jako velekněz. Kristus některé Mojžíšovy zákony pozměňuje, jiné pozvedá na vyšší úroveň, další úplně ruší a mimoto vydává určité zákony, které jsou zcela nové. To však neznamená že by Mojžíšovi odporoval, jako kdyby se byl Mojžíš mylil. Knihu lze získat prostřednictvím nakladatelství New Covenant Media.

7. Sabat sedmého dne byl znamením mojžíšovské smlouvy!

Vzhledem k tomu, že kamenné desky, desatero přikázání, byly dokumentem určité smlouvy, bylo jejich součástí i konkrétní smluvní znamení, jako je třeba snubní prsten znamením manželské smlouvy. Jsem si vědom, že jen málo pisatelů a kazatelů o sabatu vůbec někdy mluví jako o *znamení smlouvy* zapsané na deskách smlouvy. To ovšem není proto, že by se k tomu Boží slovo nevyjadřovalo dost jasně nebo dost důrazně. Kdykoli je řeč o sabatu, prakticky vždycky padne otázka tohoto typu: „Jestliže sabat nebyl součástí ‚mravního zákona‘, tak proč byl zahrnut na kamenných deskách jako jedno z deseti přikázání?“ Kdybych tak mohl na každou otázku, kterou dostanu, odpovědět stejně snadno jako na tuhle. Sabat byl *znamením smlouvy*,

kteřou Bůh uzavřel s Izraelem, a proto musel být pevně zakotven v dokumentu smlouvy, jejímž znamením byl. Tak jednoduchá je odpověď. S „mravním“ zákonem to nemá nic společného.

Následující biblické oddily nejenže učí, že sabat byl znamením smlouvy uzavřené na Sínaji, ale navíc ukazují, jak důležité toto znamení bylo:

- ◆ (12) *Hospodin Mojžíšovi řekl: (13) „Promluv k synům Izraele: ‘Budete ovšem zachovávat mé soboty, neboť to je znamení mezi mnou a vámi po všechna vaše pokolení, abyste věděli, že já jsem Hospodin, váš Posvětitel. (14) Proto budete zachovávat sobotu; ať je vám svatá. Kdo ji znesvětil, musí zemřít. Každý, kdo by v ten den pracoval, bude vyobcován ze svého lidu. (15) Šest dní se bude pracovat, ale sedmého dne je sobota, Hospodinův svatý den odpočinku. Každý, kdo by v sobotní den dělal nějakou práci, musí zemřít. (16) Synové Izraele tedy budou zachovávat sobotu, ve všech svých pokoleních budou sobotu dodržovat jako věčnou smlouvu. (17) Je to věčné znamení mezi mnou a syny Izraele. V šesti dnech totiž Hospodin učinil nebe i zemi, ale sedmého dne odpočinul a nabral dech.“ (18) Když Hospodin k Mojžíšovi na hoře Sinaj domluvil, dal mu dvě Desky svědectví – kamenné desky psané Božím prstem.*

(2. Mojžíšova 31:12-18)

Tento text prokazuje pět skutečností:

Za prvé: desatero přikázání je totéž, co „kamenné desky“ čili „dvě desky svědectví“. Je to vlastní dokument smlouvy, díky níž získal Izrael své postavení zvláštního Božího národa.

- ◆ (18b)...dvě Desky svědectví – kamenné desky psané Božím prstem.
- Za druhé: ustanovení sabatu, čili čtvrté přikázání, bylo smluvním znamením:
- ◆ (16) *Synové Izraele tedy budou zachovávat sobotu, ve všech svých pokoleních budou sobotu*

dodržovat jako věčnou smlouvu. (17) Je to věčné znamení mezi mnou a syny Izraele.

Za třetí: znamení smlouvy, tedy sabat, představuje celou smlouvu. Nedodržet znamení smlouvy znamená pohrdnout celou smlouvu.

- ◆ (16) *Synové Izraele tedy budou zachovávat sobotu,... jako věčnou smlouvu.*

Za čtvrté: smlouva byla uzavřena pouze s Izraelem.

- ◆ (16a) *Synové Izraele tedy budou zachovávat sobotu,... (17a) Je to věčné znamení mezi mnou a syny Izraele.*

Za páté: podstatou sabatu bylo upustit od jakékoli fyzické práce. Sabat neměl nic společného s bohoslužbou.

- ◆ (14b) *Každý, kdo by v ten den pracoval,... (15) Šest dní se bude pracovat, ale sedmého dne je sobota, Hospodinův svatý den odpočinku. Každý, kdo by v sobotní den dělal nějakou práci, musí zemřít.*

V tomto ohledu je poučná také následující pasáž z Ezechiele. Nejenže ukazuje, že sabat byl znamením smlouvy zapsané na kamenných deskách, ale vysvětluje také, že toto přikázání bylo tak důležité právě a jenom proto, že to bylo smluvní znamení. Čtete pozorně:

- ◆ (11) *Vydal jsem jim svá nařízení a seznámil je se svými řády, skrze něž má člověk život, když je pln. (12) Dal jsem jim také své dny odpočinku, aby byly znamením mezi mnou a jimi, aby věděli, že já Hospodin je posvěcuji. (13) Ale dům izraelský se mne na poušti znevil, mými nařízeními se neřídili a znevážili mé řady, skrze něž má člověk život, když je pln, a hrubě znesvěcovali mé dny odpočinku. I řekl jsem [Pročež jsem řekl: KR], že na ně vyleji na poušti své rozhněvání, a tak s nimi skončuji. (14) Učinil jsem to pro své jméno, aby nebylo znesvěcováno před očima pronárodů, před jejichž zraky jsem*

je vyvedl. (15) Já jsem též zvedl ruku a přísáhl jim na poušti, že je neuvedu do země, kterou jsem jim dal, do země oplývající mlékem a medem, jež je skvostem všech zemí, (16) a to proto, že znevážili mé řády, neřídili se mými nařízeními a znesvěcovali **mé dny odpočinku**, neboť jejich srdce chodilo za jejich hnusnými modlami. (17) Ale bylo mi líto je zničit a neskoncoval jsem s nimi na poušti. (18) Jejich synům jsem na poušti řekl: „Neříd'te se nařízeními svých otců, nedbejte na jejich řády a neposkvřujte se jejich hnusnými modlami, (19) já jsem Hospodin, váš Bůh. Říďte se mými nařízeními, dodržujte mé řády a zachovávejte je. (20) **Svěťte mé dny odpočinku a budou znamením mezi mnou a vámi**, abyste věděli, že já jsem Hospodin, váš Bůh.“ (Ezechiel 20:11-20) ČEP

Všimněme si ve verších 13, 16 a 20 vztahu mezi dodržováním odpočinku a Božím jednáním s Izraelem. Izrael se dopustil řady těžkých hříchů, ale teprve když „znesvěcovali dny odpočinku“, dal jim Bůh pocítit svůj hněv. Opět se tu ukazuje, že nedodržet smluvní znamení je vlastně totéž jako zneuctit celou smlouvu. Skoro by se mohlo zdát, že znesvětit sabat byl ten nejhorší hřích, jakého se Izraelec mohl dopustit. Délka babylónského zajetí Izraele byla odměřena podle počtu let, kdy Izraelci nedodrželi zákon o sobotním roce, v němž měli nechat zemi ležet ladem a odpočívat (Jeremjáš 29:10; 2. Paralipomenon 36:21). Z toho můžeme usuzovat, že pokud jde o tresty, bylo čtvrté přikázání z celého desatera nejzávažnější, a že jeho význam přitom spočíval čistě v tom, že bylo smluvním znamením. Skutečnost, že trest, který spočíval v sedmdesáti letech zajetí, byl uložen za porušení zákona o *sabatním roce*, navíc ukazuje, že všechny sabaty byly stejně svaté jako sabat sedmého dne. Pavel to jasně vysvětluje v Koloským 2:13-17.

Verš Koloským 2:16 je důležitý v několika ohledech. Pavel tu prohlásil, že v Kristu byl učiněn konec „svátkům“, „novoluním“ a „sobotám“. Na tom se shodneme všichni. Sabatarián bude ovšem trvat na tom, že Pavel nemá na mysli „mravní“ sabat sedmého dne, ale pouze „obřadní“ sabaty (v množném čísle). Při pozorném čtení tohoto oddílu se ovšem zcela zřejmě ukáže, že Pavel zahrnuje mezi „stíny“, které jsou naplněny a ukončeny v Kristu i sabat sedmého dne v každém týdnu. Podívejme se na verš v jeho podtextu:

◆ (13) *Ano, i vás, mrtvé v hříších a neobřízce vašeho těla, spolu s ním obživil: odpustil vám všechny viny (14) a smazal ten [cheirografon = rukou psaný] nepřátelský dlužní úpis [dogma = výnos], jehož předpisy byly proti nám. Navždy jej zrušil, když jej přibil na kříž! (15) Tak odzbrojil vlády a mocnosti, veřejně je zahabil, triumfoval nad nimi! (16) Nechte se tedy nikým odsuzovat kvůli jídlu nebo pití, kvůli svátkům, novoluním nebo sobotám. (17) Ty věci jsou stínem toho, co mělo přijít, ale podstata je v Kristu. (Koloským 2:13-17 NBK)*

(Překlad KMS je ve verši 14 přesnější – pozn. překl.):

◆ (14) *a vymazal rukou psaný záznam, který svými ustanoveními svědčil proti nám a který nám byl nepřátelský; odstranil jej z našeho středu tím, že jej přibil na kříž.*

Je velmi důležité si povšimnout, že ve verších 16-17 Pavel důrazně tvrdí, že stíny, totiž svátky, novoluní a sabaty, pominuly proto, že skutečnost, čili naplnění toho, co tyto věci zobrazovaly, přišla v osobě a díle Ježíše Krista. Jak jsem už poznamenal, otázkou je, zda Pavel mezi tyto stíny zahrnuje vedle takzvaných obřadních sabatů i sabat sedmého dne. Snese tento oddíl výklad ve smyslu „pouze obřadních sabatů“, nebo je jednoznačné, že mezi sabaty, které za Nové smlouvy pominuly, patří i sabat sedmého dne?

Z verše 13 je zřejmé, že apoštol mluví o znovuzrození a spasení („spolu s ním obživil“ – Bůh nám dal život v Kristu). Verš 14 ukazuje, že odpuštění hříčů v rámci spasení je možné jenom proto, že Bůh smazal „*ten [rukou psaný] nepřátelský dlužní úpis, jehož předpisy byly proti nám*“, a to tím, že jej navždy „zrušil, když jej přibil na kříž!“ Zákon, který byl přibit ke kříži, je týž zákon, který stál v cestě mezi námi a Bohem.^[18] Právě přibití tohoto zákona na kříž, jinými slovy Ježíšova smrt pod kletbou zákona, přineslo Božimu lidu věčné spasení. Ježíš nenesl kletbu nějakého, takzvaného, obřadního zákona. To nebyl ten zákon, který byl proti nám a který byl přibit na kříž.

Onen „*[cheirotegrafon = rukou psaný] nepřátelský dlužní úpis [dogma = výnos], jehož předpisy byly proti nám*“ o němž se v těchto verších mluví, nemůže být nic jiného než desky svědectví (2. Mojžíšova 31:18; 34:27-29) – čili desatero přikázání, jež zahrnovaly také sabat sedmého dne. Těmto deskám se říká desky svědectví, protože desatero přikázání na nich zapsané, jakožto podmínky staré smlouvy, svědčí o hříchu a o vzpouře. Má-li mít kdokoli přístup k Bohu, musí být nejprve umlčeno toto svědectví – a přitom zachována spravedlnost. Takzvanému obřadnímu zákonu se nedá říkat „*nepřátelský dlužní úpis, jehož předpisy byly proti nám (dosl. rukopisné dogma)*“ Základem pro to, že Bůh hříšníkům odpouští a přijímá je, není odstranění „obřadního zákona“. V podtextu těchto veršů je řeč o spasení prostřednictvím Kristovy smírné oběti, ne o osvobození od „obřadních předpisů“. Pokud má být význam této pasáže omezen pouze na obřadní zákony, pak náš pozhnaný Pán prolil svou krev prostě jen proto, aby si jeho lid mohl k snídani dopřát vejce na slanič a nemusel slavit židovské obřadní slavnosti. To by byl jistě pokroucený pohled jak na Kristovu smírnou oběť, tak na tu slavnou svobodu evangelia, kterou pro nás dobyl.

Můžeme určit seznam sabatů, na který se Pavel odvolává. „Soboty“, o nichž mluví, musí být někde jednoznačně definovány. Od svých čtenářů očekává, že budou přesně vědět, co si pod pojmem „sobota“ představuje. Pokud mně je známo, jediným místem v celém Písmu, kde jsou vyjmenovány všechny „Hospodinovy slavnosti“, je 3. Mojžíšova 23. Necht' samo Boží slovo vysvětlí, co Pavel míní „sobotami“ v Koloským 2:16.

◆ *Hospodin promluvil k Mojžíšovi: „Mluv k synům Izraele: Toto jsou Hospodinovy slavnosti, jež budete vyhlašovat jako svatá shromáždění; jsou to mé slavnosti...“*
(3. Mojžíšova 23:1-2 NBK)

Bůh se chystá Mojžíšovi vyjmenovat obřadní slavnosti, které má Izrael dodržovat. Bude mezi nimi hod beránka, svátek prvotín, svátek týdnů a další. Mají to být „svatá shromáždění“. A všimněme si pozorně následujícího verše, který jasně říká, co to jsou ty „soboty“ z Koloským 2:16:

◆ *Šest dní se bude pracovat, ale sedmého dne je sobota, den odpočinku, svaté shromáždění: nedělejte žádnou práci. Ve všech vašich přibytích bude sobota náležet Hospodinu.*
(3. Mojžíšova 23:3 NBK)

Otázka: která slavnost čili svaté shromáždění je na seznamu obřadních sabatů uvedena jako první?

Odpověď: *Sabat sedmého dne ustanovený čtvrtým přikázáním!*

Sabat sedmého dne je první položkou na seznamu obřadních sabatů! Zaujímá na seznamu „slavností a svatých shromáždění“ čestné místo a není možné ho odtud podle libosti odbírat a oddělovat od ostatních sabatů na seznamu. Duch svatý pak jmenuje všechny ostatní sabaty. Když si přečteme celý seznam obřadních sabatů ve 3. Mojžíšově 23, zjistíme, že pro každou z těchto svatých sabatů bylo požadováno všechno to, co bylo požadováno pro sabat sedmého dne, a to prostě proto,

že všechny jsou ve své podstatě stejné. Hod beránka, den smíření a jiné svátky sice nutně nepřipadaly na kalendářní sobotu, ale světily se úplně stejně, jako kdyby na sobotu připadly. Pokud Bůh sám klade sabat sedmého dne na první místo jediného úplného výčtu svatých obřadních sabatů v Písmu, jak se může někdo odvážit tvrdit, že k nim nepatří?

3. Mojžíšova 23:3 ukazuje ještě další významné skutečnosti:

Za první: Bůh opět zdůrazňuje, že podstatou svěcení sabatu je to, aby člověk strávil den *odpočinkem a nedělal žádnou práci*: „sedmého dne bude den odpočinku, slavnost odpočinutí“.

Za druhé: Sabat má být svěcen „ve všech vašich příbytích“. Sabat tedy nijak nesouvisel se společnou bohoslužbou ve stánku.

Snad bude užitečné, když se podíváme na několik oddílů, které ilustrují závažnost takového smluvního znamení. Pomůže nám to pochopit zdánlivě „nepřiměřené“ tresty, v několika případech udělené.

Incident ze 4. Mojžíšovy 15:32-36: byl to opravdu takový zločin?

Dlouho jsem nechápal, proč Bůh někoho tak strašlivě potrestal jen za to, že si nasbíral pár klacků. Teprve když jsem si uvědomil skutečnosti, jimž je věnována tato kniha, došlo mi, jak těžkého hříchu se dotýčný dopustil:

- ◆ (32) *Když Izraelci prodlévali na poušti, přistihli muže, který v den odpočinku sbíral dříví.* (33) *Ti, kdo jej přistihli, jak sbírá dříví, předvedli jej před Mojžíše a Arona a před celou pospolitost.* (34) *Dali ho střežit, neboť nebylo zřejmé, co se s ním má stát.* (35) *Hospodin řekl Mojžíšovi: „Ten muž musí zemřít. Celá pospolitost jej ukamenuje venku za táborem.“* (36) *Celá pospolitost ho vyvedla ven za tábor a ukamenovali ho, takže zemřel, jak Hospodin Mojžíšovi přikázal.* (4. Mojžíšova 15:32-36)

Nešlo o to, že by Bůh byl na prvního porušitele příkazu zvláště přísný, aby odradil další. Sbírat o sabatu dříví bylo jedním z nejhorších hříchů proti staré smlouvě, kterých se člověk mohl dopustit. Tento muž porušil *znamení* smlouvy, čímž se zřekl celé smlouvy. Sabat byl pro vztah Izraele s Bohem přesně tím, čím je pro manželský vztah sňubní prsten. Jedno i druhé je viditelným znamením smlouvy. Prsten je předán během obřadu na znamení závazku dodržovat právě složené smluvní sliby. Když si jeden z manželů prstýnek stáhne, hodí ho tomu druhému pod nohy a odkráčí, znamená to, že odmítá celý manželský vztah. Přesně tímž bylo pro starou smlouvu porušení sabatu, protože sabat byl jejím znamením. Porušit sabat znamenalo zahrnout celý smluvní vztah s Bohem. Znesvětit sabat třeba jen tou nejlehčí fyzickou prací znamenalo popřít všechny přísahy složené na Sinaji. Bylo to, jako kdyby někdo schválně plivl Bohu do tváře a pak by se sebral a natruc udělal něco, čím porušil zrovna to nejdůležitější přikázání smlouvy, třeba tak, že půjde sbírat klacky nebo se pustí do nějaké jiné fyzické práce.

Incident ze 2. Mojžíšovy 4:24-26: jaký má význam?

Tato událost je dalším dokladem toho, jakou závažnost má pro danou smlouvu její znamení. Je to mimofádně poučná ukázka toho, jak důsledně Bůh dbá na dodržování smluv, které se mu zlíbilo s námi uzavřít. Mojžíš své manželce Sipoře podle všeho vysvětlil pořádnou část toho, co mu Bůh zjevil, jinak by byla sotva udělala to, co udělala. Překvapující je to, že si Mojžíš své nedbalosti nevsíml dřívě než ona. Toto je náš text:

- ◆ *Když se na cestě [do Egypta] chystali nocovat, stětl se s ním Hospodin a chtěl ho usmrtit [Mojžíše]. Tu vzala Sipoira kamenný nůž, obřezala předkožku svého syna, dotkla se jeho nohou a řekla: „Jsi můj ženich,*

je to zpečetěno krví.“ A Hospodin ho nechal být. Tehdy se při obřizkách říkalo: „Jsi ženich, je to zpečetěno krví.“ (2. Mojžíšova 4:24-26)

Základem chystaného vysvobození Izraelců z Egypta byla pro Boha jeho smlouva s Abrahamem. Znamením této smlouvy byla obřizka. Z 1. Mojžíšovy 17:9-10 je zřejmé, že obřizka zastupovala celou smlouvu. Ve verši 17:11 nazývá Bůh obřizku „znamením smlouvy“ a ve verši 14 říká, že ten, kdo se nedá obřezat, „porušil mou smlouvu“ a musí být „vyhlazen (KR)“. Když Mojžíš svého syna neobřezal, bylo to vlastně odmítnutí právě té smlouvy, kterou se Bůh chystal dodržet s použitím Mojžíše jako nástroje. Bůh se na Mojžíšův čin, nebo spíš nečinnost, díval jako na urážku hodnou smrti. Opět zde vidíme, že nedodržení smluvního znamení, třebaže je svou povahou obřadní, znamená zneuctění a zavržení celé smlouvy. Je zajímavé, že zatímco 1. Mojžíšova 17:14 výslovně říká, že neobřezaný bude vyhlazen ze svého lidu, ve 2. Mojžíšově 4:24 vidíme, že se Bůh chystá zahubit Mojžíše, ne jeho neobřezaného syna. Mojžíš měl vystupovat jako veřejná osoba a jako Boží zástupce, a přitom vědomě nedodržel znamení Boží smlouvy. Byl tedy vinen dvojnásobně.

Za připomenutí stojí Pavlovo vysvětlení, že v korintském sboru je „tolik slabých a nemocných a mnozí umírají“ (1. Korintským 11:30) proto, že nepatřičným způsobem přistupují ke stolu Páně, který je památečním znamením Nové smlouvy. Princip, že smluvní znamení zastupuje celou smlouvu, neplatí jen pro Abrahama a pro Mojžíše – platí i v případě Nové smlouvy. Večeře Páně často nemá v životě dnešní církve místo, které jí náleží, proto neseme bolesťivé následky.

Porovnání mojíšiovské smlouvy s jinými smlouvami ukazuje, že jejím znamením byl sabat sedmého dne

Když porovnáme jazyk jednotlivých biblických zpráv o uzavření několika různých smluv, zjistíme, že desatero přikázání je zakládajícím dokumentem jedné konkrétní nezávislé smlouvy. Příslušné verše dále dokládají, že sabat byl znamením smlouvy, uzavřené na Sínaji s Izraelem. Zde jsou:

Noemovská smlouva:

◆ *Toto je **znamení smlouvy**, kterou jsem ustavil mezi sebou a veškerým tvorstvem, které je na zemi. (1. Mojžíšova 9:17).*

Abrahamovská smlouva:

◆ *Dáte obřezat své neobřezané tělo a to bude **znaméním smlouvy** mezi mnou a vámi. (1. Mojžíšova 17:11).*

Mojžíšovská smlouva:

◆ *Dbejte na mé dny odpočinku; to je **znamení** mezi mnou a vámi pro všechna vaše pokolení... Ať tedy Izraelci dbají na **den odpočinku** a dodržují jej po všechna svá pokolení jako **věčnou smlouvu**. (2. Mojžíšova 31:13, 16).*

Bůh uzavřel samostatnou smlouvu s Mojžíšem, podobně, jako již dříve uzavřel samostatnou smlouvu s Abrahamem. Sabat byl obřadním znamením smlouvy zapsané na kamenných deskách, podobně jako obřizka byla obřadním znamením smlouvy, kterou Bůh uzavřel s Abrahamem.

K pochopení účelu „znamení“ smlouvy přispívá také znalost vzájemného vztahu obou verzí čtvrtého přikázání

Se slovy „jak ti přikázal Hospodin, setkáme se v 5. Mojžíšově 5:12, ne však ve 2. Mojžíšově 20:8. Je zřejmé, proč tomu není naopak. Tato slova v 5. Mojžíšově 5:12 nemohou odkazovat až zpět ke stvoření, protože Adama Bůh nikdy „nevyvedl“ z otroctví v Egyptě. Musí odkazovat na 2. Mojžíšovu 20:8, [a 2. Mojžíšovu 16:25-29, pozn. překl.] protože Bůh dal toto přikázání Izraeli na Sínaji teprve *poté*, co je vyvedl z Egypta

42 KAMENNÉ DESKY

ta. Bůh nepřikázal světit sabat Adamovi; přikázal to na Sínaji Izraelcům jako znamení smlouvy, kterou s nimi právě uzavřel.

Další důvod, proč nelze vztahovat slova „jak ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh“ z 5. Mojžíšovy 5:12 zpět ke stvoření z 1. Mojžíšovy, spočívá v tom, čím se právě v této 2. verzi desatera přikázání vysvětluje povinnost světit sabat. V 5. Mojžíšově 5:15 není ani zmínky o Božím odpočinku při stvoření. Zato se tam výslovně říká, že důvodem, proč má Izrael pamatovat na sabat, je vysvobození z Egypta. Jak by byl Bůh mohl vydat v Edenu přikázání na památku vysvobození Izraele z Egypta? Jen si představte, že by Bůh Adamovi nebo Abrahamovi přikázal: „Pamatuj na den odpočinku, protože jsem tě vysvobodil z otroctví v Egyptě.“ Vůbec by jim to nedávalo smysl.

Jakou „památku“ slavíme při Večeři Páně?

Na která ze slov, jimiž nám Pán ustanovil památku a znamení Nové smlouvy, patří důraz? Co bychom měli mít především na mysli, když čteme nebo slyšíme tyto věty?

- ◆ *Stejně vzal po večeři i kalich a řekl: „Tento kalich je nová smlouva, zpečetěná mou krví; to číňte, kdykoli budete pít, na mou památku.“ Kdykoli tedy jíte tento chléb a pijete tento kalich, zvěstujete smrt Páně, dokud on nepřijde.*

(1. Korintským 11:25-26 ČEP)

Co bychom tedy měli počítovat, když bereme do ruky kalich a připomínáme si slova našeho Pána: „Tento kalich je nová smlouva, zpečetěná mou krví“? Měli bychom si uvědomit, že oslavujeme jednoznačně naplnění starozákonního slibu o uzavření Nové smlouvy. Připomínáme si pravdu, kterou symboly Večeře (chléb a víno) znázorňují, totiž skutečnost, že slibovaná Nová smlouva nyní nabyla neomezené platnosti. Boží slovo nikde nenaznačuje, že bychom oslavovali jakýsi *nový způsob*

provádění stále stejné staré smlouvy, v jejíž působnosti žil Izrael. Měli bychom se cítit jinak, než se cítili Izraelci, když Bůh vyhlásil z vrcholku hory onu první smlouvu. Naše srdce by měla naplňovat radost ze svobody a z jistoty odpuštění. Když si s vděčností připomínáme smrt našeho Pána Ježíše Krista za naše hříchy, pocity strachu nebo bezmoci nemají v našem srdci co pohledávat. Když si vzpomeneme na jeho slib, že se vrátí, měly by naše mysl i srdce překypovat nadějí a radostí.

Byly by naše pocity odlišné, kdybychom byli adventisty sedmého dne a připomínali si důvod, proč se naše bohoslužby konají v den sabatu (v sobotu), a ne v den Páně? Museli bychom myslet na Boha Stvořitele a zákonodárce a na smlouvu zákona zapsanou na deskách smlouvy. Svým sobotním (sabatním) setkáním bychom cítili znamení smlouvy, již naše bohoslužba podléhá. Vzpomínali bychom na spravedlivé smluvní požadavky, které na nás Bůh vznáší. Kamenné desky by stále byly oním písemným záznamem, který kvůli našim hříchům svědčí proti nám. Jak bychom se v myslí vraceli ke staré smlouvě (k desateru přikázání), znovu bychom ucítili ten kouř a uslyšeli to strašlivé hřmění a troubení ze Sínaje. To všechno by ovšem bylo naprosto logické, protože právě *tento prožitek měla smlouva ze Sínaje vyvolat* ve svědomí těch, kdo jí podléhali! Právě toto je výslovně uvedeno jako prvořadý důvod, proč Bůh zákon vůbec vydal. Účelem znamení sabatu bylo připomínat tyto smluvní podmínky a naši povinnost je dodržovat. Písmo nikde neznamenává, že by se byl smysl a poslání at' už celé smlouvy nebo jen jejího znamení někdy v něčem změnilo.

Božím záměrem bylo, aby desky smlouvy čili desatero přikázání usvědčovaly a budily strach, ne aby dávaly radost a naději. Stejná pravidla, která pomáhají naší *mysli* vědět, jak můžeme svému nebeskému Otci dělat ra-

dost, působila ve svědomí Izraelců jako nástroj jejich Boha smlouvy: jako smlouva, jež měla moc nad životem a smrtí, (2. Korintským 3:6-18) sloužící k odsouzení. Nesmíme ovšem zapomenout, že právě toto Bůh výslovně označil za svůj prvořadý cíl při vydání kamených desek. Možná to lépe osvětlí srovnání pamětních znamení staré a nové smlouvy:

Stará smlouva	Nová smlouva
Ukazuje ke stvoření a vyvedení Izraele z Egypta.	Ukazuje ke kříži (novému stvoření a vykoupení)
Zdůrazňuje Boha jako Zákonnodárce a Soudce.	Zdůrazňuje Krista jako Vykupitele.
To číňte (dodržujte sabat) na památku svých povinností..	... to číňte [zvěstujte mou smrt] ... na mou památku.

Když Ježíš ustanovuje památku Nové smlouvy, záměrně vytváří určitý kontrast. Ukazuje názorně, jaký je rozdíl mezi sváteční připomínkou staré smlouvy a sváteční připomínkou Nové smlouvy. Když říká, „*to číňte ... na mou památku*“ staví Novou smlouvu a její pamětní znamení do kontrastu se starou smlouvou a jejím pamětním znaméním. V podstatě říká:

Místo abyste dodržovali sabat a připomínali si tak staré stvoření a vyvedení Izraele z Egyptského otroctví do zaslíbené země, jezte mé tělo, pijte mou krev a tak si mne připomínejte. Odpočiňte ve mně, já jsem váš sabat, ve mně jste nová stvoření, já jsem vás vysvobodil a vyvedl z otroctví hříchu do své země do svého nebeského království.

Jinými slovy: myslíte na to, co znamená nové stvoření a vykoupení z hříchu, a připomínejte si, jak je Kristus usku-
tečnil na Golgotě.

Stará smlouva pod hrozbou trestu smrti Židům ukládala spravedlivou povinnost poslouchat Boha jako stvořitele a zákonodárce a oslavovala dílo starého stvoření a vysvobození Božího lidu z Egyptského otroctví. Nová smlouva

nás poutá k Bohu prostřednictvím Pána Ježíše Krista a oslavuje dílo nového stvoření a vykoupení z otroctví hříchu.^[19] Stará smlouva připomíná hříchu, Nová odpuštění. Přečtěte si 1. Korintským 11:25-27 s důrazem na zájmeno „to“, a přemýšlejte o kontrastu, do něž Kristus staví vůči staré smlouvě, kterou naplnil, svou Novou smlouvu, jíž ji nahradil.

Sabat Izraelce nutil, aby každý týden pomysleli na dvě věci.

Za první jim sobotní odpočinek připomínal Eden, o který přišli v důsledku hříchu a vzpoury. Život v potu a slzách jim neustále připomínal radostný život, který ztratili v Adamově pádu.

Za druhé jim sabat neustále připomínal Boží slib, že přijde někdo, kdo ustanoví ještě větší sobotní odpočinek, který už vůbec nic nedokáže zničit. Sabat byl trvalou připomínkou břemene hříchu i naděje na spasení.

Shrnutí

V této kapitole jsme se zabývali závažností a významem smluvních znamení. Závažnost přikázání o sabatu spočívá především v tom, že bylo znamením mojžíšovské smlouvy, kterou Bůh uzavřel s Izraelem na Sinaji. Význam smluvního znamení spočívá v tom, že zastupuje celou smlouvu. Jak jsem už řekl, sabat byl jakožto znamení staré smlouvy pro Izrael tím, čím je pro mé manželství můj snubní prsten. Kdybych si ho sundal, hodil ho manželce na hlavu a otočil se na podpatku, zapřel bych tímto jediným gestem všechny sliby a přísahy, které jsem jí kdy dal. Zavrhl bych celý náš smluvní manželský vztah. Přesně to udělal muž, který o sabatu sbíral dříví. Čtvrté přikázání se nedalo porušit jinak, než výkonem fyzické práce v den odpočinku (2. Mojžíšova 31:12-18); dopustit se tohoto přestupku znamenalo hodit Bohu snubní prsten do obličeje.

Totéž udělal i Mojžíš, když svého syna nedal na znamení smlouvy obřezat. Obřezka zastupovala celou abraha-

44 KAMENNÉ DESKY

movskou smlouvu (1. Mojžíšova 17: 9-14). Abrahamovskou smlouvy nemohl muž porušit jinak než tím, že nebyl obřezán. Proto se Bůh na Mojžíše ve 2. Mojžíšově 4:24-26 tolik hněvá. Když odmítá „nosit snubní prsten“, zpochybuje celý smluvní vztah. Nedodržet znamená znamená zavrhnout celou smlouvu.

[18] Pavlův záměrný přechod od druhé osoby „vás, vám“ ve 13. verši k první osobě „nám“ ve 14. verši je zde stejně důležitý jako jejich střídání v Galatským 3-4.

[19] Motivy skutků, „jež mi Otec svěřil, abych je vykonal“, a odpočinku (sabat), který následuje po jejich dokonání, bývají zanedbávány. Zabývám se jimi v knize *The Believer's Sabbath*. Knihu lze získat prostřednictvím nakladatelství New Covenant Media.

8. Kamenné desky hrály v bohoslužbě Izraele hlavní roli

V životě a bohoslužbě Izraele se všechno točilo kolem stánku. Sloup dýmu ve dne a sloup ohně v noci byl viditelným důkazem Boží přítomnosti uprostřed národa. Bůh bydlil za oponou v nejsvětější svatyni. Jeho přítomnost se projevovala fyzicky. Tento stánek byl nejdůležitějším a nejposvátnějším místem na zemi, protože zde byl bezprostředně přítomen Bůh. Do Boží přítomnosti v nejsvětější svatyni měl přístup pouze velekněz, a to jen jednou ročně – na den smíření. Áronovým nejdůležitějším úkolem za celý rok bylo přinést do velesvatyně krev zvířat obětovaných na oltáři a pokropit s ní víko schrány smlouvy čili slitovnici. Stejně jako byla nejsvětější svatyně tou nejposvátnější místností na zemi, byla schrána smlouvy tím nejposvátnějším kusem nábytku v jejím vybavení. Důležitost a posvátnost jí ovšem propůjčoval její obsah. Byl v ní uložen smluvní dokument, jímž byl Izrael prohlášen za Boží zvláštní lid. Pokud pochopíme účel a smysl stánku a ústřední postavení, které v jeho službě zaujímá schrána smlouvy, pochopí-

me také povahu, účel a smysl desatera přikázání. Stánek i desatera mají stejné poslání a toto poslání se v Bibli nikdy nemění. A skutečně se nezměnilo: skončilo, protože je splněno! Smysl a účel desek smlouvy zůstává stále týž – ode dne, kdy byly na Sínaji vydány, až do dne, kdy byl tento rukou psaný záznam přibit na kříž.

„Schrána smlouvy“ byla pojmenována podle toho, co bylo uvnitř

Vraťme se k jednomu už dříve vyslovenému bodu, který se týká schrány smlouvy. Schrána smlouvy byla vyrobena výslovně proto, aby v ní byl uložen konkrétní smluvní dokument, jímž byl Izrael ustaven jako národ; *tímto smluvním dokumentem bylo desatero přikázání*. Ve schráně smlouvy bylo uloženo desatero přikázání. Říkalo se jí schrána smlouvy nebo schrána svědectví, protože obsahovala písemný doklad o smlouvě, který svědčil proti Izraeli, když nedodržoval smluvní podmínky čili desatero přikázání. Dokud používáme pojmy a výrazy, které používá Duch svatý, je to všechno dokonale jasné a jednoduché. Jakmile ovšem začneme tvrdit *[teologie smlouvy, pozn. překl.]*, že Bible má ve skutečnosti na mysli „jednu smlouvu milosti se dvěma způsoby provádění“, když mluví o Nové smlouvě, která nahrazuje nějakou jinou, „starou“ smlouvu, vzniká zmatek.

Následující verše určují jednoznačně, co bylo obsahem schrány:

- ◆ *Udělají z akáciového dřeva schránu dva a půl lokte dlouhou, jeden a půl lokte širokou a jeden a půl lokte vysokou. (2. Mojžíšova 25:10)*
- ◆ *... Do schrány uložíš svědectví, které ti dám. (2. Mojžíšova 25:16)*
- ◆ *Nad příbytkem rozprostřel stan a nahoru na stan položil příkryvku, jak Hospodin Mojžíšovi přikázal. Potom vzal svědectví [tedy desatero přikázání] a dal je do schrány; podél schrány zasunul tyče a nahoru na schránu položil příkrov. (2. Mojžíšova 40:19-20)*

Slovo „svědectví“ z tohoto verše lze nahradit pojmy „smlouva“ či „desatero přikázání“. Schrána svědectví je schrána smlouvy. Z následujícího textu je zřejmé, že „svědectvím“ uloženým ve schráně je desatero přikázání zapsané na kamenných deskách:

◆ *V oné době mi Hospodin řekl: „Vytesej si dvě kamenné desky, jako byly ty první, a vystup ke mně na horu. Také si uděláš dřevěnou schránu. Na ty desky napíšeš táž slova, která byla na prvních deskách, jež jsi roztránil. Pak je vložíš do schrány.“ Udělal jsem tedy schránu z akáciového dřeva a vytesal jsem dvě kamenné desky, jako byly ty první, a vystoupil jsem na horu s oběma deskami v ruce. I napsal na desky totéž, co bylo napsáno poprvé, desatero přikázání, která k vám mluvil Hospodin na hoře zprostředku ohně v den shromáždění; pak mi je Hospodin dal. Obrátil jsem se a sestoupil z hory. Desky jsem vložil do schrány, kterou jsem udělal, aby tam byly, jak mi Hospodin přikázal. (5. Mojžíšova 10:1-5)*

Proč bylo desatero přikázání uloženo do schrány smlouvy? Proč byla ta truhla tak posvátná, že se jí lidské ruce nesměly ani dotknout? Kdybychom se chtěli přesvědčit o tom, jak byla schrána posvátná, stačí si přečíst z 2. Samuelovy kapitoly 5 a 6. Když pochopíme, proč Bůh na místě zabil člověka za to, že schránu smlouvy jenom rukou zachytil, aby nespada, poznáme povahu, smysl a účel desatera přikázání, které v ní bylo uloženo. Do Boží přítomnosti v nejsvětější svatyni nelze vstoupit, dokud jsou jakožto smluvní dokument, kamenné desky, uložené ve schráně smlouvy, v platnosti.

Povaha, smysl a účel schrány smlouvy jsou tytéž jako povaha, smysl a účel desatera přikázání! Desatero přikázání začalo v historii vykoupení plnit svou roli zákona založeného na smlouvě ve chvíli, kdy je Mojžíš uložil

do truhly, vyrobené speciálně pro tento účel. Jaký byl přesně účel a smysl schrány smlouvy a jejího obsahu? Jakou konkrétní roli hrála v životě a bohoslužbě izraelského národa?

Schrána smlouvy zamezovala jakýkoli přístup do Boží bezprostřední přítomnosti, dokud nebyly beze zbytku splněny smluvní podmínky vyjmenované na deskách smlouvy. Tyto podmínky požadovaly způsob života, jakého žádný hříšník není schopen. Neschopnost dodržet smlouvu, totiž smluvní podmínky uvedené v tomto smluvním dokumentu uzavírala přístup do Boží přítomnosti. Jenom Áron měl dovoleno, jednou do roka, navštívit nejsvětější svatyni. A vždy s sebou musel přinést krev prolitou na obětním oltáři. Účel a smysl desatera přikázání ve schráně smlouvy lze shrnout jedním slovem: SMRT. Poselství schrány bylo shodné s poselstvím opony. Na jedné i na druhé jako by bylo velkými písmeny napsáno: „NEPŘIBLIŽUJ SE – NEDOTYKEJ SE – ZEMŘEŠ!“ Neuposlechnutí tohoto varování stálo život jak Uzu (2. Samuelova 6:6-7), tak dva Áronovy syny (3. Mojžíšova 10:1).

Tutéž pravdu učí také Pavel v těchto oddílech:

◆ *[Bůh] nás učinil způsobilými sloužit nové smlouvě, jež není založena na liteře, nýbrž na Duchu. Liteřa zabíjí, ale Duch dává život. Jestliže smlouva literami vytesaná do kamene sloužila smrti ... (2. Korintským 3:6-7)*

◆ *Já jsem kdysi žil bez zákona, když však přišel zákon, hřích ožil, a já jsem zemřel. Tak se ukázalo, že právě přikázání, které mi mělo dát život, přineslo mi smrt. Hřích použil přikázání jako příležitosti, aby mne oklamal a tak mě usmrtil. (Římanům 7:9-10)*

Pavel si uvědomoval, že „přikázání ... mělo dát život“. Nicméně zjistil, že v důsledku hřichu mu „přineslo ... smrt“. Desky smlouvy skutečně slibovaly život komukoli, kdo dokonale dodrží pod-

mínky smlouvy: desatero přikázání na deskách zapsané. Tytéž desky ovšem také hrozily smrtí každému, kdo tato přikázání nedodržel. Když Pavel říká: „*právě přikázání, které mi mělo dát život,*“ mluví o deskách smlouvy, mluví o desateru přikázání. Pokud desatero přikázání nepředstavovalo dokument právně závazné smlouvy skutků, která za poslušnost slibovala život a za neposlušnost hrozila smrtí, pak Pavlovy výroky nedávají smysl.

Bohatému muži odpověděl Ježíš tak, jak mu odpověděl, protože desatero přikázání jakožto smlouva slibovala život těm, kdo je dokonale dodržují. Mladík chtěl „získat“ věčný život a ptal se, co pro to musí „udělat“; Ježíš mu řekl, aby „zachovával přikázání“ (Matouš 19:17). Když se mladík zeptal „Která?“, Ježíš citoval pět z deseti přikázání zapsaných na deskách smlouvy a připojil „druhé největší přikázání ze všech“ (3. Mojžišova 19:18). Kdyby Adamův potomek dokonale dodržel celé desatero přikázání, *nepodléhal by stále kletbě prvotního hříchu?* Tato otázka je v protirečí. Kdyby někdo beze zbytku dodržel zákon, dokazovalo by to, že už předtím prvotním hříchem zatížen nebyl. Žádný Adamův potomek nemůže dokonale zachovat zákon a zasloužit si tak život, který je v něm slíben, a to prostě proto, že každý Adamův potomek zdědil po svém praotci Adamovi hříšnou přirozenost, která mu brání být dokonale poslušný. Skutečnost, že všichni lidé mají hříšnou přirozenost, naprosto vylučuje jakoukoli možnost, že by Adamův potomek mohl dokonale dodržet desatero přikázání. Žádný hříšník si nemůže vysloužit spravedlnost tím, že bude poslouchat kamenné desky, a to prostě proto, že je žádný hříšník poslouchat nedokáže a nemůže.

Desky smlouvy ovšem stále *nabízejí život a spravedlnost* právě tak jistě, jako hrozí smrtí a zatracením. Překážka, která nám všem brání získat spravedlnost dodržováním staré smlouvy,

spočívá v povaze hříšníka, nikoli v povaze smlouvy. Náš Pán podmínkám této smlouvy beze zbytku vyhověl a vysloužil si tak spravedlnost, kterou smlouva slibovala. Dokud byla smlouva uložena ve schráně smlouvy v platnosti, uzavírala jakýkoli přístup k Bohu. Říkala: „Nepřiblížuj se!“ Nikdo nebyl schopen vyhovět jejím podmínkám. „Slova smlouvy“ – desatero přikázání – jednoznačně požadovala dokonalou poslušnost. Nikdo nebyl schopen dodržet dokonalou poslušnost, kterou smlouva právem požadovala a zasloužit si tak spravedlnost, kterou slibovala. Jakmile byla smlouva porušena, musela být přinesena přijatelná oběť, aby odňala její kletbu. Hříšník však nemohl přinést přijatelnou oběť, protože nebyl schopen žít život bez hříchu.

Osou, kolem níž se otáčela kněžská služba, byly hříchy proti smlouvě, jejíž dokument by uložen ve schráně. Krev vylitá na slitovnici v nejsvětější svatyni propůjčovala Izraelcům *obřadní čistotu na jeden rok*, ale nemohla „očistit svědomí“ (Židům 9:14; 10:2, 22). Áron nemohl smlouvě předložit ani vlastní svatý život neposkvrněný hříchem, ani obětovat takovou krev, která by stačila ke skutečnému usmíření a vysvobození z kletby porušené smlouvy. Smyslem a účelem Áronovy služby bylo neustálé připomínání hříchů proti smluvnímu dokumentu uloženému ve schráně smlouvy. Všechno bylo zamýšleno tak, aby to lidem připomínalo jejich vinu. Těm, které smlouva přivedla ke skutečnému pokání, byla dána naděje na přicházejícího vysvoboditele. Ale i oni museli žít svůj každodenní život pod hrozbou staré smlouvy.

Pán Ježíš Kristus, naše smluvní zástava, od narození podléhal právě té smlouvě zákona, která byla uložena ve schráně smlouvy. Splnil do posledního všechny její požadavky, čímž si vysloužil spravedlnost, kterou tato smlouva slibovala. Potom zemřel pod její kletbou, protože vzal její prokletí na sebe (Galatským 3:13), čímž této kletby

navždy zbabel svůj lid. Tím, že zemřel pod kletbou této smlouvy, ustanovil Novou smlouvu a současně anuloval (míněno vypořádal, tj. splatil dluh) starou smlouvu – desatero přikázání, se vším, co k ní patřilo a přibíl ji na kříž. Důkazem toho je, že Bůh roztrhl chrámovou oponu odshora až dolů. Nápis „ZÁKAZ VSTUPU!“ se změnil na: „VSTUPE BEZ VÁHÁNÍ!“ To bylo možné jen díky tomu, že podmínky staré smlouvy byly beze zbytku naplněny. Kamenné desky ztratily platnost smluvního dokumentu a byla uzavřena Nová smlouva v Kristově krvi a spravedlnosti, která platí navěky.

**Kněžství, obřady a oběti
byly vyžadovány podmínkami
smluvního dokumentu
ve schráně smlouvy.
Všechno to začalo a
skončilo spolu s ním**

Biblické učení o změně smlouvy, tak jasně formulované v listu Židům, se těžko chápe, pokud nevidíme vazbu mezi kněžskou službou a kamennými deskami. O tom mluví kapitoly 8-10 listu Židům. Věnujte pozornost následující pasáži:

- ◆ *I ta první smlouva měla ovšem bohoslužebný řád i posvátné místo, ale pozemské. [Všechny jednotlivé předpisy „bohoslužebného řádu“ si ovšem nesmíme plést s vlastním smluvním dokumentem – desaterem přikázání.] To byl stánek, v jehož přední části, zvané svatyně, byly svícny a stůl na předložené chleby. Za oponou byla druhá část stánku, nazývaná nejsvětější svatyně. Tam byl zlatý kadidlový oltář, truhla smlouvy, ze všech stran krytá zlatem, v ní pak byla zlatá nádoba s manou, Áronova hůl, která se kdysi zazelenala, a desky smlouvy. [Nezapomínejme, že na těchto deskách bylo zapsáno desatero přikázání.] (Židům 9:1-4)*

Kněžský a obětní systém sloužil k provádění staré smlouvy; to bylo smyslem jeho existence.

- ◆ *Proto je Kristus prostředníkem nové smlouvy, aby ti, kdo jsou od Boha povoláni, přijali věčné dědictví, které jim bylo zaslíbeno – neboť jeho smrt přinesla vykopení z hříchů, spáchaných za první smlouvy. (Židům 9:15)*

Desky smlouvy – desatero přikázání i všechno ostatní co souviselo se zvláštním vztahem mezi izraelským národem a Bohem skončilo, když veškeré požadavky a nároky staré smlouvy naplnil Ježíš Kristus svou poslušností v životě i ve smrti. Než mohl být podle Nové smlouvy stvořen a ustaven pravý Boží Izrael, bylo nutno uspokojit spravedlivé nároky staré smlouvy a tak se od nich osvobodit. Mají-li být ti, kdo byli podrobeni zákonu, vykopení „z hříchů, spáchaných za první smlouvy“, musí být „podroben zákonu“ i Kristus, aby se za ně mohl zaručit pokud jde o podmínky smlouvy, která zákon ustanovila. (Ga 4:1-7) Desky smlouvy, v jejichž působnosti žil a podle jejichž ustanovení zemřel, jsou nyní stejně neaktuální jako schránka, v níž byly uchovávány a služba kněží, kteří její víko skrápěli křívi zvířecích obětí.

Vztah mezi smlouvou zákona (kamennými deskami ve schráně) a slitovníci (víkem schrány) je snad nejnázornější obraz evangelia ve Starém zákoně, který navíc zobrazuje biblické pojetí vztahu mezi zákonem a milostí. Desky smlouvy – desatero přikázání ve schráně představují spravedlivé nároky smlouvy zákona. Tady máme onen Boží „dobrý, spravedlivý a svatý zákon“. Porušenou smlouvou zákona ulouženou ve schráně přikrývá vylitá krev smírné oběti na víku schrány. Tady máme ono bezplatné evangelium svrchované milostí. Ve smlouvě zákona uložené ve schráně není ani špetka milosti či evangelia. Je to 100 % zákon, který pozehnání podmiňuje poslušností bez jediného selhání a ze sebenepatrnější neposlušnosti vyvozuje smrt. Krev na slitovníci zakrývá porušenou smlouvu a hřích proti ní. To je 100 % milost!

Vskutku to byla veliká Boží milost, že vydal smlouvu se zákonem, aby nás usvědčila z hříchu, ale ještě větší milost byla, že připravil způsob, jak hřích zakrýt pomíjícími obětmi zvířat a úplně vymazat dokonalou obětí Ježíše Krista. V podmínkách smluvního dokumentu uloženého ve schráně však nebyla žádná milost. Takto to vystihl John Newton:

Milost, s pomocí zákona v truhle,
naučila mé srdce *bázní*;

a opět milost, v krvi vylité na slitovníci,
mi od *bázně přinesla úlevu*.

Spousta lidí by stála rovnou o tu úlevu, aniž by někdy okusili onu bázeň. Jiní jako by měli podivně zvrácenou touhu se stále bát a nikdy v srdci nepocítit úlevu od strachu, kterou přináší evangelium. Newton dobře viděl obojí a viděl to ve správném pořadí.

Někteří teologové nebudou souhlasit s tím, že desatero přikázání slibovalo život jako odměnu za spravedlnost a jako spravedlnost uznávalo pouze dokonalou poslušnost. Jejich teologie je nutí popírat tuto biblickou pravdu, protože prostě nemůže uznat existenci jakékoli smlouvy *skutků* po 1. Mojžíšově 3:15. [Teologie smlouvy učí, že od 1. Mojžíšovy 3:15 až dodnes platí jedna smlouva milosti, pozn. překl.] Já na takovéto názory odpovídám: Jestliže desky smlouvy – desatero přikázání tedy nejsou dokumentem právně závazné smlouvy skutků, která může udělit život a spravedlnost, potom *my, věřící, nemáme žádnou spravedlnost*, protože naše spravedlnost by totiž byla spravedlností *zásluh*. Kristus přece musel dodržet nějakou smlouvu zákona, která měla moc prohlásit poslušnost za spravedlnost a odměnit ji životem, aby si tuto odměnu na jejím základě vysloužil. Pod kterou jinou smlouvou zákona než pod právně závaznou smlouvou ze Sínaje se Kristus případně mohl narodit, aby nám získal tuto spravedlivou zásluhu? Vstál Ježíš Kristus, naše smluvní záruka, na kříži prokletí pod kletbou smlouvy milosti [jak musí přiznat teologie smlouvy, pozn. překl.]

nebo pod kletbou právně závazné smlouvy skutků, jež neobsahovala žádnou milost? Ať si na tyto otázky každý čtenář odpoví podle vlastního teologického systému.

Někteří autoři se snaží učení veršů jako Galatským 3:24-25 a Koloským 2:14 vykládat v tom smyslu, že nás krev Kristovy smírné oběti vysvobodila z přísného poddanství nadvlády „obřadního zákona“. Jak se někdo může domnívat, že by Otec nechal svého Syna zemřít na kříži jenom proto, aby jeho lid mohl jíst vepřové, nemusel se dát obřezávat atd.? Taková představa je absurdní. Zastánci tohoto názoru se pokoušejí prokázat, že tím zákonem, který je v Galatským 3:24-25 zrušen, je „obřadní“ zákon a že to nemůže být desatero přikázání.^[20] Takovéto pomnutí desatera přikázání je podle jejich teologického systému nepřípustné. Je to názorná ukázka, kdy se výklad textu řídí teologickým systémem, místo biblickým podtextem. Zákon, jenž byl opuštěn v Galatským 3:24-25 je přesně týž zákon, jehož prokletí na sebe vzal náš Pán v Galatským 3:13. Pokud verše Galatským 3:10-13 neučí, že Pán Ježíš zemřel pod kletbou obřadního zákona, proč v Pavel o pár veršů později – v Galatským 3:24-25 – říkal úplný opak? V Galatským 3:10 Pavel říká, že

◆ *stojí psáno: „Proklet je každý, kdo nezůstává věren všemu, co je psáno v zákoně, a nečiní to.“*

Učí snad Pavel, že se tato kletba vztahuje pouze na nedodržování obřadních pravidel? Ve skutečnosti je to citát z 5. Mojžíšovy 27:26 a seznam kleteb v 5. Mojžíšově 27:15-26 zahrnuje pestrou škálu přestupků, z nichž žádný není svou povahou obřadní. Nikde v celé třetí kapitole listu Galatským nic ani v nejmenším nenaznačuje, že by Pavel omezoval význam pojmu zákon pouze na ty části zákona, které se týkají obřadů. Právě naopak: jeho odkaz na 5. Mojžíšovu 27:15-26 svědčí o tom, že jej ve skutečnosti používá v mnohem obsáhlejší smyslu.

V Nové smlouvě má věřící neustálý a bezprostřední přístup do Boží přítomnosti (Židům 10:17-23) právě proto, že oddíl jako Galatským 3:24-25 a Koloským 2:14 se *vztahují* k celé staré smlouvě – včetně kamenných desek. Smlouva zákona, která zastávala místo vychovatele či dozorce nad svědomím Božího lidu, byla propuštěna ze služby. V Nové smlouvě má každý ze svatých bez ohledu na své povolání výsadu, jíž se nemohl těšit ani zbožný Aron. Desky smlouvy – desatero přikázání *uvnitř schránky* přestaly plnit svou roli právě tak jako schránka, v níž spočívaly. Obojím je konec. Náš Zástupce svými „skutky i smrtí“ vyprostil svědomí z okovů, které hříšníkům bránily vstoupit do Boží přítomnosti. Nikomu nesmíme dovolit, aby se nás jimi pokoušel znovu spoutat, nebo aby se snažil znovu zavěsit chrámovou oponu. Zákon *jakožto smlouva* musíme považovat za navždy neplatný. Jeho usmrcující meč se nasýtil krví našeho Zástupce a toho dne byl navěky vyčištěn a zasunut do pochvy Golgoty.

Do našich srdcí i myslí by měla být vyryta Pavlova výzva ke Galatským:

- ◆ *K té svobodě nás Kristus osvobodil. Stůjte tedy a nenechte se opět podrobit pod jeho otroctví.*

(Galatským 5:1 KMS)

O jakém jhu to Pavel mluví? Je zřejmé, že se jedná o narážku na zákon, ale na který zákon? Zastánci různých variant teologie smlouvy řeknou:

Pavel mluví o obřadním zákonu. To je zákon, který byl zrušen a od jehož jha jsme osvobozeni. V žádném případě nemůže mít na mysli „mravní zákon“.

Takový pohled vyvolává několik otázek. Co přesně obřadní zákon obnáší? A i kdyby zde Pavel mluvil o obřadním zákonu, jak je tento pojem definován? A když už se dohodneme na pracovní definici obřadního zákona, vyvstává další otázka: Co je na „obřadním zákoně“ tak strašného, že ho Pavel nazývá „jhem otroctví“? Náš Pán prožil celý

život v souladu se všemi obřadními pravidly celého Starého zákona. Je obřizka a vyřazení „nečistých pokrmů“ z jídelníčku tak strašné břemeno? Jak ortodoxní židé, tak adventisté sedmého dne dodnes dodržují zákony jídelníčku staré smlouvy s lehkostí, ba s potěšením. Jho, o kterém mluví Pavel, je jho, které se *nedá unést* – ale takzvaný obřadní zákon snáší spousta lidí, aniž by jej vůbec považovali za nějaké omezení. Když se tak dívám na některé příslušníky své generace, kteří hlásají návrat k přírodě, vidím, že se prakticky do písmene řídí mnoha „obřadními“ zákony staré smlouvy, a přitom si nikdy nestěžují na nějaká pouta. Naopak, bez ustání hlasitě vyhlásují, jaké štěstí a svobodu našli. A to ani netvrdí, že by to dělali z lásky k Bohu.

Ne, toto jho jasně souvisí se smírnou obětí Kristovy krve. Musí se týkat něčeho mnohem závažnějšího, než jsou obřady a druhy jídla. Nejlepší komentář k tomuto oddílu Pisma, který jsem kdy četl, napsal John Stott:

Řečeno slovy překladu New English Bible: „*Kristus nás vysvobodil, aby-chom byli svobodní.*“ Naše dřívější postavení je vylíčeno jako otroctví, Ježíš je osvoboditelem, obrácení je osvobozením a křesťanský život je svobodným životem. Tato svoboda, jak ukazuje celá epištola i podtext těchto veršů, není v první řadě svobodou *od hříchu*, ale spíše svobodou *od zákona*. Pokud jde o to, co Kristus učinil, když nás vysvobodil, nesoustředí se zde Pavel ani tak na osvobození naší vůle od jha hříchu, jako na osvobození našeho svědomí od *viny* hříchu. Křesťanská svoboda je podle Pavla *svobodou svědomí*, svobodou *od tyranie zákona* – onoho hrozného zápasu o dodržení zákona ve snaze získat Boží přízeň. Je svobodou přijetí u Boha a přístupu k Bohu skrze Krista.^[21]

V přibuzné pasáži, ve Skutcích 15, Duch svatý toto jho otroctví jednoznačně identifikuje. Není to nic menšího než

50 KAMENNÉ DESKY

požadavek, aby si hříšník svou spravedlnost sám zasloužil. Toto jho dává kamenným deskám právo člověka „obviňovat“ a „hájit“ v jeho svědomí. Udělat z desatera příkázání ochranku, která má sfezřit přístup k Božímu trůnu milosti, je břemeno, které neunese svědomí žádného člověka. Znamenalo by to vzkrýsít službu, kterou plnila ve svato-stánku schrána smlouvy, a umístit ji do církve. Otázkou, projednávanou na jeruzalémském koncilu ve Skutcích 15, nebyla v první řadě pravidla pro život křesťana, ale podmínky pro spasení hříšníka. Předmět diskuze je doložen ve verších 1, 5 a 11. Někteří věřící, kteří patřili ke straně farizeu, trvali na tom, že se pohané musí dát obřezat a dodržovat Mojžíšův zákon, a to ne pro své posvěcení, ale pro svou *spásu!*

Ve verších 8-11 Petr prohlašuje, že srdce věřících pohanů Bůh „očistil vírou“. I oni jsou stejně jako věřící Židé spaseni vírou samotnou, bez pomoci zákona. Petrův závěr je prostý a jasný:

◆ *Proč tedy nyní pokoušíte Boha a chcete vložit na uředníky břemeno, které nemohli unést ani naši otcové ani my! (Skutky 15:10).*

Co je to za břemeno? Ať je to cokoli, evangelium člověka neosvobozuje k tomu, aby se s ním vláčel. Pavel před tímto jhem varuje v Galatským 5:1. Je to ono břemeno, které se „někteří lidé“ ze Skutků 15:1, 5 pokoušeli naložit na záda pohanům. A co přesně se na ně snažili naložit? Tvrdili výslovně, že hříšník musí poslouchat zákon, *aby byl spasen!* Stavěli zákon mezi hříšníka a jeho Spasitele. Snažili se udělat z mojžíšovské smlouvy součást evangelia. Doplnovali evangelium milosti o zákon. Břemenem ze Skutků 15 nemůže být obřadní zákon, ale něco, co souvisí s tím, když se svědomí snaží dosáhnout přijetí činěním skutků. Ve stejné kapitole, jen o několik veršů dále (Skutky 15:24-29), byla pohanům uložena, z ohledu židovského svědomí, určitá směs obřadních a mravních pravidel, aniž by mezi nimi byl jakýkoli

rozdí. Jednou bychom je označili jako obřadní, podruhé bychom je považovali za mravní.

Žádný z takzvaných obřadních předpisů sám o sobě „otrockým jhem“ nebyl. Pavel věřící nabádá, aby se v případech, kdy by mohli své slabší bratry přivést k pádu, raději podrobili určitým omezením, pokud jde o pokrmy (Římanům 14; 1. Korintským 8-10). Je si vědom, že někteří věřící zachovávají určité zvláštní dny, a jejich rozhodnutí považuje za věc svobody. Tato skutečnost ostře kontrastuje s jeho výzvou v Galatským 5:1, abychom se nenechali podrobit pod jho otroctví. Jho, o kterém píše Pavel v Galatským 5:1, a břemeno, o němž mluví Petr ve Skutcích 15:10, je právě ta zátěž, kterou se zabývá autor listu Židům ve verši 9:15. To je bezpochyby jho, které nikdo neunes. Není to nic menšího než svědomí zatížené zákonem v podobě smlouvy, což vede k tomu, že se člověk pomýleně snaží dodržovat zákon, aby dosáhl ujištění o své spáse. Tímto břemenem je děsivé zjištění, že nemáme k dispozici ani spravedlivý život, který smlouva právem požaduje, ani obět, kterou bychom mohli Bohu přinést na usmířenou za náš hřích. Do tohoto jha zapfaháme svědomí pokaždé, když užíváme desatero příkázání, jako kdyby dosud spočivalo ve schráně smlouvy a nebylo vypořádáno v Kristu. Když toto děláme a nevidíme, že smluvní podmínky zapsané na kamenných deskách byly jednou provždy naplněny v Kristu, dovolujeme, aby se onen „rukou psaný záznam“ (KMS) – tedy desatero příkázání – opět postavil „proti nám“ (Koloským 2:14). Tento „soudpis ustanovení“ (NBK), jimž mohou být míněny pouze kamenné desky, byl nepřátelský těm, kteří mu podléhali, protože nedokázali vyhovět jeho spravedlivým a svatým podmínkám. Když náš ručitel tyto podmínky splnil, byl tento „dlužní úpis“ na deskách smlouvy anulován a přibit na kříž. Už nikdy nemůže proti nikomu svědčit.

Nesmíme podlehnout žádným novodobým hlasatelům zákona (judaisům), kteří by obraceli smlouvu zákona proti nám. Kázat zákon pod hrozbou života a smrti znamená obtížít svědomí takovým břemenem, že se jen samo-spravedlivý farizej může nanejvýš tvářit, že je unese. A viděl snad někdy někdo radostného a vítězného farizeje? Jak jsem už řekl, jsou lidé, kteří i dnes dodržují obřizku a dbají na seznam čistých pokrmů, aniž by si dělali nějaký nárok na spasení, a přitom to necítí jako sebemenší zátěž. Ale kázat zákon pod hrozbou života a smrti znamená obtížít svědomí břemenem, které nese nikdo.

Pokud naplnění zákona správně chápeme, uvědomíme si, že nám není schopen udělit požehnání ani na nás uvalit kletbu. Nemůže nás proklít, protože Kristus místo nás dokonale naplnil všechny jeho podmínky. Nemůže nám požehnat, protože náš ručitel nám už získal všechna požehnání, která zákon slíboval. Na Boží dítě v Kristu jsou obě ruce zákona krátké. Opakuji: mojžíšovský zákon nám nemůže ani požehnat, ani nás nemůže proklít. Ne že bychom byli naprosto a zcela bez jakéhokoli zákona; podléháme totiž vyššímu, duchovnímu zákonu: zákonu našeho Pána a Spasitele.

Těžko bych mohl tuto kapitolu uzavřít vhodněji než touto klasickou statí Johna Bunyana o zákoně a milosti. Právě John Bunyan mne poučil v tom, že svědomí věřícího bylo od zákona osvobozeno:

Proto ty, kdo věříš v Ježíše, kdykoli slyšíš zákon hřimět a blyskat, jako by chtěl podpálit nebe i zemi, řekni: Já jsem od tohoto zákona osvobozen, jeho hřmění se mé duše netýká, ba co víc, tento zákon, ať si hřímá a burácí, není hoden ani uznat nebo pochválit mou spravedlnost. Víím, že se Hagar bude někdy chovat povýšeně a panovačně, dokonce i v Sárině domě a nad ní; to se jí však nesmí trpět, ani když je

Sára sama neplodná. Nalož tedy se zákonem tak, jak Sára naložila s Hagarou, a *vyžeň jej ze svého domu*. Myslím to takto: když se tento zákon svými hřimavými hrozbami pokouší zmocnit tvého svědomí, zavři před ním dveře *zaslíbením milosti*. Zvolej: Hostinec je už obsazen, hostem je tu Pán Ježíš, a *pro zákon se tu nenajde místo*. Ano, spokojí-li se on tím, že bude doplňovat mé vědomosti, a laskavě mne přestane *soudit*, budu i já spokojen, budu na něj hledět, budu se z něj i těšit. Jinak ale, protože nyní jsem spravedlivý bez něj, a to dokonce onou spravedlností, již tento zákon chválí a schvaluje, *nesmím, nemohu, neodvážím se a nebudu jej činit* svým Spasitelem a Soudcem ani *nečinně přihlížet, jak se chápe vlády nad mým svědomím*. Kdybych to totiž udělal, *pozbyl bych milosti* a Kristus mi nic *neprospěje*.^[22]

Tato Bunyanova slova jsem citoval už při více příležitostech. Obvykle se ozve:

To je ale zavádějící, tohle si Bunyan ve skutečnosti nemyslel.

V žádném případě se nepokouším tvrdit, že Bunyan věřil přesně tomu, čemu věřím v rámci teologie Nové smlouvy já. Bunyanovy názory, stejně jako názory nás ostatních, procházely proměnou spolu s tím, jak rostlo jeho poznání. Toto je nicméně obsáhlá doslovná citace z článku výslovně věnovaného otázce křesťanova vztahu k zákonu. Při všech těch poznámkách o „zavádění“ jsem ještě nepotkal jediného člověka, který by mi byl schopen vysvětlit, co tedy Bunyan míní slovy:

... *nesmím, nemohu, neodvážím se a nebudu jej činit* svým Spasitelem a Soudcem ani *nečinně přihlížet, jak se chápe vlády nad mým svědomím*. Kdybych to totiž udělal, *pozbyl bych milosti* a Kristus mi nic *neprospěje*.

Člověk nemusí souhlasit s tím, co John Bunyan říká, a nemusí se mu líbit, že to říká, ale uvedený citát je přesně tím, co

řekli, a přesně tím, co tím myslel. A to je také přesně tím, čemu věřím já, pokud jde o zákon a milost. Ve svatyni křesťanova svědomí nemohou bydlet zároveň Mojžíš i Kristus. V tomto hostinci je místo jen pro jednoho hosta. Bunyan to nejen jasně říká, ale ještě to po sobě pro jistotu, aby nám to neuniklo, zopakuje:

Myslím to takto: když se tento zákon svými hřímavými hrozbami pokouší zmocnit tvého svědomí, zavři před ním dveře *zaslíbením milosti*. Zvolej: Hostinec je už obsazen, hostem je tu Pán Ježíš, a *pro zákon se tu nenajde místo*.

[20] Pokud jde o příklad obhajoby tohoto názoru, viz Walter Chantry: *God's Righteous Kingdom*, str. 108.

[21] John R. W. Stott: *Galatským*, str. 96-97[33a] (*The Message of Galatians*, str. 132). Kurzívou použil ke zdůraznění autor, tučným písmem zdůrazňuji já.

[22] John Bunyan: „*The Law and the Christian*“ (*Zákon a křesťan*), str. 388. Zdůrazňuji já.

9. Kamenné desky – desatero přikázání měly jakožto smluvní dokument svůj historický počátek i konec

Jakmile řeknu, že úloha „desatera přikázání skončila“ – *ať už to myslím jakkoli* – přestanou někteří lidé slyšet, co vlastně říkám. Jejich teologické receptory mne slyší volat: „Pryč se všemi zákony v každém smyslu.“ Nezáleží na tom, jak často opakujeme a jak hlasitě zdůrazňujeme, že i my opravdu věříme jak v mravní zákon obecně tak v trvalou platnost mravních principů vyjádřených v devíti přikázáních z desatera zapsaného na deskách smlouvy in tom smyslu jak je vyložil Kristus a pisatelé Nového zákona. To těmto lidem nestačí. Trvají na tom, abychom uznali, že tímto jediným „věčným a neměnným Božím mravním zákonem“ je právě *desatero přikázání přesně v té podobě,*

v jaké bylo zapsáno na kamenných deskách vydaných na Sínaji. Chtějí buď všechno, anebo nic. O našich dobrých biblických důvodech, proč takový teologický pohled nemůžeme přijmout, odmítají diskutovat. Jejich odpověď zní:

Kréda a otcové už k tomu svoje řekli a tím je tato otázka uzavřena.

Tragikomické je to, že lidé s tímto postojem trvají na tom, že přikázání o sabatu je závaznou součástí věčného a neměnného Božího mravního zákona, a přitom většinu z nich vůbec nezajímá, jak se vlastně „dodrжуje sabat“ v praxi. Nezáleží na tom, co kdo v neděli dělá nebo nedělá (až na účast na bohoslužbě), hlavně když v teologii uznává, že přikázání o sabatu je součástí věčného a neměnného Božího mravního zákona. Zastáncům tohoto stanoviska často kladu otázku: „Čeho přesně by se musel člen vašeho sboru dopustit, abyste ho pro porušení čtvrtého přikázání vyloučili z církve?“ Chvíli se všelijak vytáčejí a nakonec obvykle skončí u odpovědi: „Zanedbávat shromáždění.“ Obvykle se dovolávají verše Židům 10:26. Když jim připomenu, že tento text neříká nic o účasti na bohoslužbách ve starozákonním Izraeli (Izraelci neměli v devět ráno sabatní školu a od deseti bohoslužbu ve svatostánku), nemají, co by na to řekli. Připadá jim, že je to „evidentně“ „absolutní mravní norma“, a přitom neznají ani jedinou konkrétní odchylku od této normy, pro kterou by měl být někdo podroben kárnému řízení v církvi. Dokonce i v případě, že církev nějaké kázeňské opatření uplatňuje, zdaleka to není trest smrti, který za porušení čtvrtého přikázání požaduje Mojžíšův zákon. Jestli je zákon o sabatu věčný a neměnný, jak to, že se změnil trest za jeho nedodržení?

Někdy o takovém člověku říkáme, že je to „sabatarián-antinomián“ [*nomos = zákon, pozn. překl.*]. Na jednu stranu se ze všech sil snaží uvalit čtvrté přikázání na svědomí každého křesťana jako absolutní mravní normu, a na druhou stranu mu odmítá dát jakákoli

konkrétní pravidla, pokud jde o to, co může nebo nesmí ve svatý sabatní den dělat. Tento pohled předpokládá, že si každý křesťan rozhodne *sám za sebe*, co mu jeho *vlastní svědomí* dovolí nebo nedovolí v neděli dělat. V *kázání* je sabat jednou z Božích *neměnných mravních norem*, ale v *praxi* je ponecháno na *svobodném zvážení jednotlivých křesťanů*, jak jej budou dodržovat. To je podle nás trochu pokrytectví. Snad by se mohlo dokonce ukázat, že ti, kdo tento názor učí, sami většinou tak docela nevěří „dobrým a nutným důsledkům“, které „lze odvodit“ z jejich vlastního teologického systému. Rozhodně se nezdá, že by se jim chtělo uvádět je ve skutek. Vypalovat čtvrté přikázání do křesťanova svědomí pomocí hromů a blesků ze Sínaje a jedním dechem k tomu dodávat, aby toto „absolutní přikázání“ bral jako pouhý „relativní princip“, který lze uplatňovat, jak kdo uzná za vhodné, je nečestné, nebo přinejmenším nedůsledné.

Ríkám-li, že úloha desatera přikázání skončila, MÁM na mysli desatero jakožto *smluvní dokument* čili *desky smlouvy*. NEMÁM na mysli mravní principy, které jsou v jednotlivých přikázáních obsaženy. Mluvíme o desateru přikázání jako o nedělitelném smluvním dokumentu. Mravní příkazy z kamených desek nezačaly platit teprve na Sínaji, ale *smlouva založená na jejich plnění* ano. Devět přikázání z těchto deseti lidé znali a Bůh jejich porušení stíhal dávno předtím, než byla vydána Izraeli na Sínaji jako podmínky konkrétní smlouvy. Už před Sínají byli lidé trestáni za porušení každé jednotlivé povinnosti z desatera přikázání s *výjimkou čtvrtého přikázání* o sabatu. A obdobně, každé přikázání, s *výjimkou čtvrtého*, je zopakováno v Novém zákoně.

Pokud jde o „zákon“, můžeme spolu v mnoha věcech nesouhlasit, ale nemůžeme popřít, že Bible jasně učí následující:

- Nějaký konkrétní „zákon“ měl na Sínaji *historický počátek*.

- Tentýž „zákon“ měl také *historický konec* na Golgotě.
- Historický počátek tohoto „zákona“ je vždy spojován s *vydáním desek smlouvy Izraeli na Sínaji*.
- Historický konec tohoto „zákona“ je vždy spojován s *Kristovým příchodem a uzavřením Nové smlouvy*.

Je možné, že se naprosto mýlím v tom, o *kterém konkrétním zákoně* to Bible mluví, ale není možné popřít, že uvedené čtyři skutečnosti se týkají *některého konkrétního zákona* z Bible. Myslím, že biblické oddíly, které jsme v této knize až dosud vyložili, vylučují možnost, že by tímto zákonem mohlo být něco jiného než desatero přikázání zapsané na deskách smlouvy a na Sínaji předané Izraeli jako základní, nedělitelný zastřešující dokument jejich smluvního vztahu s Bohem. Nemůže být řeč ani o takzvaném obřadním zákonu, ani o zákonu svědomí. Musí být řeč o smlouvě zákona zapsané na Sínaji do kamene. Pokud nesouhlasíte, ukažte mi, prosím, v Písmu jiný „zákon“, který by splnil uvedené čtyři podmínky a vysvětlil verše, které mluví o „počátku“ a „konci“ nějakého jiného zákona.

Historický počátek smlouvy zákona zapsané na kamenných deskách se shoduje s počátkem Izraele jakožto národa či politické jednotky. Tyto skutečnosti jsme zřetelně viděli ve čtvrté kapitole v textech Písma věnovaných desateru přikázání.

Následující oddíly Písma prostě nemohou dávat žádný smysl, dokud neuznáme, že zákon měl jak historický počátek, tak historický konec:

- ◆ *Hřích byl ve světě už před zákonem, ač se hřích nezapočítává, pokud není zákon.* (Římanům 5:13)
- ◆ *K tomu navíc přistoupil zákon, aby se provinění rozmohlo. A kde se rozmohl hřích, tam se ještě mnohem více rozhojnila milost...* (Římanům 5:20)
- ◆ **Jak je to potom se zákonem? Byl přidán kvůli proviněním jen do**

*doby, než přijde ten zaslíbený potomek; byl vyhlášen anděly a svě-
řen lidskému prostředníku.*

(Galatským 3:19)

- ◆ ... takže se Zákon stal naším vychovatelem ke Kristu, abychom byli ospravedlněni z víry. Když však přišla víra, nejsme již více podřízeni vychovateli.

(Galatským 3:24-25 KMS)

Nemůžeme číst slova „před zákonem“, která v tomto podtextu nemohou znamenat nic jiného než Sínaj, a zároveň se pokoušet tvrdit, že onen zákon, před nímž to bylo, existoval vždy. Když Bible říká „před zákonem“, znamená to před zákonem. Tato slova znamenají, že „zákon“ – ať jím Pavel v této pasáži míní cokoli – měl historický počátek na Sínaji.

Pokud zákon již existoval, nedávají slova „navíc přistoupil zákon“ smysl. Někjaký zákon v nějakém smyslu musel na Sínaji nějakým způsobem přistoupit „navíc“, jinak Pavel píše nesmysly. Tento zákon, který byl na Sínaji „přidán“ se týká konkrétně „provinění“. Služba zákona, který měl počátek na Sínaji, skončila, když přišel Kristus. Někjaký zákon tu musí mít historický počátek i konec, jinak Pavel vlastně neříká nic. V jistém okamžiku v historii „se Zákon stal naším vychovatelem“ a od jistého jiného okamžiku v historii, kdy „přišla víra“, nejsou tomuto zákonu adresáti Pavlova dopisu „již více podřízeni“.

Pavel nemůže mít na mysli, že by se člověk na Sínaji poprvé dozvěděl o mravních povinnostech a poprvé si uvědomil, že musí jednat v souladu s nimi, jakoby neměl doposud žádné svědomí. Na tom se všichni shodneme. Jak bychom si jinak mohli vysvětlit jednání věřícího Josefa nebo nevěřícího Abímeleka? Jak bychom chápali Pavlovy argumenty v Římanům 2:14-15?

Pavel také nepopírá, že Bůh už před Sínají trestal jednání, které bylo v rozporu s mravními povinnostmi, vyjádřenými v zákoně, jenž byl vyhlá-

šen smlouvou na Sínaji. I na tom se všichni shodneme. Potopa nepřišla proto, že měl Bůh toho dne právě špatnou náladu. Byla přímým důsledkem toho, že lidé žili způsobem, o němž měli ty nejpádňější důvody soudit, že se Bohu nelíbí. Žili v rozporu právě s těmi zákony, které byly „dány“ písemně Izraeli na Sínaji jako *podmínky smlouvy*. Na Sínaji byl zákon poprvé kodifikován a poprvé tvořil podmínky smlouvy s mocí nad životem a smrtí.

Když Pavel píše, že s příchodem víry přestal být zákon dozorcem nad Božím lidem, neříká, že po Golgotě už Bůh opustil normy ohledně toho, jaké jednání mu dělá radost a odráží jeho charakter. Náš Pán, prostřednictvím svých apoštolů vedených Duchem svatým lidstvu dál ukazoval Boží mravní charakter a svým následovníkům důrazně kladl na srdce, že mají být okolnímu světu nositeli podoby Boží rodiny. Pavel říká, že tomu zákonu, který měl počátek na Sínaji, ať už je to zákon jakýkoli, byl také navždy učiněn konec na kříži.

Je zřejmé, že ve výše citovaných verších Pavel mluví o desateru přikázání čistě jako o *smluvních podmínkách*. Toto musí být smyslem slova „zákon“, jak je použito v Galatským 3 a 4. Galatským 3:13-14 učí, že Kristus zemřel pod kletbou nějakého zákona a že svou smrtí zachránil právě před touto kletbou ty, kdo žili právě pod tímto zákonem. Tímto zákonem mohou být míněny pouze kamenné desky chápáné jako smluvní dokument. „Zákon“, který byl vydán čtyři sta třicet let po zaslíbení, které přijal Abraham, by měl mít přinejmenším zdánlivě jinou povahu než evangelium slíbené Abrahamovi; jinak by konflikt, jímž se Pavel zabývá, neexistoval. Bez tohoto konfliktu by byla otázka v Galatským 3:21 absolutně zbytečná. Skutečnost, že Pavel věnuje tolik času jejímu řešení a tolik péče skládání odpovědi, dokazuje, že je to problém skutečný. Pavel formuloval svou argumentaci tak precizně, že se

může ve svém klíčovém bodě opřít o skutečnost, že Písmo používá slovo „semeno“ v jednotném, a ne v množném čísle (3:16 NBK). V Galatském 3:19 (KMS, NBK) si Pavel klade otázku: „K čemu tedy Zákon?“ Kdyby mezi zaslíbením, které bylo dáno Abrahamovi, a zákonem, který byl dán Mojžíšovi, nebyl vůbec žádný rozdíl, byla by tato otázka zbytečná. Proč by Pavel tak dopodrobna vysvětloval, v čem se liší dvě záležitosti, kdyby představovaly jedno a totéž?

Podle Galatským 3:22 tvrdí *Písmo*, *ne zákon*, že v zajetí hříchu je celý svět. Stejně je i poselství veršů Římanům 3:9-21. Všichni lidé bez výjimky jsou před Bohem vinni, ať zákon v písemné podobě někdy měli nebo nikdy neměli. Židovský obřadní zákon by toto vědomí viny sám nikdy vyvolat nemohl, a pohané žádné desky smlouvy s desaterem přikázání, které by proti nim právně svědčily, neměli. Toto odsouzení se musí opírat o zákon svědomí. Slova verše 20 se mohou týkat jen vydání zákona Izraeli na Sinaji. Zákon, v podobě smluvních podmínek, byl vydán proto, aby hřích vyprovokoval a odhalil. Žid byl podroben smlouvě zákona, aby ho usvědčovala z hříchu a vedla ke spravedlnosti a také aby ho střežila, dokud nepřijde Kristus. Zákonem z Galatským 4:4 je smlouva zákona, pod níž se narodil a zemřel Ježíš. Poslední zbytky nejistoty ohledně toho, co Pavel v tomto podtextu míní „zákonem“, odstraňují verše Galatským 4:24-25:

◆ *Je to řečeno obrazně. Ty dvě ženy jsou dvě smlouvy, jedna z hory Sínaj, která rodí děti do otroctví; to je Hagar. Hagar znamená horu Sínaj v Arabii a odpovídá nynějšímu Jeruzalému, neboť žije v otroctví i se svými dětmi.*
(Galatským 4:24-25)

Když si uvědomujeme, že Pavel v těchto dvou verších mluví o deskách smlouvy, na nichž bylo zapsáno desatero přikázání, čili zastřešující souhrn zá-

kladních podmínek staré smlouvy, je konflikt mezi zákonem a zaslíbením vyřešen a Pavlova vyjádření o zákonu do sebe okamžitě naprosto harmonicky zapadnou. Když Pavel mluví o zákonu negativními slovy, když mluví o jeho nedostatečnosti a o jeho konečném zrušení, vidíme, že má na mysli smlouvu zákona – desatero přikázání zapsanou na deskách smlouvy.

Když Pavel mluví o zákonu pozitivně a když ho vztahuje na nás dnes, má na mysli buď

a) „Zákon“ jakožto zvláštní zjevení čili Bibli, jako například v Žalmech 19:8 nebo 1:1-2 (srovnej Owenův citát na str. 24), nebo

b) etické povinnosti, které jsou obsažené v konkrétních verších, které platí i poté, co desatero přikázání, jako smluvní dokument, platit přestalo.

Teď si čtenář skoro určitě pomyslí: „To zní přesvědčivě; ale jestli Bible předkládá tak jasnou a jednoduchou odpověď, proč to *tolika kazatelům a teologům uniká*?“ Právě tuto otázku jsem položil na stůl už v předmluvě a odpověděl jsem, „že každý nachází jenom to, co hledá“. V tomto případě nejsou někteří lidé ochotni slyšet, co Pavel říká, prostě proto, že to *nezapadá do teologického systému, do kterého se snaží Bibli vměstnat*. Desatero přikázání prostě v jejich systému nemůže být zvláštní a samostatnou smlouvou uzavřenou pouze s Izraelem. Desatero přikázání zapsané na kamených deskách na Sinaji totiž musí být v každém ohledu totožné s takzvanou „smlouvou skutků“, kterou Bůh uzavřel s Adamem v Edenu. Desatero přikázání, podle takového systému, nemůže mít v *jakémkoli smyslu* slova počátek na Sinaji. Jakožto „dobrý a nutný důsledek“, který „lze odvodit“ z teologie smlouvy, je naprosto nezbytné, aby zákon nezačal existovat teprve na Sinaji, jinak se celý systém zhroutí. Nebudu zde ztrácet čas, abych stejným způsobem rozebral i ostatní citované verše. Čtenář si je může přečíst sám a

56 KAMENNÉ DESKY

pokusit se zjistit, jak se jeho pohled na desatero přikázání srovnává s těmito jednoznačnými skutečnostmi o historickém počátku a historickém konci „zákona“.

V sedmé kapitole (str. 36) jsme viděli, že desatero přikázání – kamenné desky, pokud o nich mluvíme ve smyslu smluvního dokumentu uloženém ve schráně smlouvy v nejsvětější svatyni, pozbyly platnosti, když se chrámová opona roztrhla na dva kusy odshora až dolů (Matouš 27:51). Tyto desky okamžitě dosloužily – právě tak jako áronovské kněžství a obětní systém. Áronovi potomci se zničehonic octli bez práce. Také velekněz najednou potřeboval kompletně nový šatník, a to včetně spodního prádla. Už nikdy si na sebe nevezme ani své nádherné velekněžské roucho, ani ono speciální lněné spodní prádlo pro den smíření.

Pavlovo pojetí smyslu a účelu desatera přikázání v dnešní době stojí na následujících skutečnostech:

Za první: *Na kříži byla Kristovou krví zpečetěna Nová smlouva.* Podmínky staré smlouvy zapsané na deskách smlouvy na Sínaji byly naplněny a vypořádány. Nároky staré smlouvy byly uspokojeny; její kletba byla uvalena, strpěna a vyčerpána; její požehnání byla po zásluze obdržena. Získal je Kristus a ten je udělil své církvi.

Za druhé: *O letnicích byl „zplozen v jediném dni“ nový lid či pronárod.* Vznikl opravdový „svatý národ“ skutečného „králů a kněží“ (srovnej 2. Mojžíšovu 19:4-6 a 1. list Petřův 2:9-11) – pravý Boží Izrael.

Za třetí: *Ve chvíli, kdy se opona roztrhla shora dolů, se otevřel nový přístup k Bohu.* Tím, co blokovalo cestu do Boží přítomnosti, byly spravedlivé a svaté požadavky desek smlouvy uložených ve schráně smlouvy. Nyní, když byly podmínky této smlouvy psané v kameni beze zbytku naplněny, vstupujeme se smělou důvěrou do nejsvě-

tější svatyně (Židům 10:1-23) oděni právě tou spravedlností, kterou zákon uložený ve schráně vyžadoval.

Za čtvrté: *„Plnoletý“ Boží lid, složený již z věřících Židů i z věřících pohanů, má nové postavení a nové výsady dospělých Božích synů.*

Za páté: *Svědomy věřícího Nové smlouvy je pod dohledem nového vychovatele.* Kamenné desky, jako takové, bývaly dozorcem nad svědomím Izraelců. Tento starý vychovatel byl propuštěn (Galatským 3:24-25) a na jeho místo nastoupil Duch svatý, který přebývá ve věřících.

Shrnutí

Zákon – ve smyslu smluvní dokument, jímž byl obsah zákona poprvé kodifikován – měl svůj historický počátek na Sínaji a historický konec v Kristu. Tento smluvní dokument v žádném ohledu neanuloval smlouvu uzavřenou s Abrahamem, která slibovala, že díky jeho potomku získají požehnání všechny národy světa. Tento slib byl splněn Novou smlouvou, která vstoupila v platnost, když se chrámová opona roztrhla shora dolů. Je důležité všimnout si dvou věcí:

Za první, třebaže zákon – jako podmínky formálně kodifikované smlouvy – měl svůj historický počátek na Sínaji, všechny jeho principy přikázání, s výjimkou sabatu, byly lidem zjeveny již v původním stvoření. Ani znalost Boha a jeho charakteru, ani skutečné vědomí hříchu nebyly lidem zjeveny teprve až na Sínaji.

Za druhé, třebaže zákon – miněno smluvní dokument – přestal platit, když Kristus uzavřel Novou smlouvu, neměnné etické prvky, o něž se přikázání zapsaná na kamenných deskách opírají, jsou pro nás dnes právě tak závazné, jako byly pro tehdejšího Izraelce.

Vznik a zánik platnosti smlouvy zákona nemá nic společného s otázkou původu a stálosti etických norem, v nichž se projevuje Boží neměnný charakter.

10. Biblický význam kamenných desek

Snažil jsem se používat v této knize biblických pojmů. Když jsem se při různých příležitostech chtěl zmínit o desateru přikázání, záměrně jsem použil jedno z jeho šesti synonymních, vzájemně zaměnitelných označení. Jedním z názvů, který Duch svatý pro desatero přikázání používá nejčastěji, je spojení „kamenné desky“. Je jedním z pouhých dvou těchto termínů, které se vyskytují jak ve Starém, tak v Novém zákoně. Druhým je pojem „desky smlouvy“. Duch svatý se rozhodl nepoužít v Novém zákoně slova „desatero přikázání“, ale použil místo nich tato dvě synonyma. Oba dva tyto novozákonní pojmy obsahují slovo „desky“, které nás nejen odkazuje zpět ke smluvnímu dokumentu na Sínaji, ale navíc zdůrazňuje, že máme o desateru přikázání uvažovat jako o jediném nerozdrobitelném celku. Výmluvně zní i to, že Starý i Nový zákon používají v souvislosti s desaterem přikázání slovo „smlouva“ (5. Mojžíšova 9:9; Židům 9:4). Zdá se, jako by se nám Duch svatý snažil každou svou zmínkou o desateru přikázání přivést na mysl *smlouvu*.

Nesmírná důležitost, kterou Bible desateru přikázání připisuje, spočívá v tom, že představovalo vlastní smluvní dokument, na němž záviselo všechno, co souviselo s existencí Izraele jako národa. Význam kamenných desek a jejich jedinečnosti je totožný s významem Ústavy Spojených států (srovnej tabulku na str. 28). Nikde v Božím slově se o kamenných deskách nemluví ani se s nimi nezachází tak, jako by byly „Božím neměnným mravním zákonem“. Vždycky jsou spojovány s tím, jak je Bůh na Sínaji učinil základem své smlouvy s Izraelem. To jsme jasně viděli v minulém 9. kapitole.

Jak ve Starém, tak v Novém zákoně citují různí lidé jednotlivá přikázání z desatera – stejně tak ovšem i z jiných částí Starého zákona – aby jimi zdůraz-

nili určité povinnosti. Když náš Pán vysvětloval, která dvě přikázání z celého Písma jsou největší, použil jako základ 5. Mojžíšovu 6:5 a 3. Mojžíšovu 19:18. Znamená to snad, že ostatní přikázání v těchto kapitolách jsou stejně důležitá jako tato dvě?

Kdykoli je desatero přikázání nahlíženo jako *jediný celek* čili jako „kamenné desky“, je vždy považováno za *smluvní dokument*. Otázka nezní: „Obsahuje desatero přikázání nějaká ustanovení, která zjevují Boží neměnný charakter?“ Samozřejmě, že ano. Měli bychom se především ptát: „Obsahuje desatero přikázání nějaká ustanovení pro obřady, které jsou předobrazem Krista, a která proto zjevují Boží neměnný charakter názorně, ne však výslovně?“ A zase: samozřejmě ano. Námitky vznášíme pouze tehdy, když někdo trvá na tom, že *desatero přikázání, jak je zachyceno na deskách smlouvy ze Sínaje, představuje ze sta procent „neměnný mravní zákon“*. Obraz je dobrá věc, ale skutečnost je ještě lepší. Obřady, které Krista představují v náznacích a symbolech, se musely změnit, když Kristus přišel ve skutečnosti. Uvědomujeme si, že někteří lidé jsou k přijímání stanoviska, že desatero je „neměnný mravní zákon“, nuceni svým teologickým systémem; to ovšem nic nemění na tom, že je to stanovisko mylné. Ochotně uznáváme, že ustanovení na kamenných deskách *zjevují* Boží charakter výslovně, ale rovněž věříme, že

a) určitá ustanovení na těchto deskách se týkají obřadů a dále,

b) určitá ustanovení na těchto deskách, která se vztahují k etice lidského jednání, Kristus pozvedá na vyšší úroveň.^[23] Když říkám „pozvedá“, nemyslím tím, že jim „odporuje“.

Musíme trvat na tom, že tím, co určuje mravnost jednání kteréhokoli člověka, je konkrétní smlouva, které dotyčný podléhá. Církev není zavázána stejnou smlouvou, kterou Bůh uzavřel s Izraelem na Sínaji. Některé povinnosti

jsou v obou smlouvách vyjádřeny přesně týmiž slovy, ale některé jsou v každé z nich definovány jinak. Křesťanům je přikázáno:

- ◆ *Svatí buďte, neboť já jsem svatý (1. list Petřův 1:15-16).*

Petr zde na potvrzení této povinnosti cituje verše ze 3. Mojžíšovy 11 a 19. Bůh přikázal svatost jak Izraelcům, tak křesťanům. Izraelcům ovšem měl svou svatost projevat zásadně jinak než křesťan. V 1. listu Petřově 1:15-16 se neříká, že by se křesťan, aby žil svatým životem, měl vrátit do 3. Mojžíšovy 11 a dodržovat do všech důsledků tam předepsaný jídelníček. Povinnost být svatý platí stále, vymezení svatosti však závisí na smlouvě, jíž člověk podléhá. Křesťanovi ukazují jeho vymezení svatosti, nová, konkrétní pravidla pro svatý život, totiž Písma Nové smlouvy, celý Kristův zákon [1 Korintským 9:21, pozn. překl.]. Izraelcům ukazoval konkrétní pravidla pro jejich svatý život celý Mojžíšův zákon.

Na otázku, zda věřím, že desatero přikázání představuje pravidla pro život křesťana, obvykle odpovídám: „To záleží na tom, čemu říkáte desatero přikázání.“

a) Pokud máte na mysli starou smlouvu, desatero přikázání, jak bylo zapsáno na kamenných deskách a předáno Mojžíšovi na Sínaji, pak ne.

b) Pokud máte ale na mysli desatero přikázání, jak je vykládají a uplatňují náš Pán Ježíš Kristus a jeho apoštolové v Písmech Nové smlouvy, pak ano. Jsou životně důležitou součástí pravidel pro můj život.“

Přesně to učí Pavel v listu Efezským 2:19-20. Tento text Písma musíme brát velmi vážně. Tato slova jsou Boží slova! Pokud se v tom, jak tyto verše vykládám mýlím, pak musíme všechny následující závěry, které z nich vyvozují, zavrhnout. Pokud ovšem tato pasáž skutečně znamená přesně to, co říká, pak musíme uznat, že v Izraeli a v církvi se lidské jednání řídí dvěma odlišnými soubory pravidel:

- ◆ *Nejste již tedy cizinci a přistěhovalci, máte právo Božího lidu a patříte k Boží rodině. Jste stavbou, jejímž základem jsou apoštolové a proroci a úhelným kamenem sám Kristus Ježíš. (Efezským 2:19-20)*

Téměř všechny komentáře k tomuto textu, napsané před padesáti lety nebo ještě dříve, říkají: „Slovy ‚apoštolové a proroci‘ jsou míněna Písma Starého a Nového zákona.“ Později se objevují lidé, kteří říkají: „Slovo ‚proroci‘ by mohlo označovat novozákonní proroky.“ Většina dnešních komentátorů je ochotná tvrdit, že slovo ‚proroci‘ určité označuje *novozákonní* proroky, a že není možné, aby se vztahovalo na proroky starozákonní. Komentář Williama Hendricksona je typický:

Proti názoru, že se zde užitý pojem *proroci* vztahuje na stejné osoby, které toto obecné jméno označuje ve Starém zákoně, jako jsou Mojžíš, Eliáš, Izajáš, Jeremjáš a podobně (takto Lenski, *op. cit.*, str. 450-453), lze vznést vážné námitky, například:

a) nejprve jsou uvedeni apoštolové a teprve potom proroci,

b) úloha „základu“ stavby, totiž domu, který *stejnou* měrou náleží Židům i pohanům, vyhovuje novozákonním prorokům lépe než prorokům starší dispensace;

c) podle 4:8-11 se proroci, kteří jsou tam jmenováni stejně jako zde (ve 2:20) bezprostředně po apoštolech, řadí mezi „dary“, které církví udělil na nebe vstoupivší Kristus, a jsou to tudíž proroci novozákonního období; a

d) ve verši 3:5 se totéž spojení „apoštolové a proroci“ vyskytuje v podtextu, který zmínku o prorocích staré dispensace naprosto vylučuje, čímž by měl být argument ve prospěch proroků z Nového zákona potvrzen.^[24]

Snad se vám, stejně jako mně, zdá těžko uvěřitelné, že přesvědčený zastánce teologie smlouvy může tvrdit

něco takového. Obdivuji jeho poctivý přístup k slovům a pravdě tohoto textu, přestože musí psát věci nesmiřitelné s jeho vlastním teologickým systémem. *[William Hendrickson je stoupencem teologie smlouvy, pozn. překl.]* Jeho komentář dokazuje nad veškerou pochybnost, že Pavel má na mysli novozákonní apoštoly a novozákonní proroky. John Stott přivádí Hendricksonův správný výklad ještě o krok dál a ukazuje jeho biblický a teologický dopad. Oba souhlasí, že pojem „proroci“ v Efezským 2:20 neoznačuje starozákonní proroky, ale novozákonní proroky. Stott se nespokojí s konstatováním, že je řeč o novozákonních prorocích, ale předvádí také, jaké má tento nesporný fakt hluboké teologické důsledky. Život a bohoslužba církve nestojí na Mojžíšovi, jeho zákoně nebo na podmínkách smlouvy, která ustanovila Izrael jako národ. Základem církve je Kristus sám a její život a bohoslužba podléhá jeho zákonům. Kristus, nový zákonodárce, vydal tyto zákony prostřednictvím apoštolů a proroků Nové smlouvy v inspirovaných Písmech Nové smlouvy. John Stott to řekl lépe, než bych to dokázal já:

Sousloví „apoštolové a proroci“ by mohlo jako základ učení církve shrnovat Starý zákon (proroky) a Nový zákon (apoštoly). Obrácené pořadí slov (ne „proroci a apoštolové“, ale „apoštolové a proroci“) však naznačuje, že jsou pravděpodobně míněni novozákonní proroci. Pokud ano, je skutečnost, že jsou jako základ církve označeni spolu s apoštoly, významná. Musí být opět řeč o malé skupině inspirovaných učitelů v blízkosti apoštolů, kteří spolu s nimi svědčili o Kristu a jejichž učení vycházelo ze zjevení (3:5) a mělo základní význam.

Prakticky vzato to znamená, že církev je postavena na novozákonních Písmech. Ta představují zakládající listiny církve. A stejně jako není možné pohybovat základem,

kdž byl jednou položen a staví se na něm, nelze narušovat ani novozákonní základ církve a měnit jej jakýmkoli dodatky, výpustkami či úpravami ze strany učitelů, kteří se prohlašují za dnešní apoštoly a proroky. Církev stojí a padá s tím, jak věrně se drží základu – pravdy, které Bůh zjevil svým apoštolům a prorokům a které jsou dnes zachovány v Písmech Nového zákona.^[25]

Jak říká John Stott, jedním z důsledků verše Efezským 2:20 je to, že došlo k historickému přesunu autority ze staré smlouvy na Novou smlouvu. Život a bohoslužba Izraele byly založeny na Mojžíšovi a zákonech, které dostal spolu s deskami smlouvy na Sínaji. Život a bohoslužba Kristova Těla jsou založeny na Novém zákoně, který dal církvi Kristus a jeho apoštolové. V průběhu izraelských dějin vyhlášovali různé proroci konkrétní zákony nezbytné k provádění staré smlouvy. V Novém zákoně vyhlásil Kristus a jeho apoštolové zákony nezbytné k běhu společenství založeného na milosti. Nejvyšší a konečnou autoritou nad životem a bohoslužbou církve není Mojžíš a zákony pozemské teokracie. Její nejvyšší a konečnou autoritou je Pán Ježíš Kristus, nový zákonodárce, který nahradil Mojžíše. Svou vůli a autoritu vyjadřuje ve svém slově: v dokumentech Nového zákona inspirovaných Duchem svatým. Právě to má Pavel na mysli v Efezským 2:19-20. John Stott tento text jasně pochopil a přesně vystihl jeho smysl.

Nesnažím se tvrdit, že ve starozákonních Písmech jsou vydány pouze zákony, které upravují chování při obřadech a v občanských sporech. Netvrdím ani, že by principům, na nichž jsou tyto jiné zákony založeny, nemělo podléhat mravní jednání všech lidí ve všech dobách. Souhlasím také s tím, že zákony, které se jednoznačně omezují na řízení obřadů či občanských aktivit v rámci izraelské teokracie, byly v Kristu odstraněny. To je příliš očividné, než aby to někdo mohl popírat.^[26]

To je ovšem ale něco docela jiného než sestavit si zřetelně *vymezené seznamy či konkrétní zákoníky*,^[27] [tak jak to dělá teologie smlouvy, pozn. překl.]

a) a nazvat jeden z nich „Mravní zákon“, druhý „Obřadní zákon“ a další „Občanský zákon“

b) a pak si jeden z těchto seznamů [Mravní zákon] ponechat a druhé dva zneplatnit.

Písmo žádný takovýto přístup k vymezení mravnosti nezná, ať jde o Židy pod starou smlouvou nebo o dnešní křesťany pod Novou smlouvou. Jediným jasně vymezeným seznamem, který byl písemně kodifikován, byla „slova smlouvy“ čili desatero přikázání, a tento „soupis ustanovení“ (NBK) byl v Kristu jako smluvní dokument přibit „ke kříži“ (Koloským 2:14).

Opět zdůrazňuji, že naše stanovisko říká, že desatero přikázání je zrušeno *pouze v tom smyslu, ve kterém je chápeme jako smluvní dokument*. Neučíme, že by přestaly platit principy vyjádřené v požadavcích jednotlivých přikázání. Principy, ze kterých přikázání vycházejí, ať je ve Starém zákoně najdeme kdekoliv, Pán Ježíš Kristus uchoval. Kristus skutečně upustil od některých pravidel, jimiž se řídily obřady; když byly tyto obřady zrušeny, nebylo už těchto pravidel zapotřebí. Příkladem je třeba právě přikázání o sabbatu. Kristus také některá přikázání změnil v tom, že jejich požadavky vzdvihl ještě mnohem výše. To ilustruje například mojžíšovský zákon o rozvodu. Kristus také doplnil určité nové zákony, které se slučují pouze s milostí a které jsou v rozporu s Mojžíšovým zákonem. Proto nemohl Mojžíš nikdy napsat Kázání na hoře.

Kdykoli jsou Pavlova slova v Efezským 2:20 přehlížena nebo bagatelizována a Mojžíšovi se dostává rovnocenného (což v praxi znamená *nadřazeného*) postavení co do autority nad bohoslužbou a svědomím jednotlivých křesťanů nebo celé církve, tam dochází k jednoznačnému popření jedinečné a

konečné autority Ježíše Krista jako Pána církve.

Všechno, co Starý zákon ohledně církve předpovídal a vyhlézel, je již naplněno nebo naplnováno v osobě a díle Ježíše Krista. Nový národ, pravý Boží přibyték či chrám, skutečný Boží dům, královské kněžstvo, nové postavení synů, dar Ducha synovství – to všechno je nyní skutečností. A to je možné jen díky *novému základu*, který položila Nová smlouva. Všechny jmenované záležitosti, včetně Nové smlouvy samotné, jsou vymezeny a zprostředkovány jen Kristovým postavením Pána, které v jeho slově – v Pismech Nové smlouvy – vylašuje jeho Duch. Dokud tento posun od staré Mojžíšovy autority k nové autoritě Kristově nevidíme, nerozpoznáváme a srozumitelně nevysvětlujeme, potud popíráme, byť nevědomky, že Kristus je Pánem jako nový zákonodárce pro život a bohoslužbu církve. Když odmítáme uznat, že nová stavba je opravdu jedinečná a zcela nová (Efezským 2:11-22) a jednáme, jako by se žádná skutečně nová stavba nestavěla, odmítáme ten nejdůležitější základní kámen. V podstatě popíráme, že novým základem, na němž stojí „nové stvoření“, je Ježíš Kristus sám.

Když je Izrael pokládán za přesný protějšek Kristova těla, musí se Mojžíš stát stejně velkým zákonodárcem jako Kristus; a nejen to: Mojžíš se ve skutečnosti musí stát největším zákonodárcem a Kristus nanejvýš jeho největším vykladačem, protože Mojžíš přišel první. Pokud nebudeme církev, tedy Kristovo tělo, vnímat jako zcela „nového člověka“ (Efezským 2:15), jako zbrusu „nové stvoření“ (2. Korintským 5:17), které bylo až do letnic něčím neznámým, bude z toho vždy vyplývat, že nevidíme Krista jako nového svrchovaného *zákonodárce* a jeho zákon nám bude vzdálený. Kristus pro nás bude pouze poslušným Mojžíšovým učedníkem, *strážcem* Mojžíšova zákona. Přinejlepším bude posledním a největším z rabinů. Podle takové teolo-

gie bychom měli Kázání na hoře nazývat „Ježíšův Talmud“, protože v něm jenom vykládá Mojžíše a nejedná jako svrchovaný zákonodárce v plném slova smyslu.

Klíčová otázka, kterou se v této knize zabýváme, zní: „V čem vidí pisatelé biblických knih ten nesmírný význam desatera přikázání – kamenných desek?“ Jsou desky smlouvy opravdu neměnným Božím mravním zákonem, a tedy souborem pravidel pro život křesťana? Pokud na tuto otázku necháme odpovídat pouze Písmo, dostaneme odpověď:

Desatero přikázání je souborem základních podmínek staré smlouvy, kterou Bůh uzavřel s Izraelem na Sínaji.

Bible nás nikdy nevede k tomu, abychom si na tuto otázku odpověděli:

Desky smlouvy jsou „Boží neměnný mravní zákon.“

Naše kředa nebo konfese po nás takovou odpověď možná vyžadují, ale Písmo nám to nedovolí.

Pokud se diskuze přesune od desek smlouvy – desatera přikázání jako smluvního dokumentu ke kterékoli jednotlivé konkrétní povinnosti, kterou slova smlouvy obsahují a prikazují, měla by se příslušně změnit i naše otázka. Potom budeme mluvit o něčem úplně jiném. Otázka pak bude muset znít:

Je desatero přikázání – kamenné desky, *jak byly vydány na Sínaji*, tím nejuplnějším vyjádřením Božího mravního charakteru, které kdy bylo zjeveno, a je tedy naprosto dostačným předpisem pro to, jak by měli žít dnešní křesťané?

Na to bychom měli odpovědět:

Naprosto ne!“ Desky smlouvy – desatero přikázání, nejsou úplným vyjádřením zjeveného Božího charakteru a zajisté jsou nedostatečným předpisem pro život dnešních křesťanů, protože ti již žijí, na rozdíl od starozákonních Izraelců, pod Kristovou milostí.

Jak jsem už řekl: „Desatero přikázání, *jak je vykládají a uplatňují náš Pán a jeho apoštolové*, je životně důležitou *součástí* pravidel pro život dnešních křesťanů.“ To je ovšem něco docela jiného než prohlásit: „Desky smlouvy dané Izraeli jsou souborem pravidel pro život dnešních křesťanů.“

Když naléhavě tvrdíme, že kamenné desky jsou jen matným stínem v porovnání s Kristovými slovy v Kázání na hoře, nechceme tím ani v nejmenším zlehčovat Mojžíše – o nic víc, než bychom zlehčovali Árona, když tvrdíme, že on se svou službou skončil, protože Kristus je velebnějším místo Árona. Jestli trváme na tom, že budeme lidi posílat zpátky za Mojžíšem, aby přijali jeho službu, proč je také neposlat zpátky za Áronem, aby také přijali jeho službu? Cožpak Kristus nenaplnil právě tak proroctví o novém prorokovi, který bude povolán, aby nahradil Mojžíše (5. Mojžíšova 18:15-19), jako proroctví o ustanovení nového kněžství, které nahradí kněžství Áronovo?

Když se zabýváme jednotlivými přikázáními zapsanými na deskách smlouvy nezávisle na úloze, kterou ve smlouvě plní, stojí každé z nich výhradně na tom, jak je vykládají a uplatňují Kristus a jeho apoštolové. Některá přikázání zůstávají v platnosti přesně ve stejné podobě, v jaké byly vydány na Sínaji; jiná jsou pozměněna či pozvednuta na vyšší úroveň; jedno je zrušeno, nebo přinejmenším zcela převedeno do duchovní oblasti; a jiná jsou přehodnocena a rozšířena. Věřím, že náš Pán má plné právo provést kteroukoli z těchto změn. Mám Mojžíše rád a uznávám jeho velikost, ale Krista miluji daleko víc a jsem přesvědčen, že je nesrovnatelně větší. Kamenné desky opravdu byly tím nejpřesnějším mravním kodexem, který byl *do té doby* kdy vydán, ale Kázání na hoře představuje mravní kodex mnohem vyšší a náročnější než kamenné desky. Písma staré smlouvy musí být vykládána Písmy Nové smlouvy; slovníček pojmů, ve

62 KAMENNÉ DESKY

kterém najdeme vymezení skutečné svatosti pro dnešní Boží dítě, musíme hledat na konci Knihy, ne na začátku.

Desatero přikázání *obsahuje* značné množství neměnného zákona, které mu podléhá mravní jednání a který je pro dnešní církev stejně závazný, jako byl pro Izraelce. Toto stanovisko ovšem není totožné s názorem, který desky smlouvy ztotožňuje s takzvaným „věčným mravním zákonem“. Odmítám skálopevné přesvědčení některých teologů, že kamenné desky – jako *celek* a v té podobě, *jak byly vydány na Sínaji* – jsou „Tím nejvyšším mravním zákonem, který byl kdy vydán“, a že jsou tedy, „pokud jsou správně chápány, naprosto dostatečné, jako soubor pravidel pro život dnešního křesťana“. Takováto teologie jim brání přijmout jasnou realitu, že desatero přikázání je svébytný smluvní dokument, jímž je ustanoven Izrael jako národ.

Vím, že to může vypadat jako příliš přehnané zjednodušení, ale tak to není! Je to stejně jasné jako doktrína o ospravedlnění milostí – pokud vyjdeme z Písma samotného a dovolíme slovům a větám, aby znamenaly přesně to, co říkají. Proč se lidé odmítají dívat na desatero přikázání jako na svébytný smluvní dokument, když Písmo mluví tak jasně? Jak mohou popírat zřejmou skutečnost, že kamenné desky jsou hlavní součástí dokumentu „staré smlouvy“, která byla uzavřena s Izraelem a zrušena v Kristu?

Před několika lety jsem se zúčastnil jedné konference v Nové Anglii a přednesl jsem tam kázání, v němž jsem ukazoval, že hlavním účelem kamenných desek bylo usvědčit hříšníky z hříchu a připravit je na příchod milosti. Jeden mladý muž vystoupil s námitkou a řekl:

Souhlasím, že je to *jeden* z účelů zákona, ale ne ten *hlavní*.

Potom vysvětloval, že desatero přikázání bylo dáno vykopenému lidu jako „dozorce“ a mělo za úkol chránit evangelium a zabránit lidem, aby nezbloudili

na cestu hříchu a modloslužby. Když jsem se ho zeptal, zda jsem ve svém kázání podložil tuto myšlenku biblickými verši, odpověděl:

Ano, ale neukázal jste z Písma, co bylo *hlavním účelem* zákona.

Na to jsem řekl:

Ukažte mi vy oddily Písma, které dokazují to, co se pokoušíte tvrdit a co podle vás v mém kázání chybělo.

Po několika dlouhých minutách hlubokého přemýšlení se mládenec usmál a řekl:

Proč tak dogmaticky hájím něco, o čem se v Bibli nemluví ani v jednom verši?

Potom jsem s ním probíral některé z výše uvedených postřehů o úloze kamenných desek jako dokumentu právně závazné smlouvy. Nakonec se podívil:

Jak to, že jsem nikdy předtím nepřemýšlel o desateru přikázání ani jako o *smluvním dokumentu*, ani jako o dokumentu právně závazné smlouvy?

O něco dříve přiznal, že si právě vyslechl čtyři nahrávky na téma smluv, a že přečetl několik knih o správném vztahu mezi zákonem a evangeliem. Nemohl jsem odolat a poznamenal jsem:

Možná by se na to dalo odpovědět, že je to tím, že čteš moc knih a posloucháš moc kazet a málo čteš Bibli.

Znovu se usmál:

To by mohlo být ono.

Pojmy „mravní“, „obřadní“ a „občanský“ zákon nepocházejí z četby Písma. Je to literární prostředek, který se užíváním dostal na úroveň biblických pojmů. Představu *třídění* zákona je třeba nahradit pravdou, že základem, který v daném období určuje mravnost a svatost jednotlivce, je *smlouva*, které tento jedinec v tomto období podléhá. Dnešní křesťané dostali stejný příkaz, jaký dal Bůh už Izraeli:

◆ ... *bud'te svatí, neboť já jsem svatý.*
(1 Petrův 1:16b NBK)

Když nás Petr vybízí, abychom byli svatí (1. list Petruv 1:15-16), cituje ze Starého zákona (3. Mojžíšova 11:44-45; 19:2; 20:7 aj.). K uposlechnutí Petrova příkazu je ovšem nutno naplnit zásadně jiné požadavky než ty, které totéž přikázání zahrnovalo ve staré smlouvě. Nevidíme-li tento rozdíl, nebudeme schopni vidět správný vztah mezi zákony staré smlouvy a životem dnešního věřícího.

Nikdy neporozumíme, jak bylo možné, že starozákonní Židé mohli vstupovat do zákonných, polygamiích manželských svazků [viz. 2. Mojžíšova 21:10. pozn. překl.], dokud nepochopíme změnu ve smyslu příkazu „Svatí budete, neboť já jsem svatý“ jak je vydán v Nové smlouvě. Podle staré smlouvy mohl být David v Božích očích svatý i když žil v mnohoženství, ale dnešní věřící podléhající Nové smlouvě totéž udělat nemůže.^[28] Za staré smlouvy polygamie neznamena porušení sedmého přikázání („Nesesmílníš“ – 2. Mojžíšova 20:14; 5. Mojžíšova 5:18); je však porušením nového a vyššího mravního zákona, který vydal Kristus církvi v rámci Nové smlouvy (Matouš 19:1-9; 5:27-28; 1 Timoteovi 3:2). Buď Nová smlouva vymezení smilstva změnila, nebo David prožil celý život v mnohonásobném smilstvu.

Všichni bychom označili zákon zakazující požívání masa nečistých zvířat (3. Mojžíšova 11:44-46) za zákon „obřadní“ povahy a umístili bychom jej na „seznam obřadních zákonů“. Podobně bychom jistě byli nuceni zařadit úctu k rodičům (3. Mojžíšova 19:2-3) na „seznam mravních zákonů“. Duch svatý však ve staré smlouvě klade oba zákony na *jednu seznam*. Toto míšení zákonů je ještě názornější ve 3. Mojžíšově 19:18-19. V těchto dvou verších se setkává jedno ze dvou nejvyšších „mravních“ přikázání v celém Písmu („budeš milovat svého bližního jako sebe samého“), na nichž podle Ježíše (Matouš 22:37-40) spočívá *všechno*, čím je člověk Bohu povinován, s „ob-

řadními“ předpisy ohledně chovu zvířat, pěstování plodin a odívání.

Všimněte si:

◆ *Nebudeš se mstít synům svého lidu a nezanevřeš na ně, ale budeš milovat svého bližního jako sebe samého. Já jsem Hospodin. Dbejte na má nařízení. Když budeš připouštět dobytek, nesmíš křížit dvojí druh. Svě pole nebudeš osívat dvojm druhem semene. Nebudeš nosit šaty utkané z dvojího druhu vláken.*

(3. Mojžíšova 19:18-19)

V těchto verších ze 3. Mojžíšovy vkládá Duch svatý druhé největší „mravní“ přikázání z celého Písma přímo mezi zákony, které nelze označit jinak než jako „obřadní“. Uvědomoval si Ježíš, když vytáhl jednu větu ze souvětí ve 3. Mojžíšově 19:18 a udělal z ní druhé největší přikázání v celém Božím slově, jaký je její bezprostřední podtext? Ježíš evidentně nepovažoval desatera přikázání za nejvyšší mravní normu, která kdy byla vydána. Text, ze kterého cituje, ničím nenaznačuje, že přikázání ve verši 18 je významné „mravní“ přikázání, zatímco okolní zákony jsou pouze „obřadní“. Ani v něm nenajdeme sebe-menší varování, že se Bůh chystá vydat svrchované závažný příkaz. První i druhé „největší přikázání“ vypadají ve svém původním podtextu téměř jako poznámky mimochodem. Teprve když 3. Mojžíšovu 19:18 použije Kristus tak, jak to dělá v Matoušovi 22, stane se tato věta druhým ze dvou „největších přikázání“, na nichž spočívá veškerý ostatní zákon včetně desatera přikázání. „Shrnutím“ desatera přikázání nejsou 5. Mojžíšova 6:5 a 3. Mojžíšova 19:18. *Právě naopak!*

Prostudujme podtext „druhého největšího přikázání“ v 3. Mojžíšově 19:

◆ (1) *Hospodin promluvil k Mojžíšovi:*
(2) *Mluv k celé pospolitosti Izraelců a řekni jim: **Bud'te svatí, neboť já Hospodin, váš Bůh, jsem svatý.***
(3) *Každý měj v úctě svou matku a svého otce. Dbejte na mé dny*

odpočinku. *Já jsem Hospodin, váš Bůh. ... (18) Nebudeš se mstít synům svého lidu a nezanevřeš na ně, ale budeš milovat svého bližního jako sebe samého.* *Já jsem Hospodin. (19) Dbejte na má nařízení. Když budeš připouštět dobytek, nesmíš křížit dvojí druh. Svě pole nebudeš osívat dvojím druhem semene. Nebudeš nosit šaty utkané z dvojího druhu vláken. ... (26) Nebudete jíst maso s krví, nebudete se obírat hadačstvím ani věštěním. (27) Nebudete si přistřihovat na hlavě vlasy dokola, nezohavíš si okraj plnovousu. (28) Nebudete svá těla zizjovovat pro mrtvého ani si dělat nějaké tetování. Já jsem Hospodin. (29) Nezneuctíš svou dceru tím, že bys ji učinil nevěstkou, aby země nepropadla smilstvu a nebyla naplněna mrzkostí. (30) Dbejte na mé dny odpočinku a mějte v úctě mou svatyni. Já jsem Hospodin.*

(3. Mojžíšova 19:1-3; 18-19; 26-30)
Ani náš Spasitel, ani Mojžíš netřídili jednotlivé zákony ze 3. Mojžíšovy 19 do několika různých seznamů. Kapitola začíná výzvou „buďte svatí, neboť já jsem svatý“, kterou Petr dává i křesťanům (1. Petrův 1:15-16). Verše 3. Mojžíšovy 19 mluví o úctě k rodičům, o dodržování sabatu, o lásce k bližnímu („druhé největší přikázání“), a vzápětí pokračují zákazem směšování osiva, míšení tkanin a mezidruhového křížení hospodářských zvířat. Nelze přehlednout, že některé z těchto zákonů jsou svou povahou zásadně odlišné od jiných. Stejně nemožné je rozčlenit tyto verše na seznam „mravních“ a seznam „obřadních“ zákonů. Když ovšem tento zřejmý fakt uznáme, musíme buď

a) popřít, že 3. Mojžíšova 19:18 je druhým nejvyšším „mravním“ přikázáním v Bibli, jak učí sám Kristus, nebo

b) musíme připustit, že se zákony ze 3. Mojžíšovy 19 nedají rozčlenit na seznam „mravních“ a seznam „obřadních“ zákonů.

Učí tento oddíl, že druhé nejvyšší „mravní“ přikázání v Písmu („budeš milovat svého bližního jako sebe samého“) ve verši 19:18 patří na stejný seznam jako instrukce pro výrobu oděvů, chov dobytka a setbu obilí v bezprostředně následujícím verši 19:19? Hraje si snad Duch svatý s námi ve 3. Mojžíšově 19, anebo nám zřetelně ukazuje, jak je naprosto marné a chybné uvažovat v pojmech jako je seznam „mravních“ nebo seznam „obřadních“ zákonů?

Nezbývá než se divit, jak vůbec někdo může číst 3. Mojžíšovu 19:26 (kde je zakázána konzumace krve a provozování čarodějnictví), potom následující verš 19:27, kde se mluví o tom, jak si člověk nemá stříhat vlasy a vousy, a přitom se domnívat, že zákony staré smlouvy lze roztřídit na seznamy „občanských“, „obřadních“ a „mravních“ přikázání. *Všechna přikázání* ze 3. Mojžíšovy 19 byla pro Izraelce stejně důležitá a stejně závazná. Izraelce, který se snažil poslouchat Boha a „být svatý“ měl vůči Bohu povinnost přikládat svému stravování a účesu stejnou důležitost jako tomu jak se chová k rodičům, zda dodržuje sabat nebo zda miluje svého bližního. Zákony, které zakazují tetování, najdeme hned vedle zákonů, které zakazují udělat z vlastní dcery prostitutku, aniž by mezi nimi byl nějaký rozpoznatelný rozdíl co do důležitosti.

Izraelci, podléhající zákonu, nemohli ve 3. Mojžíšově 19 přijít na to, že přikázání „budeš milovat svého bližního jako sebe samého“ (19:18) je „druhou nejvyšší „mravní“ povinností“, kterou by měli plnit. Tento text mu nepřisuzuje o nic vyšší význam než přikázáním, která Izraelce učí, jak mají správně osívat pole. Dnes nic podobného ani zdaleka neplatí: podle Nové smlouvy je právě mezi těmito věcmi co do jejich důležitosti ohromný rozdíl. Jinými slovy: to, jak žil Izraelce, když se snažil uposlechnout přikázání „buďte svatí“ (3. Mojžíšova 19:2), se v mnoha ohledech

lišilo od toho, jak dnes žije křesťan, když poslouchá totéž přikázání (1. list Petřův 1:15-16). Povinnost být svatý je pro křesťany stejně klíčová, jako byla pro Izraelce, ale způsobem, jakými tuto povinnost plní, jsou zásadně rozdílné. Tento rozdíl však rozhodně nezjistíme nepodloženým vytvářením sbírek „občanského zákona“, „mravního zákona“ a „obřadního zákona“.

Netvrdíme, že neexistují jednotlivá přikázání, která jsou svou samotnou povahou „mravní“. Třeba 3. Mojžíšova 19:18 takovým přikázáním jistě je. Věříme také, že některá jiná přikázání jsou svou povahou „obřadní“ či „občanská“; příkladem je hned následující verš, 3. Mojžíšova 19:19. Tvrdíme však, že ani Mojžíš, ani Kristus, ani nikdo jiný v celém Písmu nikdy nevytvářel seznamy zákonů jednotlivých druhů a nepoužíval takové seznamy jako základ pro mravní versus obřadní či občanské chování.

Shrňme si, co bylo řečeno:

Za první: Mezi konkrétními pravidly, kterými se řídil Izraelce a kterými se řídí křesťan, když se snaží uposlechnout přikázání „buďte svatí, neboť já jsem svatý“ (3. Mojžíšova 19:2; 1. list Petřův 1:15-16), je propastný rozdíl. To se ukáže už při tom nejpovrchnějším porovnání obsahu 1. listu Petrova a 3. Mojžíšovy 19.

Za druhé: Hledání odpovědi na otázku, v čem tento propastný rozdíl spočívá, nevězí ve vytváření „seznamů“ různých druhů zákonů, které je zcela nepodložené. To prostě není možné. Žádný z autorů biblických knih, ať starozákonních či novozákonních, se o takové metodě ani v náznaku nezmiňuje.

Za třetí: Naše povinnosti vůči Bohu vymezují zákony právě té smlouvy, jejíž působnosti podléháme. Starou smlouvu doprovází řada nejrůznějších zákonů vydaných během doby prostřednictvím proroků. Ty všechny tvoří rovnocennou součást „Mojžíšova zákona“ a jsou tedy pro Izraelce, občana izraelské teokracie, všechny stejně závazné. Novou

smlouvu podmiňují nové, jakostně vyšší zákony, vydané Kristem nebo zprostředkované apoštoly, jež jsou všechny pro křesťana závazné, protože je občanem Kristova království. V Nové smlouvě již zákony izraelské teokracie nemohou platit.

Za čtvrté: Přikázání „buďte svatí, neboť já jsem svatý“ (3. Mojžíšova 19:2; 1. list Petřův 1:15-16) je v obou smlouvách stejné. Některé konkrétní zákony, které člověk musí dodržovat, aby byl svatý, však stejné nejsou. V mnoha případech je povinnost totéž, ale jsou také případy, kdy je radikálně odlišná.

Za páté: Cokoli, co je svou povahou „mravní“, je vždy mravní, už ze své podstaty. Ani samotný Bůh totiž nemůže činit, který je nemravný, prohlásit za mravní. Nemůžeme si ovšem dovolit pokoušet se bez jakéhokoli podkladu posuzovat, co do této kategorie spadá a co ne. Posloucháme všechny Boží zákony, které nám nařizuje poslouchat, a to prostě proto že to řekl. Bůh si může (a také to udělal) vybrat zákon, kterým se řídí určitý obřad, a prohlásit dodržování tohoto zákona za věc života a smrti. To platí jak o sabatu, tak o obřízce, když je Bůh prohlásí za smluvní znamení. Porušit kterýkoli z těchto „obřadních“ zákonů pro Žida znamenalo dopustit se těžkého „mravního“ (?) hříchu, prostě proto, že to byly hříchy proti smluvním znaméním (2. Mojžíšova 4:24-26; 4. Mojžíšova 15:32-36). Dotknout se za staré smlouvy mrtvého těla nebylo ze své podstaty „nemravné“, ale přesto to byl hřích [4. Mojžíšova 19:11-14. pozn. překl.]. Byla to pro Izraelce „mravní neposlušnost“, když pojedl krevety? Byla konzumace vepřového „nemravná“ (?) a změnil ji Bůh po Kristově příchodu na „mravně přijatelnou“? Takové nezodpověditelné otázky vznikají v důsledku snahy třídít přikázání podle jejich druhu.

Dokud nevidíme onen historický přesun od autority Mojžíšovy k naprosté a konečné autoritě Kristově, nepo-

chopili jsme poselství Nového zákona. Křesťané nepodléhají Mojžíšově zákonodárné autoritě.^[29] Podléhají autoritě Ježíše Krista jako nového zákonodárce. Křesťané nepodléhají staré smlouvě a neurčují podle ní své absolutní mravní normy – o nic víc, než podle ní neurčují svůj jídelníček. Podléhají Nové smlouvě a ta určuje všechny prvky jejich života a bohoslužby buď jednoznačným pokynem, nebo osobním uplatněním určité zásady. Tyto zásady budou často duchovním uplatněním nějakého zákona ze staré smlouvy. Příkladem může být třeba Pavlovo použití 5. Mojžíšovy 25:4:

♦ *V Mojžíšově zákoně je přece psáno: „Nedáš náhubek dobytčeti, když mlátí obilí“. Má tu Bůh na mysli dobytek? Není to řečeno spíše pro nás? ... (1. Korintským 9:9-10).*

To je názorná ukázka toho, jak věřící používá Písma staré smlouvy. Křesťané nejsou v žádném případě bez zákona. Podléhají vyšším zákonům a mají větší povinnost být svatí – kvůli Golgotě. Rozdíl mezi svatostí jednoho a svatostí druhého spočívá jak v konkrétních přikázáních, která poslouchají, tak v motivech, proč to dělají. To v žádném případě neznamená, že stará smlouva nevyžadovala kromě pouhého vnějšího přizpůsobení také poslušnost v srdci. Znamená to, že milost – ze své nejvlastnější povahy a díky kříži – od znovuzrozeného lidu může vyžadovat a také vyžaduje více, než kdy mohl vyžadovat dokonce i „dobrý, spravedlivý a svatý“ zákon.

Možná bude prospěšné ozřejmit to, co jsem právě řekl, pomocí ilustrace. Anglické kolonie v Americe podléhaly ústavě a zákonům Anglie až do roku 1776, kdy se sjednotily pod společnou ústavou a staly se z nich Spojené státy americké. Od této chvíle podléhají „novým pravidlům“. Zákony a ústava Anglie už nad žádným Američanem nemají žádnou právní moc. Anglické zákony jako takové pro naši zemi naprosto přestaly platit. K žádnému z anglických

zákonů se ve vůbec žádné věci nelze odvolávat jako ke konečné autoritě. Amerika se ocitla pod pravomocí nového ústavního dokumentu či smlouvy. Naprostou a konečnou autoritou se pro každého Američana stala Ústava Spojených států. Přesně stejný je vztah mezi deskami smlouvy vydanými Izraeli a Novou smlouvou vydanou církví. Základ, na němž stála a jímž se řídila izraelská teokracie, už pro církve neplatí.

Jistěže tvůrci americké ústavy pečlivě zvážili použití řady anglických zákonů, když tvořili zákony nové. Jenže o to nejde. Tím podstatným je změna, kterou v životě Ameriky způsobil přechod od anglického zákona k zákonu Spojených států. Tato změna je naprosta a úplná, bez ohledu na to, kolik zákonů je nových, kolik stejných, kolik změněných a kolik zrušených. Přesně to má Bible na mysli, když staví do kontrastu právně závaznou smlouvu, jíž podléhal Izrael, a milostivou smlouvu, jíž podléhá církev.

Musíme zkrátka skončit s tím, jak se snažíme a naopak necháváme nachytat na otázky, které nejsou biblické, ale čistě teologické, a pak se podle toho, kdo odpoví prostě „ano“ a kdo „ne“, navzájem označujeme buď jako antinomiány [*nomos = zákon, pozn. překl.*], nebo jako zákoníky. Právě tento způsob uvažování nás uzavírá do lidmi vytvořených systémů, které jsou nadřazovány Božimu slovu. Tento přístup lidí nutí rozdělovat se do nepřátelských táborů prostě jen podle toho, jak odpovědí na nějaký chyták.

Je hříchem proti Bohu a jeho církvi označovat křesťana jako antinomiána [*popírajícího zákon, pozn. překl.*] jen proto, že podle jeho přesvědčení je *sabat Boží znamení smlouvy zákona* (2. Mojžíšova 31:13) a ne „věčný a neměnný mravní zákon“. To platí dvojnásob, pokud obviněný tvrdí a jasně učí, že Ježíš zbylých devět přikázání znovu vyhlásil, takže jsou pro křesťana stejně mravně závazná, jako byla pro

Žida. Takový člověk je přinejhorším jen z jedné desetiny antinomián a z devíti desetin „nomián“, který [Kristův] zákon ctí a miluje.

Stejně hříšné je označovat někoho za „zákoníka“ jen proto, že věří ve všech deset přikázání, tak jak jsou zapsána na kamenných deskách, a snaží se je poslouchat. To platí dvojnásob, pokud obviněný věří a jasně učí, že touto poslušností není ani spasen, ani si své spasení neudržuje. Poslouchat to, o čem jsme upřímně přesvědčeni, že je to Boží vůle zjevená výslovně v objektivně daných přikázáních, *není zákonictví!* Je to důkaz svatého srdce! Někteří z nejbožnějších lidí, které znám, upřímně věří, že sabat je mravní přikázání závazné pro dnešní křesťany. Hluboce si jich vážím a nepřipustil bych, aby někdo jen naznačoval, že jsou to zákoníci. Souhlasím, že nerozeznání toho, *které zákony* nám Bůh ukládá dodržovat, může vést k zákonickému způsobu života; to ovšem vůbec není nevyhnutelné. V tom případě, problémem zajisté nevězí v zákonickém srdci, ale v nepochopení pravdy Božího slova. Přesně tímhle problémem se zabývá Pavel v 1. Korintským 8-10 a v Římanům 14. Všimněme si, že slabšího bratra neoznačuje jako zákoníka ani silnějšího jako antinomiána.

Shrnutí

Biblický význam kamenných desek spočívá v tom, že jsou dokumentem smlouvy, v níž bylo zakotveno postavení Izraele jako národa. V Nové smlouvě musí o trvání nebo zrušení jednotlivých zákonů z tohoto smluvního dokumentu rozhodnout Kristus. Některé povinnosti jsou v obou smlouvách vyjádřeny doslova stejně, ale přesto jsou v každé smlouvě definovány jinak. Některé příkazy jsou ze staré smlouvy převzaty beze změny a některé jsou změněny. Postavení církve jako svatého národa spočívá na základě Kristova díla smíření. Kristus je naplněním každého náznaku a předobrazu. Život a bohoslužba

Božího lidu Nové smlouvy jsou postaveny na Písmech Nové smlouvy, vydaných prostřednictvím apoštolů a proroků. Církev je povinna zachovávat přikázání, která jí dal její nový zákonodárce Ježíš Kristus, v té podobě, v jaké je vydal. Přestaňme hřešit proti svým bratřím tím, že se pomocí svých teologických systémů navzájem označujeme nálepkami „antinomián“ nebo „zákoník“. Položme si místo toho otázku: „Souhlasí můj postoj vůči mému bratru s Pavlovou výzvou a požeháním Galatským?“

♦ *Já však se zanic nechci chlubit ničím, leč křížem našeho Pána Ježíše Krista, jímž je pro mne svět ukřižován a já pro svět. Neboť nezáleží na obřezanosti ani neobřezanosti, nýbrž jen na novém stvoření. A všem, kdo se budou řídit tímto pravidlem, Izraeli Božím, pokud a slitování. (Galatským 6:14-16)*

Naplníme tedy zjevnou Boží vůli, abychom se navzájem milovali vroucně a celým srdcem (1. list Petřův 1:22), my všichni, kdo se nechlubíme ničím jiným než Ježíšem Kristem, tím ukřižovaným, a kdo upřímně žijeme podle pravidel jednání, v nichž je jasně zjevena Boží vůle pro jeho vykoupouou církve.

[23] Viz John G. Reisinger: But I Say Unto You, ... Knihu lze získat prostřednictvím nakladatelství New Covenant Media.

[24] William Hendrickson: New Testament Commentary, Ephesians (Komentář k Novému zákonu, Efezským), str. 142.

[25] John R. W. Stott: God's New Society: The Message of Ephesians, str. 107, (Efežanom, str. 93). Zdůrazňuji já. Další skvělou prezentací stejného stanoviska uvádí Loraine Boettner v The Meaning of the Millenium: Four Views (Význam milénia: Čtyři pohledy), ed. Robert G. Clouse, str. 95-103.

[26] To není v rozporu s tím, co jsem řekl dříve. My se dnes můžeme na určité přikázání dívat jako na přikázání „obřadní povahy“, a považovat je proto za nezávazné. Přesně totéž ovšem Izraelec nesměl udělat nikdy. Byl právě tak „mravně“ zavázán dodržovat potravní předpisy, jako kterékoli přikázání z desatera. My můžeme, pokud to dokážeme, rozlišovat mravní, obřadní a občanské předpisy a jednat podle toho. Izraelec si mohl uvědomovat, že

modloslužba se svou povahou liší od požívání nečistých potravin, ale neměl dovoleno na základě vědomí tohoto rozdílu jedit a nečisté potraviny jíst. „Mojžišův zákon“ byl jedno klubko nití, jediný úhledný balíček a žádná skládačka.

[27] Jeden přítel se rozhodl přečíst si celý Pentateuch a třemi barvami v něm vyznačit mravní, občanské a obřadní zákony. Ke svému úžasu brzy zjistil, že to vůbec nejde. (Viz str.77.)

[28] Viz John G. Reisinger: But I Say Unto You, ... V této knize se zabývá přechodem od pravidel, kterým podléhalo lidské jednání v Izraeli, k pravidlům, kterými se řídí jednání lidí v církvi. Chápat tuto změnu je životně důležité, zvláště vzhledem k rozdílnému pohledu na mnohoženství a snadný rozvod, které stará smlouva umožňovala. Knihu lze získat prostřednictvím nakladatelství New Covenant Media.

[29] Viz John Reisinger: Christ, Lord and Lawgiver Over the Church (Kristus, Pán a zákonodárce církve). Knihu lze získat prostřednictvím nakladatelství New Covenant Media.

11. Závěry

Přišel čas, kdy musíme tvrdit na tom, aby se v diskuzích o biblických otázkách vycházelo z Bible samotné, a ne ze zkostratělé teologie a z kréd. Pokud jsou naše kréda a naše teologie skutečně biblické, stačí se podívat do Písma na verše, ze kterých byly na počátku odvozeny věroučné články, které nyní hájíme. Jsou-li v Bibli oddíly, které jasně učí pravdy, které naši otcové vtělili do kréd, pak tyto oddíly v Bibli *stále jsou a stále učí tytéž pravdy*. Pocitivý učitel Bible by měl uvítat příležitost vzít Bibli do ruky a dokázat z *textu* biblickou správnost svého přesvědčení. Pokud se nemůže nebo prostě nehodlá pokusit doložit své učení Bibli samotnou, a místo toho tvrdí, že „všechny tyto otázky už jsou s konečnou platností vyřešeny v krédu“, ukazuje názorně, jaký je jeho skutečný postoj k Božím slovu i ke krédu – zda má pro něj *konečnou autoritu* Boží slovo nebo krédo! Také to může naznačovat, že ti, kdo kréda původně formulovali, se občas, když postrádali skutečný text Písma, uchýlovali k předsudkům a spekulacím.

Je to znepokojivé pomýšlení, že to, co člověk považuje za Boží vůli, nakonec možná vůbec nemusí být biblické. Pokud moji křesťanskou totožnost zahrnují jemnější teologických systémů a kréd, pak zpochybňovat tyto systémy a kréda znamená brát v potaz to, jak jakožto křesťana vnímám sám sebe. To je možná jeden z důvodů, proč se dnes někteří lidé raději utíkají ke krédům a odmítají se bavit o Božím slově samotném.

Když se nás někdo zeptá, zda se život dnešního křesťana řídí „mravním zákonem“, míněny desky smlouvy, měli bychom odpovědět:

Život křesťana se řídí celým Božím slovem (2. Timoteovi 3:16-17); souborem pravidel pro život křesťana je veškerá Boží vůle zjevená ve všech šestašedesáti knihách Písma.

Tazatel užívá mimobiblický pojem (totiž „mravní zákon“) zatížený teologickým obsahem, který nepochází z textu Písma. Nezáleží na tom, jak je tento pojem starobylý či účtyhodný, ani na tom, jak výhodným a přijatelným shledávají jeho užívání teologové; není to Boží slovo. Tazatel *nepokládá biblickou* otázku. *Pokládá teologickou* otázku. Navíc vymezuje pojmy své otázky na *základě svého vlastního teologického systému, a nikoli na základě Písma*. Ať je to záměrné či ne, tato otázka se stává pastí: ten, kdo neodpoví správně – v souladu s krédem – dostane ohavnou nálepku „antinomián“. Až k takovému nařknutí vede používání mimobiblických pojmů, jakoby pocházeli z bible. Navíc, jsou-li tyto mimobiblické pojmy zatíženy teologickým předpojetím, které nepochází z textu Písma, ale „vmísilo“ se do něj používáním jistých „dobrých a nutných důsledků“, které „lze odvodit“ z *daného teologického systému* je situace obviněného z antinomianismu ještě „bezvýchodnější“. Tazatel obviňuje, vyslýchá a usvědčuje z kacířství každého, kdo s ním nesouhlasí. Inkvizitor se výhradně opírá o své vlastní teologické pojmy, nikoli o pojmy

z Písma. Otázka neprojevuje nejmenší zájem o to, zda tázaný věří Bibli; zaměřuje se na to zda věří právě tomu výkladu Bible, který vyjadřuje kredo. Situaci, kdy jsou lidé rozděleni do mnoha různých skupin a všichni jsou přesvědčeni, že jen oni a nikdo jiný mají tu „pravou církev“, vystihl John Newton:

V zásadních věcech s nimi souhlasím se všemi, ve vedlejších se se žádnými z nich nerozcházejím více, než se rozcházejí mezi sebou navzájem. Všichni uznávají svou omylnost, a přece se rozhodují, jako by byli neomylní, jelikož všichni, jedni po druhých, očekávají, že se *k nim připojím*, beru-li jen trochu ohled na autoritu a důstojnost Pána Ježíše jako hlavy církve. Ale právě tento ohled, na který upozorňují, mi brání připojit se ke kterémukoli z nich. Nedovedu si totiž představit, jak bych měl ctít Kristův královský úřad hlavy církve tím, že ho přijmu jako hlavu *strany či frakce* jeho lidu s vyloučením všech ostatních.

Každá strana mluví o svobodě a zní to poctivě; při vysvětlení se ale ukáže, že jde stěží o něco víc než o toto: dají mi svobodu myslet tak, jak *myslí oni*, a jednat tak, jak *jednají oni* – což pro mne, který si činím nárok na to myslet sám za sebe a jednat podle toho, co mi nařizuje mé vlastní svědomí, žádná svoboda není. Proto jsem si udělal takovéto závěry: že je všechny budu milovat a že s nimi všemi zůstanu v přátelských vztazích potud, pokud mi je prozřetelnost přivede do cesty *ja potud, mohl dodat, pokud mi to oni dovolí! pozn. A.W. Pink*], ale že budu pevně stát ve svobodě, kterou mi vydobyl Kristus, a žádnému nebudu říkat „Mistře“, a budou-li se ho jiní snažit ctít silným zdůrazňováním záležitostí opírajících se o pochybné argumenty, měl bych ho já ctít úsilím ukázat, že jeho království není z tohoto světa ani v něm nejde o pokrm, nápoje,

vnější předpisy a příslušnost ke stranám, ale o spravedlnost, pokoj a radost v Duchu svatém a že nezáleží na obřezanosti ani neobřezanosti, ale na novém stvoření a na víře, která se uplatňuje *láskou*.^[30]

V některých případech jsou si lidé přesně vědomi toho, co dělají. Přesto v tom pokračují, protože je to jediný způsob, jak mohou udržet teologické stanovisko, které nelze uhájit pomocí biblického textu. Tito lidé přistupují k obraně stejně jako arminiani, když jsou požádáni, aby diskutovali o deváté kapitole listu Římanům. Když nějaký uctívaný „systém“ zakolísá pod vahou Božího slova samotného, vycítí někteří samozvaní obhájci „Boží pravdy“ nebezpečí a hned sahají po krédech, nálepkách a čemkoli dalším, čím by mohli omluvit svou neochotu zabývat se vlastním textem Bible. Jak si jinak máme vysvětlit, čím to je, že se někteří lidé tolik bojí podívat do Písma a diskutovat o jeho verších?

Už jsem mluvil o tom, že když někdo řekne:

Desatero přikázání je souborem pravidel pro můj život,

říká ve skutečnosti:

Desky smlouvy, na nichž byly založeny a jimž podléhaly život a bohoslužba Izraele, představují pravidla pro můj život v dnešní době.

Oba výroky znamenají přesně totéž. Pokud nemůžeme vyslovit obě tato tvrzení, pak podle Bible nemáme právo vyslovit *ani jedno z nich*. Nemůžeme přece tvrdit, že *desatero přikázání*, jak je zaznamenáno ve 2. Mojžíšově 20 nebo v 5. Mojžíšově 5, shrnuje pravidla křesťanského života, o nic více, než bychom mohli říci, že *desky svědeckví*, které určovaly podmínky smluvního vztahu mezi Bohem a Izraelem, představují pravidla pro život dnešní církve. Když ale tvrdíme, že

přikázání desatera, jak je jedno po druhém vykládá a uplatňuje Kristus, představují jednu z podstatných součástí souboru pravidel pro život dnešní církve,

70 KAMENNÉ DESKY

potom mluvíme biblicky jako věřící Nové smlouvy. Také můžeme říci:

Trvale platné a neměnné mravní principy, jež podírají jednotlivé povinnosti, které jsou v desateru přikázání zahrnuty, jsou v dnešní době důležité jako základ našich mravních povinností [jež určil Kristus, pozn. překl.].

To obojí ale znamená něco úplně jiného než prohlášení:

Desatero přikázání je soubor pravidel pro život dnešních křesťanů.

Když říkáme takové věci, neznamená to v žádném případě, že bychom znevažovali Mojžíše nebo že bychom popírali, že křesťanův život podléhá určitým pravidlům vyjádřeným v podobě jasných objektivně daných mravních přikázání. Kristus je nový zákonodárce a jeho zákony jsou mnohem obsáhlejší než si Mojžíš vůbec kdy mohl představit. Slova zapsaná na kamenných deskách byla nejuplnějším zjevením mravních norem, které bylo do té doby kdy vydáno. Ovšem pro dítě milosti, které podléhá Nové smlouvě a ve kterém přebývá Duch svatý, tento soubor norem není dost úplný. Není spravedlivé nazývat kohokoli „antinomiánem“ (což označuje toho, kdo je „proti zákonu“) za to, že učí – a trvá na tom – že Kristův zákon je vyšší zákon než ten, který byl dán Izraeli na kamenných deskách. Jak je vůbec možné vykonstruovat ze skutečnosti, že někdo rozpoznává úplnější, dokonalejší zjevení Božího mravního charakteru, obvinění z „protizákonosti“? S použitím naprosto stejné logiky bychom mohli každého, kdo nesouhlasí s tím, co říkáme v této knize, obvinít, že je „proti Kristu“, a označit ho jako „antikrista“. Jistě by to bylo nespravedlivé a nesmyslné obvinění; nebylo by ale o nic nespravedlivější a nesmyslnější než nás označit nálepkou „antinomiáni“ jen kvůli našemu přesvědčení, že Mojžíšův zákon není pro nás křesťany dost vysokou normou!

Když se podíváme do konkordance a vyhledáme si, kde Písmo používá

slova „zákon“ nebo „zákony“, zažijeme téměř překvapení. Od 2. Mojžíšovy 20 a výše, se s pojmem zákon(y) setkáváme prakticky na každé stránce [155 krát v ČEP, pozn. překl.]. Ovšem před 2. Mojžíšovou 20 se slovo „zákon“ v podstatě nevyskytuje [3 krát v ČEP, nejedná se zde však o zákon ze Sínaje; angl. překlady zde ve dvou případech používají častěji slovo „nařízení“ a jednou „zákony“, pozn. překl.].

Bereme-li Pavla za slovo, když říká „před zákonem“ a „přistoupil zákon“ (Římanům 5:13, 20), pak bychom neměli očekávat, že někdy před Sínají na pojem „zákon“ narazíme. Objevíme jeden výskyt slova „zákony“ (v množném čísle) v souvislosti s Abrahamem, který dbal na Boží zákony (1. Mojžíšova 26:5), ale ani text sám ani jeho podtext tyto zákony, s výjimkou obřízky, blíže nespecifikuje. [V ČEP je slovo „zákon“ před Sínají použito ještě v 2. Mojžíšově 13:9 a 16:4; ve smyslu nařízení nikoli ve smyslu desky smlouvy, pozn. překl.]

Účel naší knihy přesně vystihl Pavel:

- ◆ (19) Jsem svoboděn ode všech, ale učinil jsem se otrokem všech, abych mnohé získal. (20) Židům jsem byl židem, abych získal židy. Těm, kteří jsou pod zákonem, byl jsem pod zákonem, abych získal ty, kteří jsou pod zákonem – i když sám pod zákonem nejsem. (21) Těm, kteří jsou bez zákona, byl jsem bez zákona, abych získal ty, kteří jsou bez zákona – i když před Bohem nejsem bez zákona, neboť mým zákonem je Kristus. (1. Korintským 9:19-21)

Všem chci ukazovat přesný obraz našeho Pána a jeho slavného evangelia milosti. Jsem si vědom, že někteří jsou „pod zákonem“ v nesprávném smyslu a jiní jsou pod nesprávným zákonem. Chci, aby bylo jasné, že nejsme „pod zákonem“ v tom smyslu, v jakém byl pod zákonem Izrael, ale přesto nejsme bez zákona. Ve skutečnosti jsme pod pravým Božím zákonem: pod zákonem

Kristovým. Ten pravý, plný a konečný Boží zákon nám byl dán v našem Pánu Ježíši Kristu, jehož pokládám za pravého zákonodárce, který nahrazuje Mojžíše zrovna tak, jako nahrazuje Árona coby velekněze. Posílat věřícího Nové smlouvy, aby hledal Boží vůli u zákonodárce staré smlouvy, by mě nenapadlo o nic více než ho posílat zpět k Áronovi pro ujištění, že mu jsou odpuštěny hříchy.

Ta jediná otázka, na kterou jsem se snažil dát odpověď, nemá nic společného s tím, zda je křesťan povinen dodržovat jasná Boží přikázání. Na tom, že jedním ze znaků každého skutečného Božího dítěte je to, že se podřizuje zjevené Boží vůli, se shodneme všichni. Otázka nezní, zda se řídíme objektivně danými přikázáními nebo jakýmsi mlhavým pocitem, kterému se říká láska. A opět souhlasíme, že Boží pravda je předávána slovy; jak absolutními výroky, tak jasnými principy. Rozpor se objeví tehdy, když trváme na tom, aby naše etika začínala a končila křížem, ne Sinají. Jaké praktické důsledky má to, co tvrdím, pro církve a pro jednotlivé křesťany? Dělán snad mnoho povyku pro nic? Upevňovat, i jakkoli nevědomě, teologické stanovisko za cenu snižování biblických norem svatosti považují za vážnou chybu a teologie smlouvy se jí podle mne dopouští.

Pokud Kázání na hoře a listy Nové smlouvy opravdu učí vyšší a duchovnějšou normu pro svatý život než Mojžíšův zákon, nesnižujeme vlastně ve jménu svatosti samé skutečnou normu svatosti, podle níž má křesťan žít, když ho posíláme zpátky za Mojžíšem, aby se etice a mravnosti učil právě od něj? A nedělá teologie smlouvy právě toto? Uznávám, dělají to z upřímného přesvědčení, že Mojžíš byl největším zákonodárce, který kdy žil, a právě ten zákon, který Bůh Mojžíšovi dal, je tím „jediným, úplným, konečným, věčným a neměnným mravním Božím zákonem“. Proto jsou také nuceni trvat na tom, že „Ježíš Kristus nemůže vydat a

nevydává žádné zákony, které by jakýmkoli způsobem měnily ‚mravní zákon‘ zapsaný na kamenných deskách“.

V konečném důsledku jde o porovnání autority Krista jako Pána a autority Mojžíšovy. Je nositelem plné a konečné autority zákon vydaný Mojžíšem a je Kristus pouze tím, kdo Mojžíše správně vykládá a uplatňuje, nebo je Kristus novým zákonodárce, který Mojžíše převyšuje a nahrazuje jeho zákony vyššími? Jedno, nebo druhé? Opravdu mají Mojžíš a Kristus stejnou pravomoc nad životem církve a nad křesťanovým svědomím? Měl Petr nakonec přece jen pravdu, když chtěl postavit po jednom stanu pro Mojžíše, pro Eliáše i pro Krista? [*Matouš 17:4, pozn. překl.*]

V praxi vytváří klasická teologie smlouvy dvouúrovňový systém mravnosti a svatosti. A Mojžíš v něm naneštěstí představuje tu vyšší úroveň. Dovolte, abych uvedl praktický příklad, nejen abych toto své tvrzení doložil, ale také abych názorně ukázal, jak se to projevuje v pastorační a kazatelské praxi. Řekněme, že k pastorevi přijde do poradny manželský pár. Ne snad, že by někdo z nich porušil Boží zákon tím, že by se byl dopustil nevěry, o tom nemůže být ani řeč, ale jejich manželství je na tom stejně opravdu hodně špatně. Máte představu? Všimli jste si, co jsem právě provedl? Předefinoval jsem biblické příkazy ohledně manželství v pojmech dvouúrovňové etiky. Použil jsem slovo „nevěra“ ve smyslu pouhé sexuální nemravnosti a porušení „svatého Božího zákona“ zapsaného do kamene. Také jsem dal zřetelně najevo, že ať tyto manželé porušili jakákoli další biblická pravidla pro manželství, tato pravidla nespadají do stejné kategorie jako „skutečný Boží zákon“ zapsaný do kamene.

Je zřejmé, že jeden nebo oba byli velmi neposlušní v některých nařízeních, které Boží slovo o manželství učí. Jenže dvouúrovňová etika rozlišuje jednak skutečná přikázání (rozuměj desatero přikázání), a dále výborně,

72 KAMENNÉ DESKY

velmi prospěšné duchovní rady shromážděné v novozákonních epistolách. Tato pravidla, která nám předkládá Pavel a další, jsou úžasnými duchovními vodítky a pro úspěšné manželství jsou nezbytná, ale jsou na nižší úrovni než „Boží mravní zákon“.

Co jim pastor řekne? Jistě se s nimi nebude vracet až ke kamenným deskám, protože

a) nebylo porušeno žádné z těchto „neměnných příkázání“ a

b) žádné z deseti příkázání se tohoto problému přímo netýká, jelikož ani jeden z nich „neporušil zákon“ nevěrou.

Manželé „pouze“ porušili nebo neposlechli teologii manželství, jak ji ve svých listech podává Pavel, ale „zákon neporušili“. Pastor se s nimi podívá na Pavlovy listy (etika nižší úrovně) a vyjde od pravdy kříže. Bude jim na základě vykoupení (ne na základě neměnného mravního zákona zapsaného na deskách) domlouvat, aby začali v životě uplatňovat duchovní principy, které jim Pavel předkládá. Bude je ujišťovat, že to je jediná cesta ke šťastnému manželství. V podstatě říká toto:

Naléhavě vás žádám, abyste se řídili těmito biblickými principy, ale ať to uděláte nebo ne, v žádném případě nesmíte porušit Boží zákon a zcizoložit.

Hlavní je ta vyšší úroveň, desatero příkázání; neposlušnost vůči němu je předmětem kárného řízení před církví. Pavlovy listy obsahují vynikající duchovní doporučení, ale na úrovni „Božího zákona“ nejsou; neposlušnost vůči nim je předmětem dalších poradenských setkání s pastorem. Ne, můj milý čtenáři, nevymýšlím si ani nepřeháním. Tato scéna se v pracovnách mnoha pastorů odehrává dnes a denně. Není snad každému zřejmé, že se Pavlovým slovům nepřiznává takové autority nad křesťanovým svědomím jako Božím příkázáním zapsaným na kamenných deskách? A není nám stejně zřejmé, pokud naše svědomí není zasoubeno s krédem, co je skutečnou příčinou této

nešťastné situace? Je to hlavní důsledek dvouúrovňové etiky, která staví Mojžíšův zákon nad Pavlova slova.

Co tím chci říct? Že by „rady“ z Pavlových listů měly mít pro křesťanova svědomí stejnou váhu jako desatero příkázání? Ne; tvrdím, že mají mít *větší váhu!* Pavlova slova jsou Božím slovem právě tak jako ta, která byla zapsána na kamenných deskách. Pokud chápeme posloupnost zjevení, je nám jasné, že by Pavlova slova měla a musí mít ve svědomí věřícího Nové smlouvy *vyšší autoritu* než cokoli, co kdy napsal Mojžíš! Dokud naše teologie říká, že kamenné desky jsou nejvyšší normou svatosti, která kdy byla vydána, není možné dosáhnout toho, aby Kristovo učení Nové smlouvy, vydané prostřednictvím jeho apoštolů vedených jeho Duchem, mělo ve smyslu praktické zkušenosti váhu absolutního zákona ať už v životě církve nebo ve svědomí jednotlivých věřících. Triumf, jímž byl vyvýšen Mojžíšův zákon za cenu snížení Kázání na hoře a Pavlových listů, vyznívá naprázdno. Nemůžeme do své teologie zavést dvouúrovňovou etiku s Mojžíšem na vyšší úrovni, aniž bychom totéž začali provozovat i v běžném životě. Není možné, aby byl Mojžíš v naší teologii pánem principů mravnosti a Kristus v našem každodenním životě Pánem praktické mravnosti!

Tou největší tragédií, k níž vedlo nesprávné pochopení skutečného místa a účelu desek smlouvy v historii vykoupení, je to, že těmto deskám byla přisouzena role, kterou jim Bůh nikdy nedal. Bible jasně učí, že napřed je nutné vyhnat ze svědomí zákon, než se bude moci v životě věřícího objevit skutečná svatost. Bunyan, stejně jako Pavel v Galatským 4, trvá na tom, že musíme zákon „vyhnat“. Jednou z nejobtížnějších otázek v diskuzi o zákoně a milosti je tato:

Jak mohl „dobrý, spravedlivý a svatý“ Boží zákon zplodit ten dav zákonických skutkařů, kteří ukřivovali našeho pozeňhaného Pána?

Jedna z možných odpovědí je jednoduchá:

Proč musela být otrokyně Hagar, předobraz zákona (Galatským 4:21-31), vyhnána z Abrahamova domu? Proč nemohl být její syn dědicem spolu s Izákem?

Hagar byla vynikající služebnou, ale nikdy z ní neměly pocházet Abrahamovy děti. Mojžíšův zákon je vynikajícím a nepostradatelným služebníkem evangelia, ale podle Božích záměrů z něj nikdy neměla pocházet svatost. Všechno, co se zrodilo ze zákona, stejně jako Izmael, jehož porodila Hagar (zákon), musí být vyhnáno. Zákon plodí pouze ovoce těla, které vede ke smrti.

Každý pokus dosáhnout svatého života podřizováním svědomí Mojžíšovi znamená dávat Mojžíšovi úkol, který pro něj Bůh nikdy neměl v plánu. Navíc, upírá pravému ženichovi plná práva manžela.

Nejde o to, zda je svatost podstatná. Všichni zúčastnění v této diskusi souhlasí, že je, samozřejmě! Předmětem sporu je otázka, co je tím zjevením, jemuž jedinému můžeme podříditi svá srdce a svědomí, abychom tak nesli ovoce, které bude pro Boha přijatelné. Jedna skupina říká: Bez Mojžíše není svatost. Já říkám: Všechno a ve všem Kristus, a svatost je zaručena. Úkolem zákona bylo osvědčovat z hříchu a přinášet smrt. Od Boha to byla nesmírná milost, že vydal „dobrý, spravedlivý a svatý zákon“, aby nás zbavil vší naděje, že bychom si odpuštění mohli zasloužit. Když však zákon tento úkol splnil, byl se svou prací hotov. Pokud chápeme roli zákona nesprávně, uniká nám nejen jeho skutečný účel, ale také ještě větší sláva Nové smlouvy: že totiž Ježíš Kristus je tím nejúplnějším a konečným zjevením Božího charakteru.

[30] John Newton, podle citace v A. W. Pink: An Exposition of Hebrews (Úvod do listu Židům), sv. 3., str. 330. Komentář v hranatých závorkách doplnil A. W. Pink.

Dodatek A Hermeneutika a Trojice

Jednou z hlavních myšlenek této knihy je nezbytnost užívání biblického textu, když je pokládán základ pro jakékoli učení. Odmítáme domněnku, že bychom mohli některý bod učení prokázat pomocí pouhé logiky bez konkrétního textového podkladu v Písmu. „Dobré a nutné důsledky“, které „lze odvodit“ ze skutečných textů Písma, a „dobré a nutné důsledky“, které „lze odvodit“ ze zásad určitého teologického systému, jsou dvě různé věci.

Protože trváme na principu, že jediným použitelným materiálem na základní kameny pro každé biblické učení je text Písma, obviňují nás někteří lidé, že jsme jako Svědkové Jehovovi. Jedním z argumentů, jimiž Svědkové Jehovovi zdůvodňují své odmítnutí trojičního učení, je ten, že slova „Trojice“, „trojiční“ či „trojjedinost“ nejsou biblické pojmy. V Písmu není jediný verš, v němž by se tato slova vyskytovala. Oponenti našeho stanoviska mezi evangelikály se nás ptají: „A co učení o Trojici? Ukažte nám jediný verš, který toto slovo zmiňuje. Máme zahodit i Trojici jen proto, že žádný konkrétní verš tuto doktrínu neučí?“

Tohle je falešná stopa, kterou teologové smlouvy používají, aby si ospravedlnili teologické pojmy jako „smlouva skutků s Adamem“ a „mravní zákon“, které nemají žádný podklad v textu Písma. Westminsterská konfese zavádí tyto pojmy takto:

... zlíbilo se Hospodinu uzavřít s ním druhou smlouvu, *obecně zvanou smlouva milosti* ... (kapitola VII., oddíl III.).

Nebo:

Vedle tohoto zákona, *obecně zvaného mravní zákon* ... (kapitola XIX., oddíl III.).

Když konfese říká „obecně zvaný tak a tak“, má ve skutečnosti na mysli: „Jsme přesvědčeni, že tento pojem vyjadřuje biblickou skutečnost či biblické učení.

Náš systém se bez něj neobejde, ale nemáme k dispozici žádný určitý biblický oddíl, který by jej potvrdzoval.“ Fráze „obecně zvaný“ znamená, že teologové daný pojem celou dobu používají.

Dovolte, abych ukázal, že toto srovnání se Svědky Jehovovými je důsledkem chybné úvahy. Takzvanou „smlouvu skutků s Adamem“ neodmítáme jen proto, že se v 1. Mojžíšově 1-3 slovo „smlouva“ nevyskytuje. Ani názor, že desatero přikázání je „Boží mravní zákon“, nepopíráme jen proto, že tak tato přikázání nikdy nenazývá Písmo. Odmítáme tyto výrazy prostě proto, že nevyjadřují biblickou pravdu. V Písmu nikde nenacházíme žádnou takovou myšlenku jako smlouva skutků s Adamem, na jejímž základě by si Adam mohl zasloužit život, jaký dosud neměl, ani představu, která by odpovídala „mravnímu zákonu“ v tom smyslu, v jakém tento pojem používají teologové smlouvy.

Otázka zní:

Používá Bible někdy pojem ‚mravní zákon‘?

Otázka zní:

Rozlišuje Bible tři kategorie mojžíšových zákonů: mravní, obřadní a občanské?

Podobně, otázka zní:

Používá Bible slovo ‚Trojice‘?‘“

Otázka zní:

Vyjadřují konkrétní texty Božího slova trojiční učení?

Mezi učením o trojjedinosti a učením o trojím druhu zákona je nesmírný rozdíl. Co přesně učí trojiční učení? Dovolte mi vyjmenovat jednotlivé prvky, z nichž se učení o Trojici skládá, a podívejme se, zda se každý z nich opírá o konkrétní oddíl Písma.

Bůh je jen jeden:

- ◆ **Slyš, Izraeli: Hospodin, náš Bůh, Hospodin je jeden!**
(5. Mojžíšova 6:4 NBK)
- ◆ Bůh Otec je Bůh:
- ◆ **Neusilujte o pomíjející pokrm, ale o pokrm zůstávající pro život věčný; ten vám dá Syn člověka, jemuž**

jeho Otec, Bůh, vtiskl svou pečeť.
(Jan 6:27)

Boží Syn je Bůh:

- ◆ **Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.**
(Jan 1:1)
- ◆ **A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milostí a pravdy.**
(Jan 1:14)

Duch svatý je Bůh:

- ◆ **Ale Petr mu řekl: „Ananiáši, proč satan ovládl tvé srdce, že jsi lhal Duchu svatému a dal stranou část peněz za to pole? Bylo tvé a mohl sis je přece ponechat; a když jsi je prodal, mohl jsi s penězi naložit podle svého. Jak ses mohl odhodlat k tomuto činu? Nelhal jsi lidem, ale Bohu!“** (Skutky 5:3-4)

Bůh je trojjediný, existuje ve třech rovnocenných osobách:

- ◆ **Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte ve jméno Otce i Syna i Duchu svatého ...**
(Matouš 28:19)

Tyto biblické texty společně představují všechny hlavní prvky trojiční nauky. Není-li Bůh jediným Bohem, který existuje ve třech osobách (Otec, Syn a Duch svatý), pak si Bible odporuje. K tomu, abychom dospěli k víře v trojjediného Boha, nepotřebujeme logiku ani žádné „dobré a nutné“ důsledky. Každý bod je prokázán slovy Písma. Jediné, co pochází od nás, je společný název.

Vyzývám kohokoli, aby vzal kterékoli „obecně zvané“ učení z Westminsterské konfese a pokusil se na základě Písma prokázat každý jednotlivý prvek, který je pro ně podstatný. Kde Písmo učí, že byl Adam ve „zkušební době“ (třeba i byl, ale bez důkazu je to nanejvýš dohad), jak dlouhá tato doba byla, nebo jaký život si mohl Adam „zasloužit“ dodržováním této takzvané smlouvy skutků? Písmo výslovně uvádí smrt jako trest za nedržení jednoho jediného zaznamenané-

ho přikázání, ale o jakékoli „zasloužené odměně“ v podobě jiného druhu života mlčí.

Kde se v Písmu nachází jediná zmínka o trojím členění zákona? Kde je třeba jen jediný text, vyjadřující myšlenku „Božího mravního zákona“? Srovnávání trojičního učení, které lze nezpochybnitelně doložit jasnými biblickými oddíly, s „obecně zvanými“ zásadami z Westminsterské konfese o nichž žádný konkrétní text Písma nemluví, jen odebírá na poctivosti výkladu a odvádí od diskuze o skutečných pojmech, jež v Písmu použil Duch svatý.

Dodatek B Existuje „Boží morální (mravní) zákon“?

Kdykoli čtu knihu, v níž autor použije pojem „morální zákon“, mám chuť se ho zeptat:

Předpokládám, že ‚morálním zákonem‘ míníte opak ‚nemorálního zákona‘ – opak zákona bez morálky.

[Opak českého „mravní“ je „nemravný“. Takový překlad by byl ovšem velmi zavádějící. Pozn. překl.]

Tak totiž chápou běžné užití tohoto slova. Opakem „morálního“ je „nemorální“. Morální čin je opakem nemorálního činu. Morální osoba je opakem nemorální osoby. Nicméně lidé, kteří slovo „morální“ používají v teologických vyjádřeních, si pod ním nepředstavují *logický protiklad* „nemorálního“, ale chápou jej jako *teologický protiklad* ke slovům „obřadní“ a „občanský“. Tím dávají slovu „morální“ nový, zvláštní význam jenž potom slouží k obhajobě předem přijatého teologického stanoviska. Pak pokračují tím, že bez jakéhokoli biblického podkladu třídí všechny mojžišovské zákony podle těchto tří kategorií. Lidé, kteří slovo „morální“ používají v tomto teologickém smyslu, trvají na tom, že Mojžišův zákon lze rozdělit na tři samostatné části: „morální (mravní) zákon“, „obřadní zákon“ a „občanský zákon“.

Je důležité vědět, že tito lidé používají pojem „morální zákon“ se stejnou autoritou, jako by to skutečně byl text Písma. I když nikdy neuvedli žádné biblické důkazy o tom, kde Bible tuto myšlenku učí, zacházejí s tímto pojmem jako se vžitou teologickou skutečností. Nazývají desatero přikázání „morálním zákonem“ – ne proto, že by to byl biblický pojem nebo třeba jen biblická představa, ale proto, že to vyžaduje jejich teologické stanovisko. Všimněme si, co vlastně Westminsterská konfese o takzvaném „morálním zákonu“ říká. V XIX. kapitole „O Božím zákoně“, v I. a II. oddílu, konfese uvádí, že Adam dostal určitý zákon jako základ „smlouvy skutků“. Tentýž zákon „zůstal i po jeho pádu dokonalým měřítkem spravedlnosti“; a jako takový jej Bůh

vydal Izraeli na hoře Sínaj v *desateru přikázání zapsaných na dvou deskách...*

Ve III. oddílu se pak říká:

Vedle tohoto zákona, *obecně zvaného morální zákon...*

Od této chvíle se desatero přikázání, na základě prohlášení tvůrců Westminsterské konfese, oficiálně stává „Božím morálním zákonem“.

Kdykoli ve Westminsterské konfesi narazím na frázi „obecně zvaný“, chtěl bych se zeptat:

Kdo to tak obecně nazývá?

O žádné z těch „obecně zvaných“ pouček z konfese není v Božím slově ani zmínka. Kdyby byla, jistě by autoři konfese příslušný text citovali. To, co má konfese ve skutečnosti na mysli, když říká „obecně zvaný tak a tak“, je toto:

Náš teologický systém se bez tohoto pojmu neobejde. Nemáme žádný text Písma, který by to potvrzoval, ale teologové tyto výrazy celou dobu používají. Slovy „obecně zvaný“ máme vlastně na mysli ‚celou dobu používaný teology‘.

Podle definic uvedených ve Webster's Dictionary (Websterův slovník) neexistuje žádný legitimní lingvistický precedent pro použití slova ‚moral‘ („mravní“)

jako protikladu ke slově 'ceremonial' („obřadní“) a 'civil' („občanský“), jak to činí teologie smlouvy. Jediným pramenem této představy je Westminsterská konfese.

Slovo „morální“ („mravní“) se musí týkat etického, ctnostného a spravedlivého jednání, zatímco jeho opak musí souviset s nemorálním (nemravným), neetickým, nectným a nepoctivým jednáním. Když stojí „morální“ jednání v protikladu k nějakému jinému jednání, je toto jiné jednání vždy nemorální, neetické nebo nepoctivé. Nelze stavět „morální“ jednání do protikladu k „obřadnímu“ nebo „občanskému“ jednání. V Písmu mají lidé povinnost dodržovat každý zákon, který jim Bůh dá. Nedá se tvrdit, že by pro Izrael bylo „morální povinností“ nedopustit se smilstva a „obřadní povinností“ být obřezán. Z našeho hlediska může být jedna z těchto záležitostí svou povahou morální a druhá svou povahou obřadní, ale ne z hlediska Izraelce. Obě tyto povinnosti byly pro Izraelce rovnocenné a v obou případech byla neposlušnost trestána smrtí.

Myšlenka „morální povinnosti“ je matoucí a evidentně nikoli biblická. Písmo nikde, ani ve Starém, ani v Novém zákoně, neříká, abychom napřed odhadli *povahu* určitého příkazu, než se rozhodneme, jestli ho tedy jsme povinni uposlechnout nebo ne. Dodržujeme každý zákon, který Bůh vydává, a to prostě proto, že to přikázal. Klíčová otázka naší diskuse se týká toho, jak má vlastně křesťan Nové smlouvy správně přijít na to, které konkrétní biblické zákony má přesně podle Božích představ dodržovat. Naše řešení tohoto problému zní:

Pravidla pro život každého člověka určuje a vymezuje ta smlouva, již podléhá.

Teologie smlouvy rozděluje Mojžíšův zákon na tři seznamy ustanovení:

Dvě z nich (seznam obřadních ustanovení a seznam občanských ustanovení) jsou zrušeny, ale seznam

morálních ustanovení (desatero) zůstává v platnosti pod označením „morální (mravní) zákon“. Jen ten dnes určuje pravidla pro náš život.

Moje stanovisko vyplývá z přesvědčení, že náš Pán Ježíš Kristus je nový zákonodárce a že je větší než Mojžíš.

Stanovisko teologie smlouvy vyplývá z přesvědčení, že Mojžíš byl největším a nejvyšším zákonodárcem, který kdy žil.

Trvám na tom, že Nová smlouva založená na milosti na rozdíl od staré smlouvy založené na zákoně nutně vyžaduje nové a vyšší zákony.

Teologie smlouvy prohlašuje, že jde jen o jednu smlouvu milosti, a že proto může existovat jen jeden neměnný soubor pravidel jednání, což je desatero přikázání.

Jestliže věříme, že přikázání zapsaná na deskách smlouvy byla změněna, doplněna a vyvýšena Kristem a jeho učedníky, pak se vystavujeme nebezpečí, že zastánci teologie smlouvy nás obviní, z popírání „Božího svatého zákona“ a označí nás nálepkou „antinomiáni“ [*nomos = zákon, pozn. překl.*].

Ve Westminsterské konfesi (Westminster Confession of Faith) a Filadelfské konfesi (Philadelphia Confession of Faith), která Westminsterskou konfesi kopíruje, je v XIX. kapitole, I. oddílu uvedeno, že Bůh dal Adamovi v Edenu určitý zákon, jako smlouvu skutků, a požadoval aby jej Adam, k čemuž jej vybavil, a všichni jeho potomci dodržovali. Ve II. oddílu, po Adamově pádu, zůstal tento zákon platný jako dokonalé morální pravidlo, a jako takové bylo později na Sínaji zapsáno jako desatero přikázání na dvě kamenné desky. Potom konfese v III. oddílu pokračuje:

Vedle tohoto zákona, *obecně zvaného morální zákon...*

Toto prohlášení je jediným autoritativním pramenem, který je dnes užíván pro třídění mojžíšovských zákonů do tří seznamů. Žádný z biblických autorů desatero přikázání nikdy nenazývá morálním zákonem, ani s ním nikdy neza-

chází, jako by to byl „věčný a neměnný Boží morální zákon“. Je pravda, že se s desaterem čili deskami smlouvy zacházelo velice mimořádným a jedinečným způsobem. Mimo jiné byly uloženy v truhle, která byla tak posvátná, že se jí nikdo nesměl ani dotknout. Tato truhla ovšem nebyla posvátná proto, že v ní byl „morální zákon“, ale proto, že v ní bylo „svědeckví“ – desky smlouvy, na nichž bylo zapsáno desatero přikázání čili shrnutí podmínek staré smlouvy. Kdyby měla teologie smlouvy se svou představou „věčného a neměnného morálního zákona“ pravdu, říkalo by se té truhle „schrána Božího morálního zákona“ nebo „schrána smlouvy skutků“.

Nevykládejte si, prosím, moje slova nesprávně. Souhlasím s teologií smlouvy, že z pohledu Nové smlouvy Bible obsahuje určité zákony, které jsou zcela zřetelné etické povahy, a jiné, které jsou svou povahou obřadní. Pro izraelskou teokracii byly rovněž vydány občanské i obřadní zákony. Boží slovo ale Mojžíšův zákon na tyto tři kategorie či seznamy nikde nedělí. Ani Žid, jehož život podléhal staré smlouvě, si nemohl dovolit rozlišovat přikázání tak, jak je můžeme rozlišovat my dnes. Žid dodržoval „Boží zákon“ jako celek. Nesnažil se některé zákony dodržet za každou cenu, protože byly na seznamu morálních ustanovení, zatímco s jinými si tolik hlavu nelámal, protože byly jen „obřadní“. „Bůh řekl“ – to byla pro Izraelce jediná autorita, již podléhalo všechno jeho jednání, ať se týkalo lásky k bližnímu nebo míchání různých druhů osiva na jeho poli (3. Mojžíšova 19:18-19).

Duch svatý nikde neuvádí vyčerpávající *seznam* morálních ustanovení, vyčerpávající *seznam* obřadních ustanovení a vyčerpávající *seznam* občanských ustanovení.^[31] Opakují: domněnka, že desatero přikázání představuje „Boží morální zákon“ je odvozena z Westminsterské konfese a to bez jakéhokoli biblického podkladu. Výsled-

né trojí členění zákona je jediným základem pro tvrzení teologie smlouvy, že to, co je zapsáno na deskách smlouvy, totiž desatero přikázání, přesahuje všechna smluvní uspořádání a platí ve všech dobách.

Jeden můj přítel se právě v době, kdy se potýkal s otázkou milosti a zákona a teologií Nové smlouvy, dostal se svou každodenní četbou Bible ke 2. Mojžíšově. Koupil si tužky různých barev a rozhodl se, že si v Mojžíšově zákoně vyznačí ony „tři různé druhy zákonů“, aby z nich nakonec mohl sestavit tři vyčerpávající seznamy. Zjistil, že občas musí pro totéž ustanovení použít dvě různé barvy, a v některých verších potřeboval dokonce všechny tři barvy. Někdy se mu v rámci jednoho souvislého textu stalo, že se před i za každým obarveným veršem nacházel verš obarvený jinou barvou. Brzy si uvědomil, že vytvořit takové seznamy je nemožné, a to prostě proto, že Boží slovo takto s Mojžíšovým zákonem nikdy nezachází. Zákon, který dal Bůh Mojžíšovi, je jedno klubko nití, ne tři. Některá ustanovení, která bychom z hlediska jejich povahy zařadili jako obřadní, jsou považována za tak důležitá, že se k nim váže trest smrti. Jsou to například obřizka a sabat. Na sbírání dříví v určitý den týdne nebo na tom, že člověk není obřezaný, není nic, co by bylo ze své podstaty hříšné. Když ale Bůh prohlásí tuto obřadní povinnost za smluvní znamení, stává se tím, co je pro splnění podmínek smlouvy nejdůležitější.

Jsem naprosto ochoten přihlásit se k poučce, že žádné ze zákonů, které odrážejí Boží charakter, se nikdy nezmění; pouze s tou výhradou, že se tím nevylučuje možnost pozvednutí těchto zákonů na vyšší úroveň plnějším zjevením. Vyšší zjevení Božího charakteru nutně umocní povahu naší reakce na ně. Jsem však přesvědčen, že konkrétní povinnosti jednotlivých lidí vůči Bohu se mohou lišit podle toho, kterou smlouvou jsou vázáni. To platí zvlášť tehdy, když porovnáváme Novou

smlouvu, na níž je založena církev, se starou smlouvou, již byl na Sínaji ustaven Izrael, a to v první řadě a především proto, že Nová smlouva zjevuje mnohem větší množství úžasné Boží milosti. Ježíš Kristus, dokonale přesně sebevyjádření Boží bytosti (Židům 1:3), je nepopíratelně nadřazen Mojžíšovi, který byl sice věrný, ale přesto pouhý služebník (Židům 3:5).

[31] Vynikající článek věnovaný vztahu mezi postupným zjevením a myšlenkou „neměnného mravního zákona“ se nachází v desáté kapitole knihy Toma Wellse a Freda Zaspela *New Covenant Theology*. Knihu lze získat prostřednictvím nakladatelství New Covenant Media.

Dodatek C – (TS) Teologie smlouvy

Všechny následující citace pocházejí z *Westminsterského vyznání víry*,¹ které si ze všech dokumentů, jež povstaly z reformace, získalo nejširší přijetí a uznání. Představuje jak historický, tak dnešní pohled důsledných zastánců teologie smlouvy. Nedávno se názory na to, co *vyznání* ve skutečnosti říká a jak má být vykládáno, značně rozrůznily, ale pokud vím, žádná presbyteriánská skupina zatím nezpochybnila *vyznání* samotné v tom, co říká o smlouvách, o zákoně a o církvi.

Základní předpoklad: Klíčem k pochopení jednoty Písma jsou smlouvy.

I. Člověk je vždy vázán smlouvou s Bohem.

Bůh stojí nad stvořením tak vysoko, že rozumní tvorové, ač jsou mu jako svému stvořiteli povinni poslušností, by ho nikdy nemohli zakusit jako své požehnání a **odměnu**, kdyby to Bůh sám ze své vůle nepřipustil, což se mu zlíbilo vyjádřit **smlouvou**.^a (Kapitola VII., oddíl I., zvýraznění textu pochází ode mne)

(a) Iz 40:13-17; Jb 9:32-33;
1S 2:25; Ž 113:5-6; Ž 100:2-3;

Jb 22:2-3; Jb 35:7-8; L 17:10;
Sk 17:24-25.

II. Celé Písmo pokrývají dvě smlouvy. První z nich je „smlouva skutků“, uzavřená s Adamem v zahradě před jeho pádem. Druhá je „smlouva milosti“, uzavřená s Adamem bezprostředně po pádu.

• Smlouva skutků:

První smlouva uzavřená s člověkem byla **smlouva skutků**,^b v níž **byl život** Adamovi a v něm jeho potomstvu **slíben**^c pod **podmínkou** dokonalé osobní poslušnosti.^d (Kapitola VII., oddíl II., zvýraznění textu pochází ode mne)

(b) Ga 3:12;
(c) Ř 10:5; Ř 5:12-20.
(d) Gn 2:17; Ga 3:10.

• Smlouva milosti:

Když člověk padl a tím se zbavil schopnosti života podle této smlouvy [skutků], zlíbilo se Hospodinu uzavřít s ním druhou smlouvu,^e obecně zvanou smlouva milosti: podle ní nabízí hříšníkům v Ježíši Kristu život a spasení zadarmo; aby mohli být spaseni, vyžaduje od nich víru v Krista;^f a slibuje, že všem, kteří jsou předurčení k životu, dá svého Svatého ducha, aby je učinil ochotnými a schopnými uvěřit.^g (Kapitola VII., oddíl III.)

(e) Ga 3:21; Ř 8:3; Ř 3:20-21;
Gn 3:15; Iz 42:6.
(f) Mk 16:15-16; J 3:16;
Ř 10:6,9; Ga 3:11.
(g) Ez 36:26-27; J 6:44-45.

Tato smlouva byla jiným způsobem vykonávána v době zákona a jiným v době evangelia; ...¹ (Kapitola VII., oddíl V.)

(i) 2K 3:6-9.

III. *Požehnáním, slíbeným* ve smlouvě skutků, byl život a Adam dostal schopnost „zasloužit si“ toto slíbené

požehnaní života tím, že bude poslušně plnit podmínky této smlouvy.

... v níž byl život Adamovi ... **slíben**^c pod **podmínkou** dokonalé a osobní **poslušnosti**.^d (Kapitola VII., oddíl II., zvýraznění textu pochází ode mne)

(c) Ř 10:5; Ř 5:12-20.

(d) Gn 2:17; Ga 3:10.

Bůh dal Adamovi zákon v podobě **smlouvy skutků**, v níž jej a jeho potomky zavázal k osobní, naprosté, přesné a trvalé poslušnosti; **za její naplnění mu slíbil život** a za její porušení mu pohrozil smrtí; **a dal mu sílu a schopnost ji dodržet**.^a (Kapitola XIX., oddíl I., zvýraznění textu pochází ode mne)

(a) Gn 1:26-27; Gn 2:17;

Ř 2:14-15; Ř 10:5; Ř 5:12,19;

Ga 3:10,12; Kaz 7:29;

Jb 28:28.

IV. Obsahem smlouvy skutků, kterou měl Adam poslouchat, aby získal život, bylo desatero přikázání (decalog), „obecně zvané“ – „*mravní zákon*“; ale *žádný* autor Písma je tak nenazývá.

Tento zákon [*daný Adamovi v podobě smlouvy skutků*] zůstal i po jeho pádu dokonalým měřítkem spravedlnosti; a jako takový jej Bůh vydal na hoře Sínaj v **desateru přikázání** zapsaných na **dvou deskách** ...^b (Kapitola XIX., oddíl II., zvýraznění textu pochází ode mne)

(b) Jk 1:25; Jk 2:8,10-12;

Ř 13:8-9; 5. Dt 5:32;

Dt 10:4; Ex 34:1.

V *Podmínkou* smlouvy byla „naprostá, dokonalá a přesná osobní poslušnost“ ve *zkušební době*. Kapitola 7., oddíl 2. i kapitola 19., oddíl 1. říkají, že Adam byl „zavázán smlouvou skut-

ků“ a že mu byl slíben život jako odměna za dodržování podmínek smlouvy.

VI. Adam svým hříchem (tím, že neuposlechl smlouvu skutků a nezískal život), navždy *ztratil možnost zasloužit si život skutky*.

Když člověk padl a tím se **zbavil schopnosti** [*dosáhnouť života podle této smlouvy* [*dodržováním jejích podmínek a tím, že získá život, který je v ní slíben*], zlíbilo se Hospodinu uzavřít s ním druhou smlouvu,^e obecně zvanou smlouva milosti ... (Kapitola VII., oddíl III., zvýraznění textu pochází ode mne)

(e) Ga 3:21; Ř 8:3; Ř 3:20-21;

Gn 3:15; Iz 42:6.

Otázka:

Představuje Písmo tragédii Adamova pádu *vůbec někdy* tak, že Adam „ztratil možnost zasloužit si život“, nebo ji líčí tak, že *Adam ztratil život a spravedlnost, které už měl* v důsledku toho, že byl stvořen *spravedlivým* podle Božeho obrazu? Nikde se neříká, že Adam nedokázal *získat něco, co ještě neměl*. Vždy se mluví o tom, že *ztratil něco, co už měl*. Srovnej také *Heidelberg Confession* (Heidelberské vyznání), které celou smlouvu skutků zpochybňuje tím, že o ní naprosto mlčí.

Takzvaná smlouva milosti je ve skutečnosti zvěst evangelia milosti. Tato „smlouva“, evangelium milosti dnes dává hříšníkům schopnost získat vírou to, co by si Adam zasloužil, kdyby dodržoval smlouvu skutků. V Písmu není nikde ani náznak takové představy nebo srovnání.

Z toho, že je jen jediná neměnná smlouva milosti (dle základních předpokladů teologie smlouvy), vyplývají pro teologii smlouvy jisté logické závěry:

1. Může existovat jen jediná církev, a proto musí být izraelský národ a dnešní církev jedno a totéž.

2. Viditelná znamení, pečeti a způsoby uctívání jsou v novém způsobu provádění smlouvy jiné, ale ta jediná smlouva sama je stále stejná, nezměněná a dosud platná.

3. Protože „mravní zákon“ (kamenné desky) vyjadřuje Boží povahu, jsou tyto desky neměnným zákoníkem jednání, kterému jediný Boží lid podléhá ve všech dobách. Kristus (v kázání na hoře) a apoštolové (v epištolách) autoritu mravního zákona (kamenných desek) potvrzují a ukazují nám skutečný smysl tohoto neměnného mravního zákona, napsaného na deskách smlouvy. Ani Kristus, ani jeho apoštolové k tomuto jedinému neměnnému mravnímu zákonu zapsanému na kamenných deskách nedoplňují žádné „vyšší zákony“. Desatero přikázání musí být nejvyšší zjevenou mravní normou.

4. Protože Izrael je církev a je účastníkem téže smlouvy jako dnešní církve, musí být děti věřících rodičů stále považovány za členy církve a mají být označeny a zpečetěny křtem jako děti smlouvy. V novém způsobu provádění jedné a téže smlouvy se mění jen znamení smlouvy: obřizku nahradil křest. Sobota musí být součástí neměnného mravního zákona, ale den se přesouvá ze sedmého na první, a podobně. Nemění se nic jiného než způsob provádění jedné a téže smlouvy. Mění se viditelná znamení a pečeti, smlouva sama se nemění. Smlouva milosti je vykonávána dvěma způsoby, ale nemůže být než jedna jediná.

Pokud lze ukázat, že tento pohled zjevně odporuje Písmům nové smlouvy, rozpadá se celý systém, z něhož tento pohled vyplývá. To je teologie smlouvy.

(1) The Westminster Confession of Faith (Westminsterské vyznání víry nebo Westminsterská konfese), The Publications Committee of the Free Presbyterian Church of Scotland (Vydavatelství Svobodné presbyteriánské církve Skotska), Inverness 1976.

Dodatek D Komentář vydavatele k problému „dvou verzí“

Otázka, zda Bůh zapsal na obě vydání kamenných desek pouze čtvrté přikázání a na obou vynechal jak *stvořitel*ský podnět z 2. Mojžíšovy 20:11, tak *spasitel*ský podnět z 5. Mojžíšovy 5:15, pro jeho dodržování vyvolá, mezi poctivými interprety Písma, téměř jistý spor a vzájemný nesouhlas. Řešení je nsnadné. Reisingerovo řešení problému chce především upozornit na to, že dokazovat dodržování sabatu od Adama, na základě jednostranného poukazování na 2. Mojžíšovu 20:11 je neudržitelné.

Všichni se shodneme na tom, že Bůh bezpochyby vyslovil oba důvody, jejichž účelem bylo podněcovat paměť Izraelců, aby dodržovali sabat. Zda je také zapsal na desky smlouvy, na tom se již všichni nedohodneme.

a) Ti, kdo věří, že Bůh tyto dva rozdílné podněty na kamenné desky nezapsal argumentují asi takto:

Smlouvy, přikázání (zákony) obvykle neobsahují motivace nebo komentáře, kvůli kterým byly ustanoveny. Tento důvod je sice velmi logický, ale nemusí vždy platit.

Mnohem pádnějším důvodem jsou tato Boží slova:

◆ *Hospodin Mojžíšovi řekl: "Vytešej si dvě kamenné desky podobné těm prvním [jako ty první] a já na ně napíšu [ta] slova, jež byla na těch prvních deskách, které jsi roztránil. (2. Mojžíšova 34:1)*

Z 2. Mojžíšovy 34:1 tedy vyplývá, že druhé desky byly věrnou kopií těch prvních. Jestliže na prvních deskách byl napsán Boží *stvořitel*ský podnět pro dodržování sabatu Izraelem a na druhých deskách byl napsán Boží *spasitel*ský podnět, potom by Bůh napsal dvě různé verze desek a uvedený verš 2. Mojžíšova 34:1 by byl zpochybnutelný.

b) Ti, kdo věří, že Bůh na kamenné desky zapsal nejen 4. přikázání, ale i

oba důvody, proč je má Izrael dodržovat, musí uvést v soulad problémy, které sebou nesou dvě různé verze kamenných desek, jak uvádí Reisinger. Jejich silný argument je tento:

♦ **Tato slova promluvil Hospodin k celému vašemu shromáždění na oně hoře. Řekl je mocným hlasem z prostředku ohně, oblaku a mračna a nic k nim nedodal. Napsal je na dvě kamenné desky a dal je mně. (5. Mojžíšova 5:22)**

Která tato slova? Ta, která jsou ve verších 6-22, včetně 15. verše, jež připomíná Boží *spasitelský* podnět pro dodržování sabatu.

Nicméně, slabost tohoto důvodu vězí v sousloví *nic k nim nedodal*. To znamená, že Bůh k druhým deskám nemohl dodat ani *stvořitel*ský podnět z 2. Mojžíšovy 20:11; a tak jsme opět vklínění do dvou verzí týž desek smlouvy jež ustanovily Izrael.

Jestli je blíže pravdy interpretace **a)** nebo **b)** si musí na modlitbě rozhodnout každý sám. Interpretace **a)** však otevírá mnohem menší prostor spekulacím než interpretace **b)**; proto se k ní osobně přikláním. Tato problematika nebude snad nikdy jednoznačně vyřešena.

– Pavel Steiger –

Dodatek E Seznam pramenů

- Lorraine Boettner, v: The Meaning of the Millenium: Four Views, ed. Robert G. Clouse
- John Bunyan: 'The Law and the Christian', v: John Bunyan: The Works of John Bunyan, sv. 2
- John Bunyan: The Works of John Bunyan, Grand Rapids, Michigan: Baker Book House, 1999, sv. 2
- Walter Chantry: God's Righteous Kingdom, Carlisle, Pennsylvania: Banner of Truth, 1980
- Patrick Fairbairn: The Revelation of God in Scripture, 1869; reprint: Winona Lake, Indiana: Alpha Publications, 1979
- William Hendrickson: New Testament Com-
- mentary, Ephesians, Grand Rapids, Michigan: Baker Book House, 1967
- John Murray: The New International Commentary on the New Testament; The Epistle to the Romans, Grand Rapids, Michigan: Wm. B. Eerdmans's Publishing Co., 1977, sv. 2.
- John Owen: The Works of John Owen, Edinburgh, Scotland: Banner of Truth, 1965, sv. 7.
- John Newton, citace v: A. W. Pink: An Exposition of Hebrews, sv. 3., str. 330
- A. W. Pink: An Exposition of Hebrews, Swengel, Pennsylvania: Bible Truth Depot, sv. 3.
- John G. Reisinger: Abraham's Four Seeds, Frederick, Maryland: New Covenant Media, 1998; česky Čtyři Abrahamova potomstva, Praha: Zápas o duši, 2003
- John G. Reisinger: But I Say Unto You, ..., Frederick, Maryland: New Covenant Media
- John G. Reisinger: Christ, Lord and Lawgiver Over the Church, Frederick, Maryland: New Covenant Media, 1998
- John G. Reisinger: The Believer's Sabbath, Frederick, Maryland: New Covenant Media, 2002
- John R. W. Stott: God's New Society: The Message of Ephesians, Downers Grove, Illinois: Inter-Varsity Press, 1979; slovensky: Efežanom, přeložil Pavol Hanes, Praha: Návrat, 1992
- John R. W. Stott: The Message of Galatians, 1968; reprint (se studijním průvodcem): Leicester, England: Inter-Varsity Press, 1992; česky: Galatským, přeložil Bohumil Kejř, Praha: Návrat, 1993
- The Meaning of the Millenium: Four Views, ed. Robert G. Clouse, Downers Grove, Illinois: Inter-Varsity Press, 1977
- Tom Wells: 'The Meaning and Source of Moral Law', v: Tom Wells, Fred Zaspel: New Covenant Theology
- Tom Wells, Fred Zaspel: New Covenant Theology, Frederick, Maryland: New Covenant Media, 2002
- Greg Welty: e-mailová korespondence s J. G. Reisingerem
- Webster's Dictionary
- Westminster Confession of Faith, Inverness: The Publications Committee of the Free Presbyterian Church of Scotland, 1976

Doufáme, že se vám čtení této pozoruhodné knihy poskytnuté na Internetu společností „**Přítel Johna Bunyana**“ bude líbit.

Jestliže jste byli spokojeni, nepovažujte ji za bezplatnou, přestože je **neprodejná**.

Pokud vám služba © **ZÁPAS o DUŠI** přináší pozhřebání, doufáme, že zvážíte možnost zakoupení výtisku Kamenných desek, abyste s těmito vzácnými pravdami seznámili i ostatní, a tím nás povzbudili v další službě.

Chcete-li vyjádřit svou vděčnost, prosíme o dobrovolný příspěvek na tiskový fond ZOD. Podělme se o výsadu šířit evangelium.

Číslo účtu: 96538621 / 0100

Adresa majitele účtu:

ZOD – HCJB Global
Hošťálkova 1b
169 00 Praha 6

***Nezapomeňte uvést váš ZOD variabilní symbol,
nebo uveďte čitelně celé jméno a adresu!***

Překlad a první vydání © ZÁPAS o DUŠI – Praha 2009

Originally published under the title: **Tablets of Stone**

Copyright © 2004 by John G. Reisinger

New Covenant Media
5317 Wye Creek Drive
Frederick, MD 21703-6938
U.S.A.

Více informací a objednávky publikací v angličtině na:

<http://www.soundofgrace.com>
<http://www.newcovenantmedia.com>

Právní podmínky:

Tato kniha je **NEPRODEJNÁ!** Kromě tištěných vydání © **ZÁPAS o DUŠI** smí být dále šířena výhradně jen v elektronické (netištěné) podobě HTML, kompilovaného HTML nebo PDF formátu, jak jsou poskytnuty na <http://www.hcjb.cz> nebo <http://www.reformace.cz>, pod podmínkou, že elektronické šíření této publikace nevede k žádnému peněžnímu příjmu.

Vytiskl PBtisk, s.r.o., Prokopská 8, Příbram VI, 261 01
K výtisku nebo fotokopírování této publikace nebo jejich částí je třeba svolení: **zod@hcjb.cz**